

AKÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

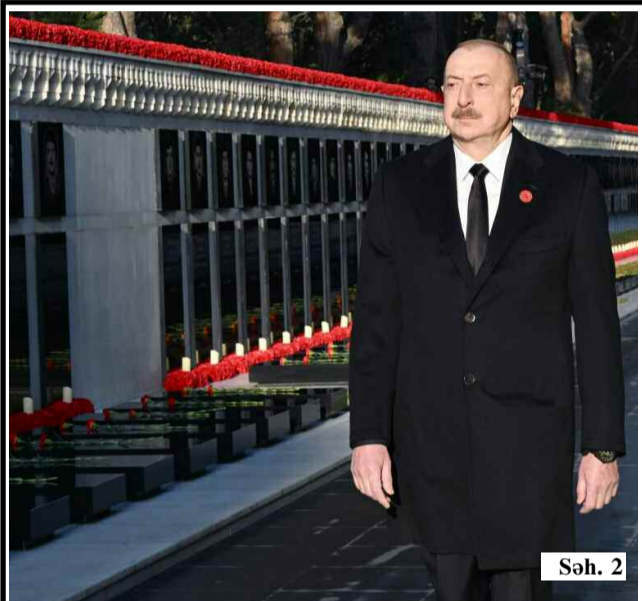
DIPLOMAT

№ 03 (611) 05-21 Çıleya paş, yanvar, sal. il 2025
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

20 Yanvar-Ümumxalq hüzn günüdür

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini yad edib

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev Davosda İraq Kürdüstan Regionunun Baş naziri ilə görüşüb

Səh. 2

Mezlum Ebdî û Mesûd Barzanî İro Pêncşemê li Herêma Kurdistanê Kom Bûn

Səh. 4

Qədim dünya filosofu və coğrafiya şünasları, kürduxilərin indiki kürd xalqının babaları olduğunu isbat edirlər

Səh. 3

ABDULBARI GÖZƏL—Həyat və yaradıcılığı haqqında qısa məlumat

Səh. 18

Nêçirvan Barzanî û şandeke Amerîkî tekezî li ser çareserkirina kêşeyên Hewlêr û Bexdayê li gor destûrê dikin

Səh. 2

Mesrûr Barzanî bi fermî Mala Kurdistanê li Davosê vedike

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kürd Xalqının rolu

WASIYETA SEROKKOMARÊ DEWLETA KOMARA KURDISTANÊ PÊŞEWA QAZÎ MIHEMED

KÜRDLƏR VƏ KÜRDÜSTAN

Gavek berbi Zimanê Kurdî KURD dilinə doğru bir addım

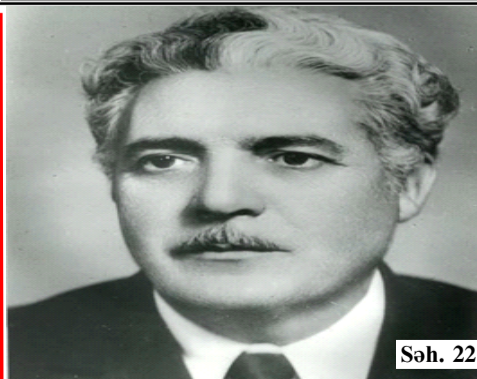
Səh. 5

20 YANVAR — ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜ

Səh. 18

Hoşyar Zêbarî: Destpêşxeriya Serok Barzanî ji bo yekrêziya Kurdî û alikariya Sûriyeyê ye

Səh. 22

ROMANA KURDÎ Û ELİYÊ EVDİLREHMAN

Səh. 19

Mezlûm Ebdî: Serok Barzanî dikare rolê xwe di yekkirina helwesta Kurdan de bibîne

Prezident İlham Əliyev 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini yad edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Şəhidlər xiyabanında 20 Yanvar şəhidlərinin əziz xatirəsini yad edib.

Dövlətimizin başçısı "Əbədi məşəl" abidəsinin önünə əklil qoydu.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirildi.

***

Qanlı 20 Yanvar faciəsindən 35 il keçir. Azərbaycanın müasir tarixinə ən faciəli günlərdən biri, eyni zamanda, xalqımızın qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olan 20 Yanvar hadisələri milli müstəqillik, azadlıq uğrunda mübarizənin və yenilməz iradənin rəmzinə çevrilib. Keçmiş sovet ordusunun cəza tədbirlərinə məruz qalan xalqımız azadlıq əzmini itirməmiş, əksinə, haqq səsinə daha ucadan bəyan etmişdi. Düz 35 il əvvəl doğma yurdunun, xalqının azadlığını, şərəf və ləyaqətini hər şeydən uca tutan vətənpərvər Azərbaycan övladları həmin qanlı gecədə canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Sovet qoşunlarının Azərbaycanda törətdiyi qanlı qırğından uzun illər keçməsinə baxmayaraq, xalqımız o dəhşətli günlərin ağrı-acısını unutmur, öz vətəndaşlarına divan tutan sovet imperiyasının ovaxtkı rəhbərlərinə və onların Azərbaycandakı əlaltılarına dərin nifrətini bildirir.

Keçmiş SSRİ rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı qərəzli, ermənipərəst siyasətinə, əzəli torpaqlarımıza iddia edən təcavüzkar Ermənistanın açıq-aşkar dəstəklənməsinə və respublikanın ozamankı rəhbərliyinin xəyanətkar mövqeyinə etiraz olaraq ayağa qalxmış geniş xalq kütlələrinə qarşı sovet ordusunun iri hərbi birləşmələrinin yeridilməsi Azərbaycanda, xüsusilə Bakıda misli görünməmiş faciə, günahsız insanların həlak olması ilə nəticələndi. Sanki bunları görməyən Azərbaycanın ovaxtkı səriştəsiz rəhbərlərinin yenə də xalqla bir olmağa cəsarəti çatmadı.

Həmin vaxt Moskvada yaşayan Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev həyatını təhlükə altında qoyaraq, faciənin ertəsi günü Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinə gəldi, Qanlı Yanvar qırğınına törədənləri pisləyən kəskin bəyanatla çıxış etdi, xalqımızın başına gətirilən müsibəti dünyaya çatdırdı. Bununla da Ulu Öndər cəsarətini, mərdliyini, xalqının sədaqətli oğlu olduğunu bir daha sübut etdi.

Əslində, ermənilərin fitvası ilə törədilmiş bu cinayət Azərbaycan xalqının iradəsini qıra, azadlıq eşqini söndürə bilmədi. Xalqımız qanı bahasına da olsa istəyinə - azadlıq və müstəqilliyinə qovuşdu və bu nailiyyəti heç vaxt əlindən verməyəcək.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev Azərbaycanın rəhbərliyinə qayıtdıqdan sonra - 1994-cü ildə 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verildi və cinayəti törədənlərin adları ictimaiyyətə çatdırıldı. 20 Yanvar Ümumxalq Hüzün Günü elan edildi.

Bu gün Azərbaycan xalqı 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının xatirəsini dərin ehtiramla yad edir. Vətənimizin azadlığı uğrunda mübarizədə canlarından keçən şəhidlərin xatirəsi daim əziz tutulduğu kimi, onların ailə üzvləri, doğmaları da hər zaman dövlət qayğısı ilə əhatə olunub. 20 Yanvar hadisələrində sağlamlığını itirən əlillərin də sosial müdafiəsi, pensiya təminatı hər zaman Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diqqətindədir. 20 Yanvar şəhidlərinin ailə üzvlərinin və əlillərin sosial müdafiəsinin təmin olunması istiqamətində mütəmadi tədbirlər həyata keçirilir. Şəhid ailələrinin pensiya təminatı, mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması, yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsi ilə bağlı mükəmməl qanunvericilik bazası yaradılıb.

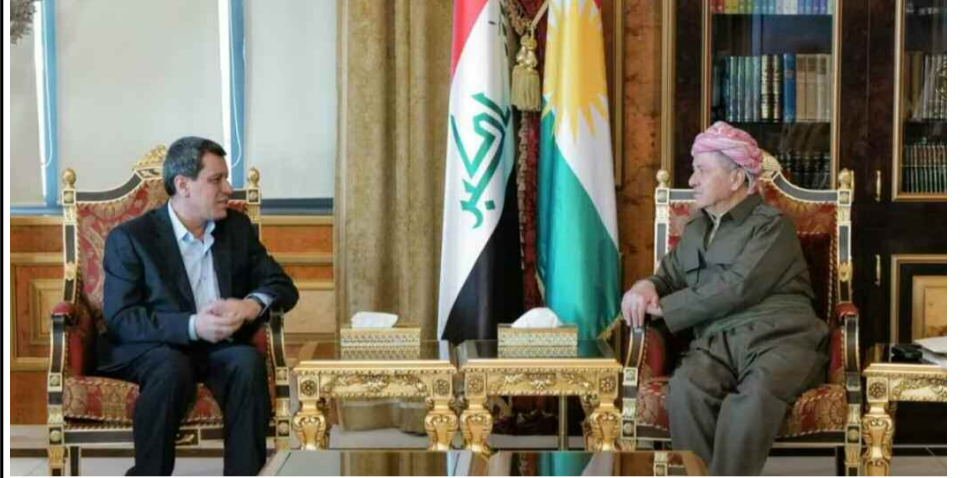
Əminliklə deyə bilərik ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin, ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş bütün şəhidlərin ruhları bu gün şaddır. Çünki 2020-ci ildə Azərbaycan Ordusu xalqımızın 30 illik həsrətinə son qoydu, torpaqlarımızı erməni işğalından azad etdi. 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilən uğurlu antiterror tədbirləri nəticəsində isə suverenliyimiz tam bərpa olundu. İndi bütün ərazilərimizdə Azərbaycanın üçrəngli Bayrağı dalğalanır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı quruculuq işləri sürətlə davam edir, Böyük Qayıdış Proqramı uğurla icra olunur. Bunun nəticəsidir ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə hazırda ümumilikdə 30 mindən çox insan yaşayır.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpa olunması bütün şəhidlərimizin, o cümlədən 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının qanının yerdə qalmadığının sübutudur. Buna görə də xalqımız 20 Yanvar faciəsinin 35-ci ildönümünü də xüsusi qürur hissi ilə qeyd edir.

Mezlum Ebdî û Mesûd Barzanî İro Pêncşemê li Herêma Kurdistanê Kom Bûn

Hişyar Zêbarî siyasətvanê Kurd û yek ji serkirdeyên PDK'ê İro Pêncşemê bi rêya platforma X ragihand ku İro li Hewlêr

Mesûd Barzanî û Fermandeyê HSD'ê yê Bakur û Rojhilatê Sûriyê de pêkhat, û ev destkefteke girîng e ji bo bihêzkirina

Serokê PDK'ê Mesûd Barzanî û Fermandeyê HSD'ê Mezlum Ebdî civîn pêkanî.

Zêbarî di peyama X'ê de weha dibêje "Civîna İro ya li Hewlêrê di navbera Serok

yekrêziya Kurdan û pêgeha serkirdeyên nû yên Sûriyê li Şamê ji bo veguhestineke siyasî ya aram. Spas ji bo hemû hevalbend û dostên me."

Prezident İlham Əliyev Davosda İraq Kürdüstan Regionunun Baş naziri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də Davosda qarşı tərəfin müraciəti əsasında İraq Kürdüstan Regionunun Baş naziri Məsur Bərzani ilə görüşüb.

Məsur Bərzani İraq Kürdüstan Regionunun başçısı Neçirvan Bərzaninin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Neçirvan Bərzaniyə çatdırmağı xahiş etdi.

Məsur Bərzani vurğuladı ki, İraq

Kürdüstan Regionunun başçısı Azərbaycana səfərlərindən, o cümlədən COP zamanı ölkəmizə gəlməsindən çox məmnundur.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə İraq Kürdüstan Regionu arasında iqtisadi, ticari, mədəni, humanitar əlaqələrin inkişaf etdirilməsi barədə fikir mübadiləsi aparıldı. Biznes dairələrinin qarşılıqlı səfərlərinin təşkilinin, onların arasında birbaşa təmasların yaradılmasının və biznes-forumların keçirilməsinin vacibliyi qeyd olundu.

Mesrûr Barzanî bi fermî Mala Kurdistanê li Davosê vedike

İro 20.01.2025 bi beşdariya Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî û zêdetir li 2 hezar û 500 Serok û Serokwezîran û bepîrsên welatan, 55emîn forma aborî ya Cîhanî li bajarokê Davosê ya Swîsra birêve diçe.

Di civîna wê formê de Mesrûr Barzanî Serokwezîrê Herêma Kurdistan bi fermî Mala Kurdistanê li Davosê vedike.

Di vê derbarê de Bepîrsê Ofîsa

İnşiyatîfa û pêwendîya Hêmin Lihonî di civîneke çapemeniyê de ragehand: "İsal li Mala Kurdistanê ya li Davosê de çend çalakî bèn lidarxistin û Serokwezîrê Herêma Kurdistanê jî de li Mala Kurdistanê çend hevdiñan pêk bîne."

Mala Kurdistanê ji bo cara yekem di Foruma Aborî ya Cîhanî ya Davosê de di sala 2024an de bi serokatiya Serokwezîr Mesrûr Barzanî hat damezrandin.

KÜRD XALQININ DƏYƏRLİ OĞLU, AZƏRBAYCANIMIZIN İQTİSADI DAYAĞI "AZƏRSUN HOLDİNG" ŞİRKƏTLƏR BİRLİYİNİN PREZİDENTİ, ÇOX HÖRMƏTLİ ŞƏXSİYYƏT OLAN ABDULBARİ GÖZƏL 18-YANVAR 2025-Cİ İLDƏ DUBAYDA VƏFAT ETMİŞDİR. ALLAH RƏHMƏT ETSİN, MƏKANI CƏNNƏT OLSUN.

ABDULBARİ GÖZƏL—Həyat və yaradıcılığı haqqında qısa məlumat

Biz Azərbaycan Kürdləri İctimai Birliyi, "Ronahi" Kürd Mədəniyyət Mərkəzi İctimai Birliyi, "Diplomat" qəzetinin idarə heyəti mərhumun ailəsinə və yaxınlarına başsağlığı verir və Allahdan səbr diləyir.

Allah rəhmət ələsin və məkanı Cənnət olsun.

Abdulbari Gözal 23 avqust 1949-cu ildə İrənin Maku şəhərində, Cəlali qəbiləsindən Rza ağanın ailəsində dünyaya gəlib, milliyətçə kürddür. Daha sonradan isə buradan Türkiyənin Muş əyalətində yaşayan nənəsinin yanına köçmüşdür. O 1956-1961-ci illərdə ibtidai təhsilini Türkiyədə başa vurduqdan sonra, 1962-1965-ci illərdə orta təhsilini İranda tamamlamışdır.

Daha sonradan iş həyatını yeni başlayan gənc Abdulbari Gözal

yaradaraq iş fəaliyyətini birləşdirməyi planlaşdırırdı. Bu şirkətləri birləşdirmək və onlar arasındakı əlaqəni təmin etmək üçün Abdulbari Gözal 1994-cü ildə Dubayda "İntersun Holding" adlı şirkətlər qrupunu yaratmışdır.

Bundan başqa o, Azərbaycan və Gürcüstan da qida məhsullarının ixracı ilə məşğul olub. 1992-ci ildən etibarən Azərbaycan və Gürcüstanda öz şirkətinin rəsmi şöbəsini yaradır. 1994-cü illərdə Azərbaycanda sənayenin inkişafına özünəməxsus töhfələr vermişdir. Bu zaman

2002-ci ildən etibarən isə bu fəaliyyət Bakıda neft terminalı və Dübəndi

ölkənin sənayesinin inkişafı ilə yanaşı, ölkədə işsizlik səviyyəsinin azaldılması məqsədilə aşağıdakı fabriklər yaradıldı:

Yağ və marqarin fabriki, 4 kon-

neft terminalı vasitəsilə Xəzər neftinin Gürcüstanı daşınmasından ibarətdir. Hal-hazırda isə İsveçrə və Dubayda neft və neft məhsullarının ticarəti ilə məşğul olan şirkətlərə sahibdir.

Bütün bunlardan əlavə, Abdulbari Gözal Azərbaycanda "Park Bulvar" ticarət və əyləncə mərkəzinin, "Heydər Əliyev" mərkəzinin, "Şahdağ Turizm Kompleksi" kimi möhtəşəm inşaat nümunələrinin yaradılmasına böyük köməklik göstərmişdir. Bütün bunların ərsəyə gəlməsində isə məşhur Zaha Hadid kimi memarlarla birlikdə fəaliyyət göstərmişdir.

Abdulbari Gözalın hobbisinə gəldikdə isə, onun ən sevimli məşğuliyəti yeni iş yerləri açmaq və insanları işlə təmin etməkdir. Eyni zamanda, işçi və rəhbərlər arasında ədalətli bir sistemin yaradılması ilə bağlı bir layihə üzərində işləməkdədir. Bu layihənin bir parçası işçilər arasında milliyət, din və irq ayrılıqçılığının olmaması və insanlara ədalətli iş şəraiti təşkil etməkdir.

Bununla əlaqədar olaraq, hazırda Dubay, İsveçrə, Türkiyə, Azərbaycan, Gürcüstan, Rusiya, İraq, Əfqanıstanda İntersun Holding-in himayəsi altında 14 ayrı-ayrı milliyətə sahib insanlar bir ailə kimi işləməkdədir. Daimi işçilərin ümumi sayı 7000, fabriklərdə mövsümi olaraq işləyənlərin sayı isə 10 000-dir.

Azərsun Holding-də onun Bakıda yaratdığı şirkətlərdən biridir. Şirkət 1997-ci ildə yaradılıb və hazırda demək olar ki, 2500-3000-ə yaxın işçiyə sahibdir.

babasının yanında qida ticarəti ilə məşğul olur. 1968-ci ildə isə ticarət həcmi böyüdərək onu 50-60 milyon dollara qədər yüksəltdi.

Fəal iş həyatı yaşayan bu şəxs 1981-ci ildə İran İslam İnqilabından sonra Türkiyənin paytaxtı Ankaraya gəlir və buradan İsveçrəyə getməyi planlaşdırır. Lakin bu zaman Turqut Özalın təkidi ilə Türkiyədə qalır və Ankarada "Etsun A.Ş." adlı bir şirkət

servləşdirmə fabriki, 600.000 ton həcmə sahib şəkər fabriki, illik istehsalat həcmi 100.000 ton olan kağız fabriki, çay plantasiyası və paketləşdirmə fabriki, 4.000 hektar ərazidə müasir suvarma sistemi, Amerika EX-İM Bank ilə ortaqlar olaraq örnək heyvandarlıq müəssisəsi yaratdı. Bundan əlavə, bank və sığorta sahəsində digər şirkətlərlə ortaqlar olaraq ölkə iqtisadiyyatına

yaradır.

O 1992-ci ilə qədər BƏƏ, Türkiyə, İran, İraq, Suriya, İordaniya kimi ölkələrdə müxtəlif şirkətlər

mühüm töhfələr qazandırmışdır.

Qida sahəsindən başqa Abdulbari Gözal 1980-ci ildə İran və Türkiyədə neft ticarətinə başladı.

20 YANVAR – ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜ

Azərbaycanın azadlığı uğrunda mübarizə tarixinə qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olmuş 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisəsindən 35 il ötür. Azərbaycan xalqının azadlıq uğrunda mübarizliyini təcəssüm etdirən və müstəqilliyə qovuşmaq üçün şəhid verməyə hazırlığının bariz nümunəsi olan 20 Yanvar faciəsi hər il Ümumxalq Hüzn günü kimi geniş qeyd edilir. Sovet İttifaqı rəhbərliyinin ölkədə yaşayan digər millətlərə qarşı yürütdüyü ədalətsiz siyasət, iqtisadiyyatda uzun müddət ərzində davam edən durğunluğun təcridən böhranla əvəz olunması, əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşması üçün hökumət tərəfindən əməli tədbirlərin görülməməsi və digər neqativ hallar vətəndaşların haqlı narazılığına səbəb olmaqla yanaşı Azərbaycan xalqının illər boyunca öz daxilində yaşatdığı müstəqillik arzusunun gerçəkləşməsinə zəmin yaratdı. Bununla yanaşı, Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları ilə çıxış etməsi və Dağlıq Qarabağda qanunsuz fəaliyyətin baş qaldırması onsuz da mürəkkəb olan ictimai-siyasi vəziyyətin bir qədər də gərginləşməsinə gətirib çıxardı.

Beləliklə, bir tərəfdən, Azərbaycan xalqının milli-azadlıq hərəkatının dirçəlməsi, digər tərəfdən isə, ölkə daxilində ictimai-siyasi vəziyyətin kəskinləşməsi Sovet İttifaqının rəhbərliyinə bəhanə verərək Azərbaycana qarşı sərt addımların atılması üçün şərait yaratdı. Yanvarın 19-dan 20-ə keçən gecə Bakıya daxil olmuş sovet qoşun hissələri küçələrə çıxıb öz etirazlarını bildiren dinc əhalini pulemyot və avtomatlardan atəşə tutdu. Həmin gecə Bakının müxtəlif rayonlarında sovet əsgərləri tərəfindən 121 insan qətlə yetirilmiş, 700-dən artıq vətəndaş yaralanmış və xəsarət almışdır. Sonrakı günlər də daxil olmaqla 147 nəfər həlak olmuş, qeydə alınan 700-dən çox yaralının 25-i qadın, 20-si uşaq olmuşdur.

Qanlı Yanvar hadisəsinə ilk həqiqi siyasi qiymət verən Ümummilli Lider Heydər Əliyev oldu. O faciədən sonrakı gün özünün və ailəsinin həyatını təhlükə altında qoyub Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gələrək Kommunist rejimin Azərbaycanda həyata keçirdiyi qanlı aksiyaları qətiyyətlə pislədi, xalqımıza qarşı törədilən bu cinayətə, günahsız insanların öldürülməsinə etirazını bildirdi, təqsirkarların cəzalandırılmasını tələb etdi və Azərbaycan xalqının kədərinə bölüşdü.

20 Yanvar şəhidlərini xatirəsini əbədləşdirmək məqsədilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Şəhidlər Xiyabanında Azərbaycanın azadlığı uğrunda mübarizədə şəhid olanlara həsr olunmuş "Əbədi məşəl" abidə-kompleksi ucaldılmışdır. Azərbaycan Prezidentinin 2000-ci il yanvarın 17-də imzaladığı Fərmanla 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi zamanı şəhid olanlara "20 Yanvar Şəhidi" fəxri adı verilmişdir.

Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev də 20 Yanvar şəhidi ailələrinin və yaralıların qayğılarını daim diqqət mərkəzində saxlayır. Dövlətimizin başçısının fərmanlarına əsasən 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əil olmuş şəxslərin və Şəhid ailələri üçün təqaüdlərinin artırılması onların mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması bu diqqət və qayğının daha bir bariz nümunəsi kimi ictimaiyyətdən yüksək qiymətləndirilir.

Azərbaycan xalqı onun qanlı yaddaşında silinməz iz qoyan 20 Yanvar faciəsini hər il qeyd edir, öz qəhrəman övladlarının əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad edir və bu faciəni heç vaxt unutmayacaqdır.

Zabit Məmmədov

"Ronahi" Kurd Mədəniyyət Mərkəzi İctimai Birliyinin Sədri, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü.

Qərbi Azərbaycan İcmasının kollektivi 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini yad edib

Qərbi Azərbaycan İcmasının rəhbər heyəti və icma üzvləri 20 Yanvar – Ümumxalq Hüzn Günü ilə əlaqədar olaraq Şəhidlər xiyabanını ziyarət ediblər. Bu barədə AZƏRTAC-a Qərbi Azərbaycan İcmasının mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, İcmanın rəhbərliyi və üzvləri 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini dərin ehtiramla anıb, vətən uğrunda canlarını fəda etmiş qəhrəmanların məzarları üzərinə gül dəstələri qoyublar.

Baş redaktordan:

QANLI YANVAR DEYİL, ŞANLI YANVAR – AZADLIQ DASTANI

Hər dən biz ata-babalarımızın nəsihətləri unuduruq, özü də tez unuduruq.

Babam Kürd Musa, ömrünün sonuna, yəni 115 yaşına qədər Qərbi Azərbaycanın Vedibasər əyalətinin Xalisa kəndində yaşamışdır. O, hər zaman ermənilərin müxənnət bir millət olduqlarından danışardı və bizə tövsiyəsi də o olardı ki, ermənilərə etibar etməyin. Çünki, onlar fürsət düşən kimi, öz pis əməllərini həyata keçirəcəklər.

O, qeyd edirdi, "Mən ona qədər erməni-musəlman davası gormuşəm. "İtlə yoldaş olanın zopası əlində olmalıdır", deyər" bizə nəsihət verərdi.

İllər keçdikcə bu sözlərin müdrikiyinin şahidi olduq. Şovinstlərin fitvası ilə erməni daşnakları Azərbaycanın əzəli yerləri olan Dağlıq Qarabağ torpaqlarının işğalına başladı. Və düz 32 il bundan əvvəl -1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Azərbaycan xalqının başına gətirilən faciələrin ən dəhşətliyi gətirildi. Vətənin istiqlalı və milli azadlığı uğrunda mübarizəyə qalxan, qəlbindəki vətən sevgisindən başqa heç bir silahı olmayan əliyalın, günahsız insanlar, təpədən dırnağa qədər ən muasir silahlarla silahlanmış, azğın erməni daşnaklarının və Sovet imperiyası qoşunlarının amansız vəhşiliyinin qurbanı oldular. Gullu-cicəklilik Bakımızın qara asfalt yolları, xalqımızın azadlığı uğrunda mübarizəyə qalxan, igid oğlan və qızlarımızın qanı ilə boyandı. Xalqımız öz suverenliyini uğrunda mübarizədə ilk şəhidlərini verdi. Paytaxtın Azadlıq meydanından Şəhidlər Xiyabanına qədər qırmızı qərənfillərlə şəhidlərə misli görünməmiş "cələng" hörüldü, matəm cələngi.

Onlar öz ölümləri ilə əbədi ölməzlik qazandılar.

Şəhidlər Xiyabanı vətən yolunda canlarını fəda vermiş oğul və qızlarımız üçün əbədi mənzil oldu. Al-qırmızı qərənfillər Şəhidlər Xiyabanının rəmzinə çevrildi.

Bünövrəsi qanla qoyulan bir quruluşun sonu, qanla da bitməli idi. Belə ki, 1986-cı ildə Alma-Atada qazax xalqının qırğını, 1988-ci ildə Fərqanə hadisələri, 1989-cu ilin aprelində Tbilisi qətliamları, 1990-cı ilin yanvarında Bakıda, 1991-ci ildə Vilnüs şəhərində qanlı qırğınlar törədildi. Təəssüf ki, Moskva və Bakıda oturan satqın rəhbərlərin hazırladığı cinayətkar planlar həyata keçirildi. Bakı əhəli dəhşətli səhnə ilə üz-üzə qaldı. Sinəsi güllələrdən deşik-deşik olmuş insan cəsədləri ürəkləri göynədir, tükürpədicə nalələrin sədası ərşə qalxırdı. 20 Yanvara açılan səhərdə 130-dan artıq şəhid,

700-dən artıq yaralı qana boyandı. Bu hadisələri gizlətməyə çalışan dövlət rəhbərlərinin əksinə olaraq, Moskvada yaşayan və işləyən Ulu Öndər Boyuk Heydər Əliyev etiraz əlaməti olaraq Sov.İKP sıralarından çıxması üçün bəyanatla çıxış etdi. Bu, tək cəsi siyasi partiya üzvünün deyil, uzun müddət Sovet rəhbərlərindən biri olmuş qorxmaz bir şəxsiyyətin cəsəretli hərəketi idi. Xalq heç vaxt yanılmaz, ona görə də gec də olsa qardaş qırğınının vaxtında qarşısının alınması üçün Azərbaycanın xilaskarını Bakıya gətirdi və qısa zamanda yarana biləcək vətəndaş müharibəsinə və hərəc-mərcliyə bir güllə atılmadan son qoyuldu. Xalqımızın, Azərbaycanımızın azadlığı uğrunda canlarını qurban

verənlərə mərkəzi Moskva hökuməti terrorist adı versə də, məhz Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyevin tarixi xidmətidir ki, 20 Yanvar qırğını Ümummilli faciə səviyyəsinə qaldırıldı və ona hüquqi-siyasi qiymət verildi. Ulu Öndər Boyuk Heydər Əliyev şəhidlərin ruhunun yad edilməsinə həmişə böyük diqqət yetirirdi. Onun şəxsən şəhidlər üçün abidə kompleksinin tikdirməsinə nəzarət etməsi, xalq tərəfindən xüsusi qiymətləndirilmişdir. Bu, xalqın gələcəyi üçün atılan mühüm bir addım idi.

İnanırıq ki, 20 Yanvar qəhrəmanları heç vaxt unudulmayacaq, Şəhidlər Xiyabanı xalqımızın inanc yeri və ziyarət-gahı olmuş və hər zaman olacaqdır. Ancaq təsəlli ondadır ki, Vətənimiz və xalqımız uğrunda tökülən qanın hesabına Azərbaycanımız azad, Vətənimiz müstəqildir. Azərbaycan xalqı öz müdrik Lideri Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqilliyini əldə etmişdir. Xalqımız yaxşı bilir ki, Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev siyasətini inamla davam etdirən hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyev cənabları daxili və xarici siyasəti nəticəsində ölkəmizi öndə gedən ölkələr sırasına çıxarmaqla xalqımızın və vətənimizin qarantı olduğunu əməli işi ilə isbat etmişdir.

T A R İ X

1990-cı il yanvarın 20-də Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü pozmaq cəhdlərinə, keçmiş SSRİ rəhbərliyinin Azərbaycanla bağlı apardığı qərəzli siyasətə, yerli rəhbərliyin xalqımızın mənafeyinə zidd mövqedə durmasına qarşı etiraz əlaməti olaraq küçələrə çıxmış dinc əhəliyə divan tutmaq məqsədilə Bakıya və respublikanın digər rayonlarına sovet hərbi hissələri yeridildi. Dinc əhəlinin kütləvi etiraz aksiyalarının ağır hərbi texnikanın köməyi ilə vəhşicəsinə dağıdılması tək cəsi süquta uğramaqda olan sovet siyasi sisteminin qorunması cəhdi kimi deyil, həm də azərbaycanlıların tarixi tor-

paqlarından sıxışdırılıb çıxarılması ilə bağlı Çar Rusiyasının əsrlərlə apardığı mənfur siyasətin yeni şəraitdə davamı idi. 20 Yanvar hadisəsi xalqımızın yaddaşına qanlı faciə kimi daxil olsa da, bütövlükdə milli tariximizin ən şanlı və qəhrəmanlıq səhifələrindən birini təşkil edir. Məhz 20 Yanvardan başlayaraq Azərbaycan xalqı SSRİ-nin tərkibində ədaləti bərpa etməyin qeyri-mümkünlüyü və milli haqlarımıza obyektiv yanaşma nümayiş olunacağına öz inamını birdəfəlik itirdi.

Hakimiyyətin mənbəyi sayılan və öz hüquqları uğrunda düşüncəsi, fikri, sözü, həmrəyliyi ilə mübarizəyə qalxmış bir xalq, 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə

hüquqa, demokratiyaya, humanizmə zidd olduğunu, mərkəzin və o zamankı respublika rəhbərlərinin günahı üzündən yol verilmiş kobud siyasi səhv olduğunu göstərdi. Bu tarixi çıxışın mətni dünyaya, respublikaya geniş əksədə vrdi. Xalqın qəlbində ümid çirağı yandı.

1993-cü ildə Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyevin yenidən siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra 20 Yanvar faciəsinin baş verməsinin səbəblərinin araşdırılması və onu törədənlərin məsuliyyətə cəlb olunması məsələsi istiqamətində mühüm addımlar atıldı. 20 Yanvar faciəsinin xalqımızın tarixində yeri və rolu, bu faciənin əbədləşdirilməsi və bütün dünya ictimaiyyətinə çatdırılması yönündə mühüm işlər görülmüşdür. Ümummilli liderin 1994-cü il yanvarın 5-də, 20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı verdiyi Fərmanda Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə faciəyə tam və əsaslandırılmış siyasi-hüquqi qiymət verilməsi tövsiyə olundu. Milli Məclis 1994-cü il martın 29-da 1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında qərar qəbul etdi. Bununla da Prezident Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təkidli nəticəsində 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində hüquqi-siyasi qiymət verildi. Bakı şəhərinin ən hündür yerində yerləşən Şəhidlər Xiyabanında Azərbaycanın azadlığı uğrunda mübarizədə şəhid olanların xatirəsinə ucaldılmış möhtəşəm "Əbədi Məşəl" abidə-kompleksi də Ümummilli lider Böyük Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə tik-

öz zəhmli ordusunun tankları, işıq saçan zəhərli güllələri, xüsusi təyinatlı hərbi dəstələri, pozuculuq-təxribat işlərini təşkil edən çəvik qrupları ilə üzleşdi...

Bakıda fəvqəladə vəziyyət tətbiq edilməsinə baxmayaraq, yanvarın 22-də Azərbaycan xalqı şəhidləri ilə vidalaşdı. Paytaxt matəm libası geyinmişdi. Respublikada 3 gün matəm elan olunmuşdu. Azərbaycanın bütün rayonlarında və Bakıda izdihamlı matəm mitinqləri keçirildi. Bakıda keçirilən matəm mərasimində bir milyondan çox insan iştirak edirdi. Bu Azərbaycan xalqının azadlıq səsi, haqq, ə d a l ət , demokratiya və müstəqillik uğrunda mübarizə əzmi idi. 20 Yanvar faciəsi törədilən zaman Azərbaycan xalqı ağır iflic vəziyyətinə və i n f o r m a s i y a blokadasına salınmışdı, radio, televiziya susdurulmuş, onun enerji bloku silahlı hərbiçilər tərəfindən vəhşicəsinə partladılmış, mətbuatın nəşrinə qadağa qoyulmuşdu. Azərbaycan sakit və ölü bir dənizə bənzəyirdi. Xalq ağır və dəhşətli faciədən xəbərsiz idi. Görünməmiş qəddarlıqla keçirilən cəza tədbirləri nəticəsində heç bir günahı olmayan 133 dinc sakin öldürüldü, 744 nəfər yaralandı, 841 nəfər qanunsuz həbs olundu. Hələk olanların arasında qadınlar, uşaqlar və qocalar olmuşdur. Bu hadisə sovet rejiminin törətdiyi ən qanlı faciələrdən biri və dinc əhəliyə qarşı yönəlmiş vəhşi bir cinayət hadisəsi idi.

Xalqın bu ağır günlərində, yanvarın 21-də Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gələrək, təşkil olunmuş yığıncaqda çıxış edərək, xalqla birgə olduğunu bildirdi, 20 Yanvar faciəsinə siyasi qiymət verdi, onun

ilmişdir.

Azərbaycan Prezidentinin 2000-ci il, yanvarın 17-də imzaladığı Fərmanla 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi zamanı şəhid olanlara "20 Yanvar Şəhidi" fəxri adı verilmişdir.

Bu gün Azərbaycan xalqı azadlıq uğrunda canlarını qurban edən şəhidlərimizin və cəsur Vətən övladlarının qəhrəmanlıq mübarizəsini cox boyuk hörmət və ehtiramla əziz tutur, onların igidliyini yüksək qiymətləndirir. Şəhidlərimizin qanı bahasına qazanılan, müstəqilliyimizi qanımızla və canımızla qorumalı, Ümummilli liderimiz Böyük Heydər Əliyevin dediyi kimi, onu daimi, əbədi və dönməz etməliyik.

Bəli şəhidlərimiz qanları ilə Xalqımıza Şanlı tatix yazdılar, ŞANLI YANVAR-AZADLIQ DASTANI.

Tahir Suleyman

Kürdlər və Kürdüstan

Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi

Əvvəli ötən saytımızda

Ümumiyyətlə, kürd-erməni ərazisinin qarışıq əhalisinin gələcəkdə ağır fəlakətlər törədə biləcəyi nəzərə alınmayıb. Əgər indiki türk hakimiyyətsizliyi və haqsızlığı götürülsə, onda çoxəsrlik qonşular olan erməni və kürdlər nə səbəbə öz aralarında «modus vivendi»-ni elə yaratmasınlar ki, kürd heyvandarlığı erməni sənətkarlığı və əkinçiliyini tamlasın. Hələlik çox gərgin milli ehtirasların toqquşma qorxusu olduğu üçün yuxarı qüvvələrin nəzarəti və xeyirxah vasitçiliyi lazım idi.

Qeyd edək ki, metorianlarda kürdlərin qarışıq yaşadığı Həkaridə keçən əsrin 40-cı illərindən erməni qırğınına bənzər bir şey baş verməyib. Görünür, köhnə zamanlarda ermənilərlə kürdlərin münasibəti də daha hamar imiş. Erməni yazıçısı Abovyanın onlar haqqında rəyi çox məşhurdur. O, 1846-cı ildə yazmışdı "döyüşkənlik, səmimiyyət, düzgün, öz başçılarına sonsuz sədaqət, verdiyi sözə dəqiq əməl etmək, qonaqpərvərlik, qan intiqamı və hətta yaxın qohumlar arasında qəbilə düşmənçiliyi, oğurluq, soyğunçuluq ehtirası, qadına sonsuz ehtiram – bütün xalqa xas olan ümumi məziyyət və keyfiyyətlər bunlardır".² İlk baxışdan görünür ki, bu xarakteristika çox xeyirxahdır. Hətta onu bəzi hissələri çox şişirdilib. Məsələn, mən kürd düzlüyü və səmimiyyətinin altından qol

1) Biz xirstianların üstünlük təşkil etdiyi əşirət pestorianlarını deyil, şimalda və şərqdə ayrı-ayrı kəndlərdən danışırıq.

2) Abovyan elə bu mənada kürdlərin «cəngavər» adlandırır. Bax. Lerx, İssledovaniya. 1.28.

3) Və burada Rusiyaya getmiş və heç birsənədi olmayan kreditörlərə kürd musa bəy tərəfindən borcun qaytarılmasını xatırlatmaq lazımdı, (Mayevski) ya da Azərbaycanda ödəniş vaxt keçmiş kürd mülklərinin erməni tacirlərinin əlinə keçməsi.

çəkməyə cəsarət etməzdim. Amma bütün bunlar «yeni erməni ədəbiyyatının atasının» kürdlərə qarşı düşmənçiliyinin olmadığına göstəricisi kimi xüsusilə əlamətdardır.

Kürd məsələsinin ikinci tərəfi kürdlər arasında milli hərəkatın şübhəsiz mövcudluğudur. Onların əksəriyyəti başqa xalqlardan təcrid olunmuş şəkildə cənubda yaşayır. Başında ehtimal ki, ən mühüm kürd qəbilə başçılarından durmağa çalışdığı hərəkatın necə təzahür edəcəyini demək çətindir. Ancaq söhbət nə qədər ki, türklərin kürdləri udmağından xilas olmaqdan gedir siyasi düşüncə və ən sadə həqiqət ari kürdlərə öz dilini, xalqını tam müdafiə etmək, yazı və məktəblər yaratmaq imkanı verilməlidir. Bir daha qeyd etmək lazımdır ki, ayrı-ayrı qəbilələr nə qədər vəhşi olsalar da, kürdlər heç də hər hansı bir ibtidai polenezialılar kimi zəif ağıllı irq deyillər. Əksinə, onların beynində, görünür, mədəni fikri tərəkürü mənimsəmək üçün heç bir maneə yoxdur. Çoxlu kürdlər türk, xüsusilə hərbi məktəbini keçiblər. Bu vaxta qədər inkişaf etmiş kürd yazısının olmamasını hər hansı bir anlayışın ifadəsini bacaraq türkçə yazıb oxumaq əvəz etmişdir. Türkiyə və İranda kürdlərdən bir sıra məşhur xadimlər çıxıblar. Kürdlər özləri belə hesab

edirlər ki, türk ordusunda, daha çox Süleymaniyədən olan minə qədər zabit həmvətənləri vardır. Nəhayət, kürdlərin roluna üçüncü baxış vardır.

Onlar Şimali Mesopatamiyanı dövrələmiş bir zolaq kimi yerləşiblər.

1) Hər halda belə bir ad, məsələn bolqarların slovanlara aid edilməsindən az hüquqa malik deyil.

2) Məs. Böyük vəzir Səid paşa, görkəmli siyasi xadim İsmayıl Babanzadə, məşhur Əmir-Nizam (Azərbaycanın general qubernatoru və s.)

Bir çox təsirlərin meydanı kimi, bu sonuncunun iqtisaid inkişafı və siyasi əhəmiyyəti şübhəsizdir. Kimin əlində olmağından asılı olmayaraq burada Bağdad yolu da, Avropa ticarət konkurensiyası, türk ənənələri, mümkün ərəb separatizmi və nəhayət şimaldan bizim dinc müdaxiləmiş olacaq. Bütün bu təsirləri birləşdirmək cəhdilə kürd məsələsi bütün genişliyi ilə çıxacaq. Ancaq kürdlər tək cənub Şimalda Cənub arasında divar deyillər. Onlar özləri uzağa, Şərqə İranın sərhədlərinə və bütün Ermənistan yaylasından keçərək bizim indiki sərhədlərimizə qədər uzanırlar. Bütün bu daşqını yaxşı drenaj etmək və bütün bu üç milyon kürdü dinc yaşayışının qanun çərçivəsinə salmaq – Ön Asiyada gələcək siyastin ən böyük problemlərindən biri bax budur.

VII

Rusiyada kürdlər (1915-ci ilə qədər Rusiya İmperiyası)

Bizim daxili siyasətimizin əsas məsələsini Rusiyada yaşayan kürdlər təşkil edir. Onlar rus sərhəddində ilk dəfə 1813-cü ildə bizim indiki Yelizavetpol quberniyasını əldə etdiyimiz Gülcüstan müqaviləsindən sonra göründülər. 1828-ci ildə bu xalqın Rusiyadakı nümayəndələri onların Kars və Ərdəhandan olan həmqəbilələri hesabına çoxaldılar.²

Hər müharibədə Zaqafqaziya cəbhəsində bizim kürdlərə marağımız canlı idi. İstisnasız olaraq hərbi hərəkatların bütün başçıları onlarla dinc münasibət qurmağa xüsusi diqqət yetirirdilər.

1) Faktiki olaraq 1804-05-ci illərdə Sisyanovun qələbəsindən sonra (Averyanov)

2) Onların sayı və yerləşməsi barədə 1-ci fəslə bax.

Xüsusilə bu işə polkovnik (gələcək qraf) Loris Melikov (1853-1856) başçılıq edəndə əhəmiyyətli dərəcədə müvəffəq olunurdu.

Hələ 1829-cu ildə Türkiyəyə qarşı müharibədə bizim tərəfimizdə dörd müsəlman alayı vuruşurdu ki, onlardan biri 400 atlıdan ibarət xalis kürd alayı idi.

Krım müharibəsində bizdə iki kürd polku vardı. Biri Kars, o biri İrəvan. Sonuncuya general rütbəsinə qulluq etmiş və xarici kürdlərə təsiri ilə bizə böyük xidmət göstərmiş mayor Cəfər ağa komandirlik etmişdir. Onun bütün nəslini indi qədər Rusiya hökumətindən təqaüd alır. Onlardan biri general mayor rütbəsi almış Rusiya kürdlərinin başçısı Əli Əşrəf ağa Şəmşəddinovdur.²

1877-78-ci illərdə bizim tərəfimizdə bir sıra kürd polis təşkilatı, cəmiyyəti min üç yüz nəfər çıxış edirdi.

Bu ordunun xüsusi döyüş əhəmiyyəti yox idi. Ancaq onların özünü aparmağı barədə yüksək başçılar tərəfindən bir sıra təqdir edici rəylər vardır. Hər halda bu milis təşkilatı bizim nəzarətimizə bizim üçün bir sıra narahatlıqlar yarada bilən elementləri də daxil etməklə arxada böyük fayda vermişdi.³

Səlahiyyətli şəxslərin şəhadətinə görə rus kürdlərinin müasir vəziyyəti yaxşı deyil. Əsasən torpaqsızlıq onların əksəriyyətini buna həvələndirən və «həmidyyə» yığma qoşununa zabit qəbul edən Türkiyəyə keçməyə məcbur etdi. Bununla bərabər, türk və İran kürdləri ildə altı dəfə köç yerlərini dəyişirlər, bizim kürdlərə isə onların otlaq yerləri ancaq iki yay ayına bəş edir.

Bizdə çox vaxt köçerilərin oturaqlaşmasını danılmaz tərəqqi kimi təsəvvür edirlər. Ancaq bundan asılı olmayaraq heyvandarlıq əkinçiliyin zəruri tamam-

grafiya komissiyasının aktlarında nəşr olunub.

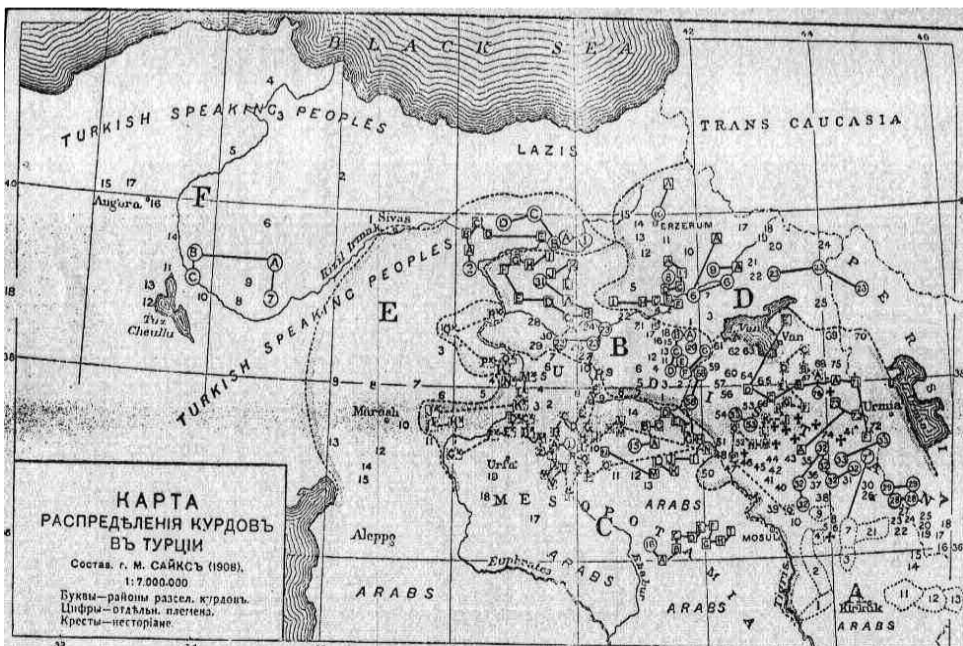
4) Kürd həyatının bir ağıllı müşahidəçisi bu məsələni belə dürüst ifadə etmişdir: «Nə üçün yaxşı çobanı pis əkinçiyə çevirmək?» Ancaq qeyd etmək lazımdır ki, Arazın sol sahilində yaşayan kürdlər arasında tamamilə oturaq əkinçilər var. İrəvan Kürdlərinin məişəti, dini, dili haqqında prof. Yeqizarovun olduqca ağıllı tədqiqatları var. Zap. Kav. O.İ.R.Q.O. XIII, vip. 2 (1891) Ancaq onun statistik məlumatları köhnəlib.

Bizdə Stavropol «truxmen»lərinə münasibətdə edildiyi kimi, kürdlər idarə birliyini birinci yaratmaq üçün xüsusi bir orqan qurmağın zəruriliyi çoxdan göstərilib. Bizim qaydalar kürdlərə aydın deyil. Onlar çox vaxt bilmirlər ki, müxtəlif idarələrin çoxsaylı məmurlarından hansında ədalət axtarsınlar. Onlara fəaliyyəti daha sürətli, təsirli və yığcam bir hakimiyyət lazımdır.

Kürdlərə məktəb də lazımdı, imkan daxilində dövlət məktəbi olsun, çünki deyildiyi kimi, onlar kasıb xalqdır. Nüfuzlarının təcridi və təbii itkisindən əzab çəkən adlı-sanlı nəsillər üçün ali təhsil yolu arzu olunur. Hal-hazırda Xarkovda artıq bir kürd tələbə, Kiyevdə bir kadet var. Güman etmək olar ki, hərbi qulluğa girmək imkanının genişlənməsi, xüsusilə kürdlərin üreyindən olardı.

1) Bu fikir ilk dəfə general-admiral Muravyovun əmri ilə 1855-ci ildə «Kürd qəbilələrini idarə etmək üçün qayda» tərtib etmiş, kürdləri yaxşı tanıyan Loris Melikov tərəfindən deyilmişdir.

2) İndi İrəvan kürdlərinin Zor və Mirak cəmiyyətində iki məktəbi var. Fikrin tamlığı üçün yada salmaq lazımdır ki, İranın Xoy şəhərində rus konsullunun başçılığı ilə kürd uşaqları üçün bir

lanmasıdır. Kürdlərə münasibətdə əlavə etmək lazımdır ki, onların, məsələn, Ararat yaxınlığında istifadə etdiyi yer əkinçiliyə yaramır. Digər tərəfdən isə yayda miğmə ilə dolu olan bataqlıq düzənlikdə yaşamaq çətindir.

1) Köməkçisi kürd bəyi olan rus zabiti komandirlik edirdi. Bundan əlavə, polkda rus adyatunta 15 nişanlı draqun, molla və məktub daşıyan mirzə vardı.

2) Cəfər ağa 1876-cı ildə öldü. Rusiyada Şəmşəddinovlardan başqa, ikinci məşhur soyad Fətibəyovlar idi.

3) Bu yığma qoşun haqqında sənədlərin əksəriyyəti Qafqaz Arxeo-

müddət kiçik bir məktəb fəaliyyət göstərmişdir.

Köhnə Russa
30. V. 1915

Mündəricat

1. Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi
2. Kürdlərin tarixi.
3. Kürdlərin yaşayışı, təbəqə və tipi.
4. Dil, ədəbiyyat, y. azı.
5. Din.
6. Kürdlərin xarakteri.
7. Qadınların vəziyyəti. Başqa xalqlara münasibət. Kürd məsələsi.
8. Rusiyada kürdlər.

Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

Əvvəlki ötən saylarımızda

Ermənilərdən biri ayağa durub ərz elədi ki, bu böyüklükdə alovun üstünü pərdə ilə necə örtmək olar? Ermənilərin vaveylası aləmi bürümüşdü. Çox böyük hörmətlə cənablarınızdan xahiş eləyirik ki, getməyiniz. Bir-iki gün də burda qalınız. Bəlkə, bu tayfa arasında sülhü bərqərar eləyiniz. Erməninin bu müraciətindən sonra müsəlman camaatı da cənab şeyxdən xahiş etdilər ki, Qalada bir neçə gün də qalsın. Bu müraciətlərdən sonra şeyx onların xahişini qəbul edərək bir neçə gün yenə şəhərdə qalmalı oldu. Həmin günün sabahı hər iki tayfanın xahişinə əsasən sülhü bərpa etmək məqsədilə hər tərəfdən iyirmi-otuz adamın iştirakı ilə əvvəl erməni kilsəsinə getdilər. Burada alimlər, xəlifə və keşişlər öz dini qanun-qaydaları ilə and içdilər ki, iki millət arasındakı ədavəti qızıqsıdınların fitvası ilə fitnə-fəsada qoşulmamaqcaqlar və hər iki tayfa arasında yaradılmış sülhü pozmayacaqlar.

Bundan sonra hər iki firqə birlikdə məscidə gəldilər. Burada xütbələr oxunduqdan sonra cənab qazi müsəlmanları Qur'ani-Şərifə and içdirdi ki, heç kəs bu iki xalq arasındakı əmin-amanlığı pozmayacaq və heç bir fitnə-fəsada bais olmayacaqlar.

Bu andiçmə mərasimindən sonra çox inadkar, nahaq qanlara və fitnə-fəsadlara bais İrəvan əhlindən olan Həzad adlı bir erməni öz ətrafına onun kimi cəlladları toplayaraq qəfil zəif müsəlman kəndlərinə basqın edirlər. Onlar əvvəlcə kəndin ətrafında olan bir para ot tayalarına od vurub yandırmışdılar. Kənd camaatı bu hücumdan xəbərdar olan kimi kəndin müdafiəsinə qalxaraq düşmənlə vuruş meydanına atılırlar. Ermənilər isə onlardan qorxaraq geri qaçmışlar. Onlar başqa müsəlman kəndlərinə də belə basqınlar edərək xalqın rahatlığına haram qatmışlar. Gah da həmin dəstə Əsgəran bürclərinə girərək gizlicə yoldan gəlib-gedən müsəlmanları namərdliklə vurub öldürürdülər. Öldürükdən sonra isə qaçıb onun üstündə olan paltarını, pulunu və apardığı malını qarət edib, meyidini yandırırdılar ki, ondan əsər-əlamət qalmasın.

Bundan əvvəl də bu iki tayfa arasında din-məzhəb üstə, yaxud böyük mülklərdən ötrü münəqişə olurdu. Lakin bu cür insafsızlıq və namərdliklər olmurdu. Bu namərd dəstə isə harada əlsiz-ayaqsız adamlar görürdülər, gəndən vurub öldürürdülər.

Xaspolad adlı bir müsəlman Qalanın ətrafında yerləşən bir dəyirmanı icarəyə götürmüş və onu bir kişi ilə övrətinə tapşırırdı. Qarət və qan tökməklə məşğul olan erməni dəstələrinin biri həmin dəyirmanı gələrək böyük bir faciə törətmişdilər. Onlar kişini güllə ilə öldürükdən sonra qucağında dörd aylıq uşaq olan qadına yaxınlaşdılar. Erməni cəlladları onları da öldürmək istəyəndə övrət dedi ki, allah xatirinə məni öldürün, ancaq uşağa əl vurmayın. Ermənilərdən ikisi irəli çıxıb dedilər ki, qorxma, uşağı

öldürməyəcəyik. Onlar uşağı qadından alıb bələyini açdılar. Ermənilərin hərəsi uşağın bir ayağından tutub qüvvətlə

Mir Möhsün Nəvvab

hərəsi bir tərəfə çəkildilər. Uşaq iki para oldu. İki yerə bölünmüş uşağın parçalarını ananın üstünə atdılar. Ana bu vəhşiliyə dözə bilməyib huşunu itirdi. Cəlladlar bu qadını da bir neçə güllə ilə qətlə yetirdikdən sonra dəyirmanı olan taxılı və unu, eləcə də malı qarət edib apardılar.

Ə L A V Ə: Ermənilərin bu qaniçən dəstələri öldürdükleri müsəlmanlara əvvəlcə olmanın işgəncəsini verərək onların diri-diri burnunu, qulağını, ayağını və kişiliyini kəsdikdən sonra öldürür, cəsədini zibillikdə yandırırdılar.

Yuxarıda qeyd olunan 18 nəfər İrən fəhlələrini və erməni məhəllələrində 20-yə qədər alver edən müsəlmanları bu cür vəhşiliklərlə qətlə yetirmişdilər.

Ə L A V Ə: Erməni tayfasının müsəlmanlara qarşı olan namərdliklərinə dair çox misallar göstərmək olar. Hacı Bəylərin başına gələn müsibət buna bir misal ola bilər. Belə ki, Hacı Bəylər adlı bir müsəlman sövdəgəri Nikolay adlı bir erməni taciri ilə yaxın dostluq edəlməmiş. Onlar yaxın dost olduqlarından bir-birinə deyərəkmiş ki, hər-gah ermənilərlə müsəlmanlar arasında dava olarsa, biri-birimizi onlardan qoruya.

Bir dəfə ermənilərlə müsəlmanlar arasında dava başlayarkən Nikolay Hacınin dükənində olub. Erməninin davadan bərk qorxuya düşdüyünü gören Hacı ona ürək-dirək verərək onu gizli bir yere aparır. Nikolay əmin edir ki, orada onu heç kəs tapa bilməz. Dava qurtardıqdan və hər tərəf sakitləşdikdən sonra Hacı Nikolayı hörmətlə öz evinə yola saldı.

Nikolay Hacıya 93 manat pul vermişdi. Bir gün Hacı bu pulları götürüb Nikolaya qaytarmaq üçün onun dükənina gedir. Hacı pulları sayıb erməniyə verdikdən və bir qədər söh-

bət etdikdən sonra birdən gürhagur düşdü. Hər tərəfdə böyük iğtişələr başladı. Tüfəng və tapança səsləri bazarı bürüdü. Hacı həyəcanlanaraq iğtişənin səbəbini Nikolaydan soruşarkən o dedi ki, erməni-müsəlman davası düşdü. Hacı ondan soruşur:

— Bəs mən nə edim?

Hacı fikirləşirdi ki, o, erməni Nikolayı gizlədərək qoruduğu kimi yəqin ki, onu da Nikolay ermənilərdən mühafizə edəcəkdə. Lakin təəssüflər olsun ki, belə olmadı. Birdən Nikolay stolun siyirməsindən bir tapança çıxarıb dabanını çəkdi və tapançanı Hacıya tərəf tuşladı. Tapançanın gülləsi Hacınin sinəsinə dəyib bir azca yaradı. Hacı qanı tökülə-tökülə üz qoydu qaçmağa. Nikolay və onunla başqa ermənilər Hacınin arxasınca tüfəngdən və tapançadan iyirmiyə qədər güllə atdılar. Amma xoşbəxtlikdən güllələrin heç biri Hacıya dəymədi. Bu əhvalatı Hacı özü mənə danışmışdır. Ermənilərin belə namərdliklərindən və qəddarlığından yazmaq qurtaran deyil.

Ə L A V Ə: Cavad ağa Paşa ağa oğlu adlı bir nəfər müsəlman həmişə ermənilərə hörmət edir, onlara rəhmli yanaşardı. Çalışardı ki, ermənilərlə müsəlmanlar arasında həmişə sülh olsun. Buna baxmayaraq, yuxarıda adı çəkilən Həzad adlı erməni cəlladı öz dəstəsilə Cavad ağanın kəndinə basqın etmişdir. Onlar Cavad ağanın və onun rəiyyətinin evlərinə və gözəl atlar saxlanılan tövlələrinə od vurub yandırmış, mal-dövlətini qarət etmişlər.

Ə L A V Ə: Erməni quldur dəstələri

Xənəzək kəndinə də basqın etmişdilər. Məmmədağa Ataxan oğlunun bu kənddə gözəl imarətləri və bağları var idi. Erməni quldurları vəhşicəsinə bu imarətləri dağıtmış, bağların ağaclarını doğramış, evdə olan mal-dövləti qarət etmiş və üç yüz qoyununu aparmışlar.

Onun nöqərləri qaçıb canlarını xilas etmişlərsə də, çoban onlardan qurtara bilməmişdir. Quldurlar onu vəhşicəsinə öldürmüşlər.

Ə L A V Ə: Bu zaman Qalaya bir adam gəlib xəbər gətirdi ki, erməni quldurlarının bu vəhşiliklərinə son qoymaq üçün hər tərəfdən müsəlman atlıları tökülüb ermənilər yaşayan Sissi kəndinə hücum etmişlər. Kənddə müsəlman atlıları erməni quldurlarının bir neçəsini öldürmüş, bəziləri isə qaçıb canını qurtarmışdı. Müsəlman kəndlərindən qarət edilmiş mal-dövlət geri qaytarılmışdır. Kəndə basqın zamanı müsəlman atlıları övrət-uşağa toxunmamışdılar.

Bundan sonra atlılar Məşhər adlı əksəriyyəti erməni olan kəndə tərəf yönəldilər. Ermənilər müsəlman atlılarına müqavimət göstərə bilməyib hərəsi bir tərəfə qaçdı. Onlar bu kənddə olan heyvanları və bəzi əşyaları özləri ilə qənimət götürüb və iqamətgahlarına göndərdilər. Bir para quldur evlərinə və onların ot tayalarına od vurduqdan sonra atlılar Saru kəndinə tərəf yollandılar. Bu kənddə də müsəlmanlar istədiklərini etdikdən sonra Qarabulaq kəndinə üz qoydular. Oradan isə Xəlifə kəndinə getdilər. Bu kəndlərdə də övrət-uşaqlara əl vurmada quldurlara divan tutaraq aparılan malların hamısını geri qaytardılar.

Ə L A V Ə: Yuxarıda haqqında danışdığımız Həzad adlı erməni qulduru öz dəstəsi ilə yenə gəlib Əsgəran bürclərinə doldular. Onlar bu səngərlərdən namərdcəsinə yolla gəlib-gedən müsəlmanları qəflətən güllə ilə vurub öldürürdülər. Meyidini isə odlayıb yandırırdılar. Həmin gün Mustafa bəy adlı bir nəfər müsəlmanı eləcə öldürükdən sonra yandırmışdılar. Bu əhvalatdan bir neçə gün sonra, yeni ramazan ayının üçüncü günündə İsa bulağının yaxınlığında meşədə müsəlmanlar üç erməni ilə dalaşırlar. Müsəlmanlar erməninin ikisini öldürür, üçüncüsü isə qaçır. Arxadan atılan güllələrdən ancaq biri qaçan erməniyə dəyib yaralayır. Yaralanmasına baxmayaraq, qaçıb aradan çıxır və özünü şəhərə yetirir. O, şəhərdə fəryad qoparı ki, nə durmusunuz müsəlman atlıları dörd tərəfdən üstümüzə gəlir, yolda da iki erməni öldürüblər. Mən isə yaralanıb qaçmışam.

Ermənilər onun bu fəryadını eşidən kimi dükən-bazarı şaraqqaşuruqla bağlayıb qorxu içərisində Qalaya müvəkkil olan qoşun böyüyünün yanına gəldilər və dedilər ki, müsəlmanlar dörd tərəfdən üstümüzə gəlirlər. İki adamımızı öldürüb, birini isə yaralayblar.

Qoşun böyüyünün əmri ilə əsgərlər dərpəl şeypur çaldılar. Qalada nə qədər ki rus qoşunu var idi, hamısı silahlanıb musiqi çala-çala müsəlman bazarına gəldilər. Gördülər ki, bazarda dükənlər açıq, hər kəs də öz işi ilə, alış-verişi ilə məşğuldur. Davadan heç bir əsər-əlamət yoxdur. Rus əsgərləri yenə musiqi çala-çala erməni məhəlləsinə qayıtdılar və ermənilərə bildirdilər ki, onlar özlərindən nahaq yerə belə qorxuya düşüblər.

Ardı var

Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

(Əvvəli ötən sayımızda)

3. Cümlələri indiki bitmiş zamandan keçmiş bitmiş zamana çevirin.

1. Ew hatîye girtin – Ew hatibû girtin

2. Ew hatîye nivîsar - .....

3. Ew hatîye xwandin- .....

4. Ewana hatine firotan- .....

5. Ewana hatine şuştin- .....

6. Ewana hatine dîtîn- .....

4. Cümlələri oxuyun və tərcümə edin.

1. Berî cejna Nevroz derî û roder hatibûn şuştin.- .....

2. Gellek kade hatibûn petin.- .....

3. Cend xalfiyên rengbireng hatibûn raxistin.- .....

4. Cend miyên jibare ji nav kêrf hatibûn jibartin.- .....

5. Gellek rez û fêkî hatibûn firotin.- .....

6. Kincên nû hatibûn kîrîn.- .....

5. Cümlələri məchul növə çevirin.

1. Mamoste gellek qinyatên nû bona zarokan qeyd kiribû.- .....

2. Dema min ji birayê xwe pirsî ewî idi pîrozbahî şandibûn.- .....

3. Ewî çend pirtûk weşandibû.- .....

4. Wana gellek gund vala kiribûn.- .....

5. Em derbarê wan mijaran da gellekê axîfbûn.- .....

6. Zarokan bona çuyîna pêsangehê destûr stendibûn.- .....

Təkrar üçün çalışmalar

“Dayîn” feilinin bütün zamanlarda təsrifini təkrar edin. İndiki zaman kökü “d” - dir.

İndiki sadə z. Gələcək z. Keç sadə.z. Keçmiş dav. z. Keçmiş bit. z. İndiki bit. z.

Ez didim Ez ê bidim Min da Min dida Min dabû Min daye

Tu didî Tu yê bidî Te da Te dida Te dabû Te daye

Ew(a) dide Ewa yê bide Ewî da Ewî dida Ewî dabû Ewî daye Em didin Em ê bidin Me da Me dida Me dabû Me daye Hûn didin Hûn ê bidin We da We dida We dabû We daye

Ewana didin Ewana yê bidin Ewana da Ewana dida Ewana dabû Ewana daye

Bi kurdî biaxifin

Erê, raste, hûn rast dibêjin, na, ne raste hûn şaşin, hûn rast nabêjin ifadələrinə istifadə edib dialoqlar vasitəsilə danışın.

A: Robert Brûs kralê İngiltərə bû.

B: .....

A: Kralê Fransayê leşker şande ser wî.

B: .....

A: Robert Brûs tevî ingilîzan carekê şer kir. B: .....

A: Dema Robert Brûs di şkevte da xwe veşartibû ewî pêçermûkek dit.

B: .....

A: Pîrhevokê divedand mêşekê bigre.

B: .....

A: Robert Brûs cara hevdan ceriband.

B: .....

A: Robert Brûs cara hevdan ceriband û ew ser ket.

B: .....

A: Kralê İngilîz paşda venekîşiya û neçû mala xwe.

B: .....

Heyran (Oxşama)

Lê, lê keçê kubarê,

Min çavê belek xwarê,

Tu berfîna baharê.

(Ay mənim kübar qızım, ala gözünü yeyim, sən baharın qarçıyısən).

Grammatika: 1. Feilin icbar növü

2. Keçmişə nəzərən gələcək zaman.

“Büyün” feilinin keçmişə nəzərən gələcək zamanı

3. Təsirsiz və təsirli feillərin keçmişə nəzərən gələcək zaman forması

1. Feilin icbar növü. Bu növü düzəltmək üçün (yəni hərəkəti kimə isə icra etdirmək mənasında) “dayîn” feilinin müxtəlif zaman formalarından və əsas feilin məs-dərindən istifadə edilir.

Ez namê didim xwendin (Mən məktubu oxutdururam). Min name da xwendin (Mən məktubu oxutdurdum).

Ez ê namê bidim xwendin (Mən məktubu oxutduracağam).

Meta min name da nivîsar (Bibim məktubu yazdırdı).

“Dayîn” feili təsirli feil olduğundan icbar növdə xəbər şəxsə və kəmiyyətə görə tamamlıq ilə uzlaşır.

Ewê keça xwe da xwendin (O, qızını oxutdurdu).

Ewê zarokên xwe dane xwendin (O, uşaqlarını oxutdurdu).

Ewî kincên xwe dane şuştin (O, paltarlarını yudurtdu).

Ewî mala xwe da paqışkirin (O, evini təmizlətdi).

2. Keçmişə nəzərən gələcək zaman keçmişdə gələcək haqda danışılan zaman işlədilir.

3. “Büyün” feilinin keçmişə nəzərən gələcək zaman formasında (Gələcək zamanda olduğu kimi) adlıq halda olan mübtədəyə “-ê (-yê)” hissəcici əlavə edilir (ez ê, tu yê, ew ê, em ê, hûn ê, ewana yê, Esmer ê, Sosin ê, Rodî yê, Rojda yê). “Büyün” feilinin keçmiş zaman kökünə (“bû”) “bi-” önsəkilçisi, sonuna aşağıdakı sonluqlar əlavə edilir.

tək cəm

Ez ê ... (y)ama Em ê .... (y)ana

Tu yê ... (y)ayî Hûn ê ... (y)ana

Ew ê ... (y)a Ewana yê .... (y)ana

tək cəm

Ez ê bibûyama (Mən olacaqdım) Em ê bibûyana (Biz olacaqdıq)

Tu yê bibûyayî (Sən olacaqdın) Hûn ê bibûyana (Siz olacaqdınız)

Ew ê bibûya (O olacaqdı) Ewana yê bibûyana

(Onlar olacaqdılar)

Ez ê bibûyama endazyar, lê ez nebûm endazyar. Ez bûm mamoste. (Mən

mühəndis olacaqdım, lakin olmadım. Mən müəllim oldum.)

Birayê min ê bibûya parêzer, lê ew nebû parêzer. Ew bû bijîşk (Qardaşım vəkil olacaqdı, amma o,

vəkil olmadı. O həkim oldu).

4. Təsirsiz feillərin keçmişə nəzərən gələcək zaman forması.

Bu zaman da adlıq halda olan mübtədəyə “-ê (-yê)” hissəcici əlavə edilir (ez ê,

tu yê, ew ê, em ê, hûn ê, ewana yê, Sosin ê, Rojda yê). Təsirsiz feilin keçmiş zaman kökünə

“bi-” önsəkilçisi, sonuna isə aşağıdakı sonluqlar əlavə edilir.

tək cəm

Ez ê .... (y)ama Em ê .... (y)ana

Tu yê ... (y)ayî Hûn ê ... (y)ana

Ew ê ... (y)a Ewana yê .... (y)ana

“Ketin” və “Revîn” feillərinin bu zaman formasında təsrifi

Ez ê biketama (Mən düşərdim) Ez ê birevîyama (Mən qaçardım)

Tu yê biketayî (Sən düşərdin) Tu yê birevîyayî (Sən qaçardın) Ew ê biketa (O düşərdi) Ew ê birevîya (O qaçardı)

Em ê biketana (Biz düşərdik) Em ê birevîyana (Biz qaçardıq)

Hûn e biketana (Siz düşərdiniz) Hûn ê birevîyana (Siz qaçardınız)

Ewana yê biketana (Onlar düşərdilər) Ewana yê birevîyana

(Onlar qaçardılar)

5. Təsirli feillərin keçmişə nəzərən gələcək zaman forması (tamamlıqsız forma).

Bu zaman formasının mübtədəsi obyekt halda olur və ona gələcək zamana aid

olan hissəciklər əlavə edilir. (Min ê, te yê, ew ê, me yê, we yê, wana yê). Feillərin keçmiş zaman kökünə “bi-” önsəkilçisi, sonuna isə bütün şəxslərdə “-a” sonluğu əlavə edilir.

tək cəm Min ê ...-a Me yê ...-a

Te yê ...-a We yê ...-a

Ew ê ...-a Ewana yê ...-a

Min ê bixista (Mən salardı) Me yê bixista (Biz salardı) Te yê bixista (Sən salardı) We yê bixista (Siz salardınız) Ew ê bixista (O salardı) Ewana yê bixista (Onlar salardı)

6. Təsirli feillərin keçmişə nəzərən gələcək zamanı (tamamlıq olan forma).

Bu formada mübtədə yenə obyekt halda , tamamlıq isə adlıq olur. Cümlənin

xəbəri şəxsə və kəmiyyətə görə tamamlıq ilə uzlaşır. Tamamlığın şəxsindən asılı olaraq xəbərin keçmiş zaman kökünə-(y)ama - (y)ayî ... -(y)a .... -(y)ana ... - (y)ana

....-(y)ana sonluqları, əvvəlinə isə “bi-” önsəkilçisi əlavə edilir.

Mübtədə → ez bi- .... -ama. Mübtədə→ tu bi- .... -ayî Mübtədə →ew bi- ....-a Mübtədə →em bi- ...-(y)ana Mübtədə →hûn bi- ...-(y)ana Mübtədə →ewana bi-...-(y)ana

Duh min ê tu bidîtayî (Dünən mən səni görəcəkdım).

Duh min ê ew bidîta (Dünən mən onu görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən sizi görəcəkdım).

Duh min ê em bidîta (Dünən mən emi görəcəkdım).

Duh min ê hûn bidîtana (Dünən mən hünəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

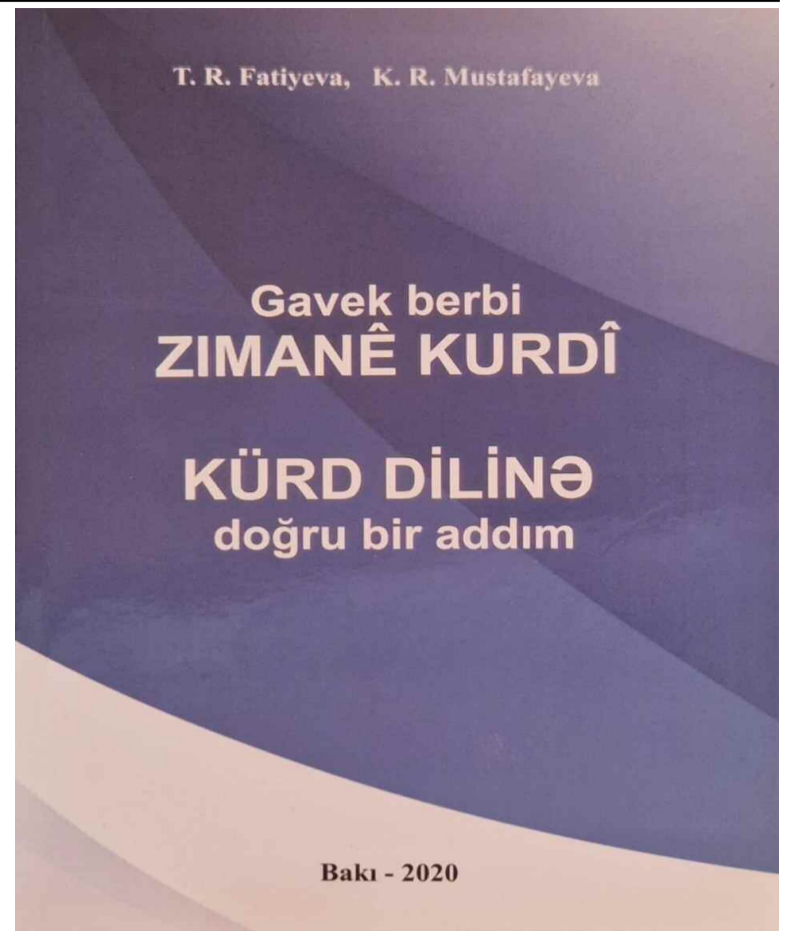
Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Duh min ê ewana bidîtana (Dünən mən ewanəni görəcəkdım).

Gavek berbi Zimanê Kurdî KURD dilinə doğru bir addım

Duh tey ê em bidîtana (Dünən sən bizi görəcəkdin).

Duh min ê sêvek bixwara (Dünən mən bir alma yeyəcəkdim)

Duh min ê çend sêv bixwarana (Dünən mən bir neçə alma yeyəcəkdim)

İnkarda həm təsirsiz, həm də təsirli feillərə “bi-” önsəkilçisinin yerinə “ne-”

inkar şəkilçisi yazılır.

Min ê bidita (Mən görəcəkdım) – Te yê nedita (Sən görməyəcəkdin).

Me yê bişanda (Biz göndərəcəkdik) – We yê neşanda (Siz göndərməyəcəkdiniz). Duh min ê tu nedîtayî (Dünən mən səni görməyəcəkdım).

Ewana yê pirtûkek nestendana, ewanayê çend pirtûk bistendana (Onlar bir kitab almayacaqdılar, onlar bir neçə kitab alacaqdılar).

Têkst

Huseyn Kurdoxlu

Huseyn Kurdoxlu sala 1934-a 15-ê meha Hezîranê li Azerbaycanê nehîya

Laçînê gundê Ehmedlîyê ji dayîk bûye. Pişti xwandina dibistana navîn ji sala

1953-ya heta sala 1958-a li Zankoya Azerbaycanê ya Dewletê para filologiyayê xwandina bilind stendîye. Rêya karkirina wî ji Komîtêya Têlêradîtoya Dewleta Azerbaycanê dest pê kirîye. Paşê li Akadêmîya Ulman ya Respublîka Azerbaycanê li Instîtûta Rojhilatzanîyê çawa karkarê ulmê kar kirîye. Sala 1966-a dissêrtasiya namzedê ulman parastîye. Karê wî yê ulmi ser “Poêziya helbestvanê kurd Qoran” bûye. Huseyn Kurdoxlu salên dirêj li Instituta Rojhilatzanîyê para wêje ya İranê da kar kirîye. Ji sala 1993-ya heta dawîya emrê xwe li Akadêyîya Ulman li Instîtûta Wêje ya ser nave Nîzamî da kar kirîye.

Huseyn Kurdoxlu hê ji dema cîwantîya xwe dest bi efrandarîyê kirîye. Helbestên xwe hê salên ew dibistana navîn da bû di rojnaman da daye weşandin. Ew wergerê va ji mijûl buye. Sala 1969 –an povêsta nivîskarê kurd Rehim Qazî

“Pêşmerge” welgerandîye ser zimanê Azerbaycanî û raberî xwedevanan kirîye..

Huseyn Kurdoxlu bona damezêrandina navenda çanda Kurd “Ronahî”(1992)

û weşandina organa wê rojnama “Dengê Kurd” jî karekî berbiçav jî kirîye.

Helbestvan, wêjezan, lêkolînavan, endamê Yekîtîya Nivîskarên Azerbaycanê

Huseyn Kurdoxlu sala 2003-ya li Bakûyê çûye ser dilovanîya xwe. (Bi kurtkirin ji “Wîkîpedîya”yê hatiye wergerandin).

Ferheng 41

1. Efrandarî(f,-ya) -yaradıcılıq

2. Raber kirin- təqdim etmək

3. Weşandin- nəşr etmək

4. Nehî (f,-ya) -rayon

5. Filologiya – filologiya

6. Akadêmîya Ulman – Elmlər Akademiyası

7. Kurt kirin -qisaltmaq

Çalışmalar

1. “Dayîn” feilinə müxtəlif zamanlarda sonluqlar əlavə edin və tərcümə edin.

1. Em herroj nanê xwe didin petin.- .....

2. Duh jî me nanê xwe d... petin.- .....

3. Sibê em ê nîn ned... , petin, emê nîn bid... kirîñ. -... ..

4. Bona êvarbirkê xwûşka min kincke bedew dab... dirûn.-

5. Wan salan li gundan mirovên xwendî kêm bûn. Dema yekî name distand ewî name bi yekî din did... xwandin. - .....

Qutilərin varlığı çox qədimlərə uzanır. Bu günə qədər bilinən ilk Quti imperatoru Emnatum miladdan əvvəl 3100-cü illərdə yaşamışdır.

Lağas kralı Adadnari hələ miladdan əvvəl 2400-cü illərdə Karda xalqından söz

məmləkətin təməlini Babilə saldılar. Kürd xalqının məşaləsini Subarilər, Mitanilər, Xaldilər, Muşki və Nayri dövlətləri vasitəsilə Med imperatorluğuna qədər daşayıb gətirdilər.

Qutilərin kürd xalqının atası olduqlarını isbat etmək üçün "Ön Asiya və Mesopotomiya" tarixini incələyən və araşdıran elm və tarixçi amilləri də bu həqiqəti araşdırmalarında dilə gətirmişlər. Bunun isbatı olaraq Pensilvaniya Univerisitetinin professorlarından Speizer "Mesopotomiyanın kökəni" adlı əsərində kürdlərin qutilərlə Zaqros hülilələri ilə eyni irqdən olduqlarını yazır (B. Nikitin, cild I, səh 91. Dipnot).

Osmanlı tarixçilərindən Əhməd Rəfik "Ümumi tarix" adlı əsərində və onunla birlikdə Əmin Zəki də "Kürd tarixi" adlı əsərində müxtəlif fakt və sübutlarla eyni fikri təsdiqləmişlər (Ehsan Nuri Paşa, səh 38-40).

Tanınmış tarixçi Mucerson qutilərdən

məğlubiyyətdən sonra bəyliklərə bölündü. Bu dağılıq içindən Bitlis bölgəsindəki qutilər Kardaka adını aldılar. Bəxtiyari dağlarındakı və ətrafındakılar müstəqillik qazandılar. Ancaq tarixi baxıma görə, qutilərdən sonra bu ölkə xalqını yetişdirdiyi və tarixə damğasını vuran iki yeni türk dövləti meydana gəldi. Bunların parlaq və görkəmli dönəmi 725 il sürən kürd Kussi - Kassit dövləti ilə bu dövlətin yaşama müddətinin ortalarında yer alan və təqribən 175 illik bir yaşam sürən Böyük Kürd Mittani imperatorluğudur.

Kürd Kassit - Kussi dövləti haqqında məlumat verərkən bu haqda da qabaqcadan bildirmək istəyirik ki, bu dövlətə Cəmsidin adı verilmişdir. Hətta Firdovsinin "Şahnamə" əsəri də Kassit - Kussi dövlətini kinayə ilə Cəmsidin milləti hesab edir.

Quti imperatorluğunun dağılmasından sonra quti xalqının yaratdığı bu dövlət siyasi hakimiyyətini m. ə 1891-1171 - ci illərdə sürdürmüşdür. Qərb tarixçiləri isə bu hakimiyyətin sonunu 1160-cı il olaraq göstərir (Mauriçe Meumao, "Le Monte antique" əsəri, Paris 1976. Səh-160).

Kürd sivilizasiyası bu dövəmdə insanlığa böyük mənfəət verdi. Sənət,

Məlum olduğu kimi, daha əvvəllər də bu ərazilərdə Hammurapinin yaratdığı monarxiya hakimiyyəti mövcud idi. Babil uyqarlığına öz damğasını vuran bu kral Assurları, Esəhnunna və Mari krallıqlarını məğlub edərək miladdan əvvəl 1695-ci ildə ölkəsinin sərhədlərini bir xeyli genişləndirdi. Həm Hammurapi (m.ə 1729-1686), həm də sələfi kral Şamsu İloina (m.ə 1686-1648) ölkədə hüquqi dövlət qurmuşdular. Ölkədə sağlam idarəetmə üsulu vardı. Maliyyəçilər (Tacirlər təşkilatının rəhbərləri), hakimlər və vilayət valiləri mərkəzdəki büroya bağlı idilər. Dövlətin amirləri Vali və Bələdiyyə sədriləri kimi vəzifələr də yazılı əmrlərin həyata keçirilib keçirilmədiyini diqqətlə izləyir. Siyasi və iqtisadi yaşamı tək özü idarə edirdi.

Hammurapinin hüquq kodu çox məşhurdur. İnsanlıq tarixində bilinən ən qədim qanunu qoymaq yalnız ona nəşib olmuşdur. Bu kodake (kod) araşdırıldığında bu ölkədə kralın xalqın atası və qoruyucusu olub, güclü ilahi varlıqlardan (Tanrılardan) aldığı görünür:

- Tanrıların diqqəti və sevgisi olan mən

QƏDİM DÜNYA FİLOSOF VƏ COĞRAFŞÜNAŞLARI, KARDUXİLƏRİN İNDİKİ KÜRD XALQININ BABALARI OLDUĞUNU İSBAT EDİRLƏR

etmişdir. Eyni fikri Ur (Our) kralı Kmil Sin də Kurde torpaqlarından bəhs edərək təsdiqləmişdir. Hitit kralı I Şuppilulita m. ə 1370-ci ildə Qurde xalqından söz açmışdır. Daha sonralar Assur kitabələrində Kardaka yaylasından və Kurtie - Kurti xalqından bəhs olunmuşdur.

Assur kralı Tukulti İnor, Qutilərə "Kurdi" deyirdi (Bax: İhsan Nuri Paşa, səh-33).

Milladdan 900 il əvvəl yaşamış Assur kralı Adalnirari Kusi, Kutu, Subari orduları ilə vuruşduğunu qeyd edir. Bu kral öz kitabələrində Qutiləri "Kürdi" deyərək adlandırb.

Kürd xalqının tarixini incələyərkən araşdırmaçıların müxtəlif dəyərli əsərlərindən istifadə etdikləri İhsan Nuri Paşa bu haqda belə demişdir:

- Kürd əsilli olan Xaldi (Xaldi), Ararati. Subari, Nauri, Mitanni, Muşki və Kassit dövlətlərinin Qutilərdən ayrıldığı, yəni hamısının kökünün qutilərə dayandığını göstərən əsərlər var. Bunlardan biri m. ə 1280-1261-ci illərdə yaşamış Assur kralı I Salamanasar krallığından qalan kitablarda bunu yazır: "Bir ulduz kimi parlayan Quti xalqı yalnız çoxluğu ilə deyil, əzm, şiddət, dəhşət və yıxıcılıqları ilə tanınmaqdadır. Düşməncilikləri mənə də qarşı sürüb getdi".

Kürd Quti dövlətinin dağılmasından təxminən 1000 il sonra yaşamış Assur kralı Salmanasar, beləcə Quti qollarından gələn və öz yerinə çatan yeni kürd xalqlarının və onların dövlətlərinin qutilərin soyu və övladları olaraq tanımaqdadır. Onlar üçün min illik bir zaman fasiləsindən sonra da yenə quti sözlərini işlətməkdədir.

Etdiyi müharibələrdən sonra kral Salmanasar bunları yazmışdır: "Ararat sərhədindən Tur Abidinə qədər bir ölkə içində Quti qanı su kimi axıdıldı, lakin məğlub olmalıdırlar".

... Yuxarıda adları çəkilən coğrafi terminlərin yerləşdiyi bölgələrdə bu gün də kürd xalqı yaşamaqdadır. Tarixi Babil ölkəsini fəth etmək ilk dəfə qutilərə nəşib olmuşdur. Quti dövləti parçalandığında, onların qollarından biri olan Kassitlərin parlaq və güclü dövrləri 725-ci ilə çatan bir

gələn Naviri xalqının hakimiyyətinin sonunda Kurti deyilərək adlandırıldıqlarını göstərməkdədir ki, bu da qutilərin kürdlərin ataları olduqlarını sübut edir. Hətta doktor Kontinov da miladdan 4000 min əvvəl Mesopotomiya və Zaqros dağlarında yerləşən xalqların Quti və Kusi (Kassit) deyərək adlandırdıqları və ari irqdən olduqlarını, Kürd xalqının bu torpaqlardan enib gəldiyini vurğulayır. İstər Mucersonun, istərsə də doktor Kontinovun dediklərini təsdiq etmək üçün "Kürd ədəbiyyatı tarixi" əsərini göstərmək istərdik (II hissəyə bax).

- Şərqsünas Draver "Kürdlər və Kürd tarixi" kitabında qutilərin və kardaların kürd xalqının ataları olduqları olduğunu yazır. Digər bir şərqsünas Rayks da eyni fikirdədir (İ. N. P. səh. 173). Kürd xalqının qədimliyi və kürdlərin antik dövrdən gələn bir xalq olduğunu türk alimləri tərəfindən yazılmış "İslam ensklopediyası" əsərinin 1089-cu səhifəsində bunlar qeyd edilmişdir. Miladdan təqribən 2000 il əvvəl II Şumer dövrünə aid daş yazısında, Thureau-Danqin (Revue d Assuriologie, v-99, VI, 67) bir Kardaka adına təsadüf edilir. Bu ölkə Driverin Van gölünün cənubunda göstərdiyi Su tayfasının yanında idi. Miladdan sonra 1071-ci ildə Malazgirdəndən Anadoluya girmiş türk xalqı ilə kürd xalqının heç bir qohumluğunun olmadığını Milli Təlim Nazirliyi tərəfindən nəşr edilmiş ensiklopediyada öz əksini tapmışdır. Adı bilinən Quti krallarından Losirab, Şərlək, İks, Huş, Anri, Danzir, Trikan ən başlıca krallardandırlar. Bunlardan Şərləkə Firdovsinin "Şahnamə" əsərində Siyamən, İks, Huşaya isə Huşəng adlandırılmışlar.

Babil dövlətinin süqutundan sonra, sadəcə 125 il 40 günlük Babil hökmranlığı zamanı həmsərhəd olan Quti krallarının sayı 14 olduğunu İ. N. Paşanın adı keçən əsərindən öyrənirik. Bazil Nikitin də qutilərin Sarqon xənadanlığına son verdiklərini və eyni dövlətin miladdan öncə 2496 - cı ilə qədər hökmranlığının sürdürdüyünü yazır (B. Nikitin "Kürdlər" cild I, səh-31).

Özü Quti soyundan olan Louqal Oton (Louqan kralı) Erun kralı olaraq Quti kralı Trikanini məğlub etdi. Quti xalqı bu

mədəniyyət, ədəbiyyat, el sənətləri, heykəltaraşlıq, rəsm və ev əşyalarının formalaşdırılmasında Kürd Kussi dövləti, Mitani dövləti ilə birlikdə çağdaşları Hititlərə, Asurlara və fironların idarəçiliyində olan Misir ölkəsinə böyük ölçülərdə təsir etmişdir.

Tarixi araşdırmalarda və İraq Kürdüstanındakı arxeoloji qazıntılar zamanı əldə edilən kürd milli kalendarına uyğun olunan şahənə heykəllər 1984-cü ildə Bağdad Milli Muzeyinə qoyulub. Yenə Kürd Kassit imperatorluğuna aid adlı - sanlı "Sinus səhnəsi" adlı daş üzərində yonularaq gerçəkləşdirilmiş əsər Parisin "Laubre" muzeyini bəzəməkdədir. Belə nümunələrdən yüzlərlə saymaq olar.

Beləliklə, güclü Firon hakimiyyətindən geridə qalmayan, böyük bir tarixi zənginliyə malik olan Kürd Kassit dövləti siyasi, iqtisadi, eləcə də elm sahəsində irəli getmələrini göstərən dəlillərlə sübut etməkdədir.

Ölkələr arasında əlaqələr qurulur, məktublar yazılır, elçilər təyin edilirdi. Xüsusilə firon ölkəsi Misirə Kürd Kassit dövləti arasında idxalat və ixracat, kredit və ya mübadilə yolu ilə yardımlar şəklində təşkil olunurdu. Bu dövətdə barış və sülh müqavilələri imzalanırdı. Beləliklə, tarixin bildiyi ən qədim zamanlardan günümüzə qədər dövlət quruluşu ilə, dövlətlərarası danışıqların hüquqi təməlləri Kassit - Kussi imperatorluğunda rast gəlinir (Bu haqda geniş məlumat almaq üçün bax: Mauriçək Muleau "Len Monte Antique". Səh-161).

İdarəetmə sistemində yeni bir qayda yaradılmışdı. Tapınaqlardan dini ayinlərlə yanaşı sənət, mədəniyyət və ədəbi əsərlər də sərgilənməkdə idi. Kürd xalqı bu adətlərini günümüzə qədər də davam etdirməkdədir. Bu dövlətin idarəetmə, hüquqi, toplumsal və mədəni qurumlarının o zamanda ən irəli bir düzəndə olması bir təsadüf deyil. Çünki, Kassitlər m. ə 1530-cu ildə ulu babaları qutilər kimi Babil (Babilosu) tamam işğal etdilər. Qərbin qədim dövr tarixçilərinin bildirdiklərinə görə, Kürd dövlətinin rəhbərləri məğlubiyyətə uğratdıqları Babilon ölkəsinə məxsus olan uyqarlığa da sahib oldular.

Hammurapi ölkədə ədaləti yaşatmaq, ziyankarları və qatilləri məhv etmək, xalqının üstündə günəş kimi doğaraq dünyanı aydınlatmaq üçün Tanrı Manrunun vəzifələndirdiyi bir çoban olaraq idarə etdiyim xalqıma heç bir zaman zülm etmədim və tənbel olmadım. Mənim yaxşılıqsevər kölgəm ölkəmdəki bütün şəhərlərin üzərinə yayıldı. Şumer və Akkad ölkəsi insanların da bağrıma basdım. Onları sülh içində idarə etdim. Mənim mövcudluğum onları da qorudu. Güclü olanın zəifi məhv etməməsi üçün, yetimlərə və dullara haqlarını qorumaq üçün ölkədə ən yaxşı ədalət quraraq, bunları qoruyacaq qanunları bildirmək üçün bu lövhəyə dəyərli sözlərimi yazdım. Adil bir kral olaraq mənim varlığım önündə ilsak edirəm (Hammurapi qanunları - ön söz. Səh -160).

Beləliklə, Kürd Kassit dövləti Babilə fəth edib öz ərazisinə qatdığı zaman bu ölkə üzərində sosial - iqtisadi, idarəetmə və mədəni bir vaxtda inkişaf edən xəzinə vardı. Kassilər də Babilə almadan öncə böyük bir dövlətin təmsilçiləri idilər. Qaldı ki, Hammurapi monarxiyasının da Kassitlərin atası olan Quti ölkəsindən eyni bir biçimdə miras olaraq bir çox şeylərin dövr almasına, bu da alimlər tərəfindən təsdiq edilməkdədir.

Quti və Hurrilər dövründə atı daşıma və çəkmə vasitəsi kimi ilk dəfə insanlıq Kassitlər zamanında minik heyvanı kimi də istifadə etmişlər.

Bu tapıntıdan həm bir yerdən başqa yerə tez getmək məqsədi üçün, həm də müharibələrdə hərbi vasitə kimi də yararlanırdılar. Digər tərəfdən də Neolitin vaxtından ən önəmli şəkildə rast gəldiyimiz və tarixçilərin təxminlərinə görə, hələ palçıqkən üst-üstə qoyularaq inşa edilən körpic ilk dəfə Kassit dövlətində içinə saman qarışdırıb gündə qurudulmaqla inşaatda istifadə edilmişdir. Aradan 3500 il keçməsinə baxmayaraq, körpic Ön Asiyanın inşaatında ən başlıca vasitədir.

Araşdırdı: Tahir Süleyman

Bəxtiyar
Vahabzadə

Şəhidlər

Qatil gülləsinə qurban gedirkən,
Gözünü sabaha dikdi Şəhidlər.
Üçrəngli bayrağı öz qanlarıyla,
Vətən torpağına çəkdi Şəhidlər...

Zalım öyünməsin zülmüleriyle,
Min bir böhtanıya, min bir şəriylə.
Həqiqət uğrunda ölümləriylə,
Ölümü kamına çəkdi Şəhidlər...

O şənbə gecəsi, o qətl günü,-
Mümkünə döndərdik çox namümkünü,
Xalqın qəlbindəki qorxu mülkünü,
O gecə dağıdıb sökdü Şəhidlər...

Tarixi yaşadıb diləyimizdə,
Bir yumruğa döndük o gecə bizdə.
Yıxıb köləliyi ürəyimizdə
Cəsəret mülkünü tikdi Şəhidlər...

Onlar susdurulan haqqı dindirər,
Qaraca torpağı qiymətləndirər.
Donan vicdanları qeyrətləndirər,
Axi, el qeyrəti çəkdi Şəhidlər...

Bilirik, bu bəla nə ilki, nə son,
Ölürkən uğrunda bu Ana yurdun.
Quzu cildindəki o qoca qurdun,
Doğru, düz cildini çəkdi Şəhidlər...

Dözdü hər zillətə, dözdü hər şeyə,
"Dünyada mənimdə haqqım var",- deyə
Kütləni xalq edən müqaviləyə,
Qanıya qolunu çəkdi Şəhidlər...

İnsan insan olur öz hünəriylə.
Millət, millət olur xeyri, şəriylə,
Torpağın bağına cəsədləriylə,
Azadlıq tumunu əkdik Şəhidlər.
ALLAH bütün Şəhidlərə Rəhmət eləsin...!!!

«20 YANVAR MÜSTƏQİLLİYİMİZİN
ŞƏHİDLİK ZİRVƏSİDİR»

20 Yanvar Azərbaycan vətəndaşının yaddaşına müstəqilliyin qazanılması uğrunda mübarizənin zirvəsi kimi əbədi həkk olunmuş bir tarixdir. Məhz bu tarixdə, 1988-ci ildən başlamış xalq hərəkatı özünün kulminasiya nöqtəsinə çatdı və Azərbaycanın yüzlərlə qəhrəman oğulları bu yolda, azadlıq və müstəqillik uğrunda şəhid olaraq gələcək nəsillərə istiqlalıyyət və azadlıq bəxş etdilər.

Bəli, 20 Yanvar gecəsində minlərlə Azərbaycan övladını meydanlara, silahlı rus qəsbkarlarının qarşısına çıxaran qəlblərində gəzdirdikləri doğma torpağın bütövlüyü, toxunulmazlığı və azadlıq arzusu idi. Bu faciə bizə müqəddəs bir and yeri miras qoydu. Doğma Bakımızın Dağüstü parkı kimi tanınan məkan Şəhidlər Xiyabanına döndü.

Azərbaycan xalqı şəhidlik zirvəsinə ucalan oğul və qızlarını hər an hədsiz ehtiramla yad edir və daim yad edəcəkdir. İndi hər bir azərbaycanlı lazım gələndə 20 Yanvar şəhidlərinin getdiyi şərəfli yolu təkrarlamağa hazırdır. Müstəqil dövlətimizin və dövlətçiliyimizin qarantı da, məhz milli qürurunu, vətəndaşlıq qeyrətini hər şeydən üstün tutan belə oğulların varlığıdır.

Ulu öndər 20 Yanvar hadisələrinə ilk

dünyaya gətirən anadırsa, onu müqəddəsliyə bağlayan vasitə Vətən torpağıdır. Çünki ana öz övladını onun özü üçün də müqəddəs olan Vətən torpağında dünyaya gətirir. Vətən bizim şöhrətimiz, qeyrətimiz, ülviyyətimizdir. İnsan üçün ən ümdə olanı Vətən torpağının azadlığı və toxunulmazlığıdır. Azadlıq heç kimə xoşluqla verilmir. Azadlıq qanla, canla qazanılır, qorunur və gələcək nəsillərə əmanət verilir. Azərbaycan xalqı da əsrlərlə azadlıq uğrunda çarpışmış, istiqlal naminə mübarizə aparmışdır.

Azərbaycan bizə ulu babalarımızın müqəddəs əmanəti, ərmağanıdır. Bu torpağın hər bir qarışı ölüm-dirim çarpışmalarında şəhid olmuş ata-babalarımızın qanından yoğrulmuşdur. Odur ki, bu gün damarlarında ulu babalarımızın qanı axan hər bir azərbaycanlı torpağını, azadlığını qanları, canları bahasına qorumağa hazırdır. Ulu öndərin layiqli davamçısı, dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin Azərbaycan ordusunun daha da qüdrətlənməsi, ən müasir döyüş silahları ilə təchiz edilməsi üçün həyata keçirdiyi siyasətin nəticəsidir ki, bu gün Milli Ordumuz düşmənin hər hansı bir təcavüzünə layiqincə cavab verməyə qadirdir.

İnanıram ki, biz, şəhidlərin ruhunu

siyasi qiymət verərək bu faciəni törədən-
lərin kimliyini dünya ictimaiyyətinə çat-
dırdı. O ağır günlərdə xalqı ilə həmrəy
oldu, xalqın sınımış inamını özünə qay-
tardı. İnsan üçün ən müqəddəs şəxs onu

sevindirəcək, onların səpdiyi azadlıq tox-
umunun cücərtilərini göyərdəcək,
Qarabağ torpağını, eləcə də işğal altında
olan bütün torpaqlarımızı düşməndən
azad edəcək, şəhidlərimizin qisasını ala-

Tariyel
Cəlil

cağıq. Azərbaycanı bir daha dünyaya lay-
iqincə tanıdacağıq.

YATMA OYAN, QALX
AYAĞA, MİLLƏT OY

Vətənimiz parçalanıb dağıldı,
Dərd içindən dərd gücərib doğuldu.
Həyatımız başdan- başa nağıldı,
Vətən dağı dərd boxçamdı aman oy,
Bizə yaman qənim oldu zaman oy.

Xocalıdan axan qanlar silinmir,
Cəbrayılın harda qalıb bilinmir,
Qubadlımın Nəbi nəslə görünür,
Cavanşirim, Qoç Koroğlum, Nəbim oy,
Görən yoxmu, indi belə əmim oy.

Fizuli, Zəngilan, Cəbrayıl hanı,
Görən kim siləcək təkülən qanı.
Ey millət özünü, özünü tanı,
Yatma oyan, qalx ayağa millət oy,
Bədi yetər çəkdiyimiz zillət oy.

Ağdamın ağ bəxdi qaraya döndü,
Günahsız Vətənin ocağı söndü,
Qürurlu millətin qüruru sındı,
Allah, yoxmu bu dərdlərə çaran oy,
Haqsız yara, sının yaran, yaran oy.

Ümüdümüz günü-gündən nazilir,
Kür Araza həsrət-həsrət süzülür.
Heç bilmirəm bu dərd necə dözlür,
Yüz illərlə qan gölündə üzduy oy,
Axi niyə bu dərdlərə dözdüy oy.

Düşmənlərin niyə başı əzilmir,
Kədər badəsinə sevinc süzülür,
Dərdin düyçəsindən həsrət çözlür,
Dərələzim, çözlüməyən düyçəm oy,
Təbrizim oy, Zəngəzurum, Göyçəm oy.

Dərdin xırmanında üyünür dənim,
Dünyanı bürüdü dumanım, çənim.
Cəliləm, taftanır şərəfim, mənim,
Dəlidağda elsiz qalan daşam oy,
Qanadları dibdən sınımış quşam oy,
Laçınım oy, Kəbəcərim, Şuşam oy!

QƏRƏNFİL YAĞIŞI

20 yanvar 1990-cı il tarixdi,o qanlı şənbə
günündə meydanlar,səkilər,yollar hamısı qırmızı
qərənfillərlə örtülmüşdür.Bakı küçələrində yağan
qərənfil yağışından yerə ayaq qoymaq mümkün
deyildi...Bütün Bakı qərənfil yağışına qərğ
olmuşdu.Bu əsil möcüzə idi. Dünyanın yeni
mücüzəsi! Dünyanın dərd dolu qərənfil yağışı
mücüzəsi.

***

Allah, hardan yağdı belə bir yağış?
Al qana bürüdü bütün hər yeri.
Allah,hardan gəldi elə bu qarğış?
Dünya görməmişgi bu dərdi-səri.

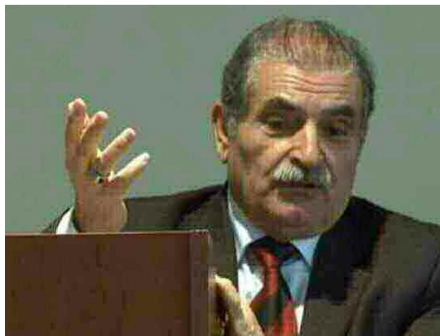
Yağdı səkiləri,yağdı yollara,
Qərənfil altında yanırıdı hər yan.
Çiçək yağışından,gül yağışından
Yağdıqca,alışıb yanırıdı insan...

Yağdırıb göylərdən qərənfilləri,
Nə bəla gətirdi bizlərə bu qış!
Yer üzü Adəmlə Həvvadan bəri,
Hələ görməmişdi belə bir"yağış"...

Ellərin əkdüyü al Qərənfillər,
Əllərdə od tutub yanırıdı bu gün.
Həvəslə görüşə dərilən güllər,
Şəhidlər üstünə yağırıdı bu gün...

Könüllər oxşayan gül ikən bir vaxt,
Bu gün leysan olub yağdı qərənfil.
O qədər yağdı ki,sel olub,Allah,
Qanlı məzarlara axdı qərənfil!..

Bu yağış beləcə bir yağış idi,
Bu yağış ah-nalə,bir qarğış idi...
Yer üzü görmsin belə qanlı qış,
Göy belə gurlayıb-çaxmasın heç vaxt.
Yağsın yer üzünə nur yayan yağış,
'Qərənfil yağışı'yağmasın heç vaxt!

MÜR VƏT QƏDİMOĞLU HƏKƏRİ

20 YANVAR

Qanlı yanvar günündə.
20 yanvar günündə...

Gözlənilməz bir gecədə,
Qətləmə elədilər.
Kiçik böyük demədən,
Tank tüfənlə əzdilər.

Vəhşicə oldu bunlar,
İnsanları vurdular,
Çox canları yaxdılar,
20 yanvar günündə.

Dəhşətli bir gecəydi,
Qanlıydı, faciyyəydi.
Bunlar əsl vəhşiydi,
20 yanvar günündə.

İgid övladlarımız,
Bacı-qardaşlarımız
Dirənibdi xalqımız
20 yanvar günündə.

Onurlu savaş verdik,
Zülmə boyun əymədik,
Onurumuzu qoruduk,

Fəsih Alioğlu

“Diplomat” qəzetinin arxivindən

1947-ci ildə kürd xalqının qəhrəman oğlu Molla Mustafa Barzani 504 Peşmərqəsi ilə Azərbaycana pənah gətirmişdir

Qəhrəman kürd xalqı hər zaman dar gündə Azərbaycan xalqına arxa və dayaq olmuşdur

Əmrəl Ləhrudi

Müsaibim 1946-cı ildə Pişəvəri ilə birlikdə Azərbaycana gələn, hazırda ADF-si MK-sının sədri Əmrəl bəy Ləhrudidir.

–Əmrəl müəllim, xahiş edirik Molla Mustafa Barzani haqqında xatirələrinizi danışsınız.

–Molla Mustafa Barzaninin qəhrəmanlığı haqqında, istər o tayda, istərsə də bu tayda çox eşitməmişdim. O, bütün döyüşlərdən qalib çıxırdı, çünki onun peşmərqələri könüllü ona qoşulmuşdular və hamısı da çalışırdı ki, ondan qabaq döyüş meydanına atılsın. Onların bu cür döyüş taktikası hər zaman düşməni qaçmağa məcbur edirdi. Peşmərqələr ölümünü özələrinə şərəf bilirdilər.

SSRİ-nin xəyanətindən sonra Pişəvəri Molla Mustafa Barzanini eşitmədi Bakıya gəldi və gəldiyi gündən də gəlməyinə peşman olmuşdu. Geri qayıtmaq planı üzərində işləyib partizan hərəkatı başlatmaq istəyirdi. Ona görə Mahabada adam göndərdi. Lakin, gec idi. Molla Mustafa Barzani 1947-ci ildə Təbrizdə olan Sovet konsulxanasına müraciət edir, silahlı mübarizəsini davam etdirmək üçün məsləhətləşmələr aparır. Səfirin müavini -vitse konsul Nuriyev məsləhət görür ki, iş-ışdən keçib, daha silahlı mübarizə vaxtı deyil, bu məsələnin üzərindən keçməyə çalışsın. Bu xatirəni mənə konsulxanada Molla Mustafa Barzani ilə görüşən bir yoldaş söyləmişdi. Molla Mustafa Barzani çox çətinliklərlə rastlaşmışdı. İran Kürdüstanından İraq Kürdüstanına, İraq Kürdüstanından Türkiyə Kürdüstanına, oradan da yenə İran Kürdüstanına keçmiş və Araz çayını keçib Naxçıvana gəlir. Orada onu çox gözəl və səmimi qarşılayırlar, yer verirlər. Bir neçə gündən sonra peşmərqələri ilə birlikdə Bakıya gətirirlər. Bir müddətdən sonra onları Özbəkistana göndərirlər.

Bakıda olarkən, onun dostu Qulam Danişqian Molla Mustafa Barzani haqqında gözəl xatirələr söyləyirdi. Bir xatirəsində o deyirdi:

Bir gün Mir Cəfər Bağirov hamımızı qonaq çağırırdı. Molla Mustafa Barzani də həmin qon-

aqlıqda iştirak edirdi. Masanın üstünə hər cür ləziz xörəklər düzülürdü. Hamı yeməyə başladı, Molla Mustafa Barzani isə əlini yeməyə uzatmadı. Bunu gören Mir Cəfər Bağirov soruşdu ki, bu gözəl xörəklərdən nə üçün yemirsən?

Molla Mustafa Barzani cavab verir ki, peşmərqələri azuqə sardan çətinlik çəkirlər, onların rahatlığı olmadan mən yemək yeyə bilmərəm, yemək boğazımdan keçməz.

Qulam Yəhya deyirdi ki, həmin günü bütün azuqələrdən hazırlayıb peşmərqələrə apardılar. Molla Mustafa Barzaninin o hərəkatına görə bütün peşmərqələri geyim-keçimlə də təmin etdilər. Molla Mustafa Barzaninin mərdliyi, kişiliyi, qəhrəmanlığı gözümün qabağındadır. Öz gördüklərimdən başqa Qulam Yəhya da onun haqqında çox əhəmiyyətli xatirələr söyləyirdi.

–Əmrəl müəllim, Qulam Yəhya kim idi?

–Qulam Yəhya Zəncan cəbhəsinin danışkanı idi. 1945-ci ildə Azərbaycan Demokratik Fırqəsi MK-nın üzvü idi. Hərbi nazirin müavini sayılırdı. Zəncan cəbhəsinin komandanı, fərmandarı idi. İran qoşunlarında Zülfüqari bandasının dəstələri ilə vuruşurdu, bir addım da geri çəkilmirdi. O da Molla Mustafa Barzani kimi qorxmaz, qəhrəman,

ikinci mərtəbəsində dərs keçirdik. Tənəffüsə çıxanda gördüm ki, Molla Mustafa Barzani dəhlizin o biri başında durub. Onun qəhrəmanlığı haqqında o qədər danışmışdılar ki, gören kimi tanıdım. Əlində uzun bir qəlyan var idi, onu tüstülədir. Molla Mustafa Barzani tək oxuyurdu, onunla fərdi qaydada məşğul olurdular. Müəllim və dilmancı onunla tək bir otaqda bütün fənnlər üzrə dərs keçirdilər. Bir tələbə olaraq onu hər tərəfli bir diplomat kimi hazırlayırdılar. Üç il biz partiya məktəbində oxuduq.

– Əmrəl müəllim, bu üç ildə dəyərli bir xatirə yadınızda qalıbmı?

–Birinci əsas xatirəm odur ki, Molla Mustafa Barzani hər gün dərsdən sonra saat 4-5-də Moskvanın Qorki küçəsi ilə paralel bir küçə vardı, o küçə ilə 4-5-saat piyada gəzərdi və bir böyük dürbin də həmişə çiyində olardı. Bir dəfə biz ondan soruşduq ki, bir belə piyada gəzirsən, bəs dürbin nəyinə lazımdır? O, dedi ki, dürbin mənim cəbhə yoldaşımdır, ona görə də onu hər zaman özümə gəzdirirəm. Piyada gəzməyimin səbəbi də odur ki, mən mütləq Kürdüstan dağlarına gedib inqilabi mübarizəni davam etdirəcəyəm. Bu dürbin də o mübarizədə əvvəlcə olduğu kimi indi də yaxın köməkçim olacaqdır. Gəzməyim

şeylə təmin olunmuş bir ev idi. Çarpayı qoyulmamışdı, çünki darsqal olardı. Ona görə də texit-an yox idi. Yerə xalı-xalça döşənmişdi. Hamı uzanıb onun üstündə

Moskvadan Praqaya, oradan da bir-başa Dəməşqə, Dəməşqdən isə Bağdada gedir. Onu Əbdülkərim Qasimi özü çox dəbdəbə ilə qarşılayır, ona bir qəsr verir. Molla

Molla Mustafa Barzani

yatardı. Peşmərqələrdən 10-15 nəfər partiya məktəbində oxuyurdular. Onların hamısı cavan oğlanlar idilər. Onlardan çoxu həmin məktəbdə dərs deyən cavan qızlarla evləndilər. Əbdülkərim

Mustafa Barzani ailəsi ilə o qəsrə yaşamağa başlayır. O, 1963-cü ilə qədər Ə.Qasiminin müşaviri olur. 1963-cü ildə Ə.Qasimiyə qarşı general Arif qardaşları üsyan qaldırırlar və hakimiyyəti ələ alırlar. Onlar kürd xalqına qarşı da çıxırlar. Ona görə də Molla Mustafa Barzani ətrafı ilə birlikdə dağlara çəkilir, Kürdüstanda öz iqamətgahını bərqərar edir. Bu mənim eşitdiyim və bildiyim dəqiq məlumatlardır.

Moskvada oxuyan peşmərqələrdən birinin adı dəqiq yadımdadır, adı Əli idi. O, şəkil çəkən idi. Bütün ləvazimatı var idi. Mən də bir fotoaparat aldım. Əli bu işdə mənə yardımçı oldu. O vaxtan mən də həvəskar oldum.

Onların indi harada olmasından, yaşayıb-yaşamamasından xəbərim yoxdur. Əgər sağ-salamatdırlarsa buradan onlara salam söyləyirəm. Molla Mustafa Barzani doğrudan da Kürdüstana getdi və dünyasını dəyişən günə qədər mübarizəsini davam etdirdi və mən çox şadam ki, oğlu Məsud Barzani cənabları onun mübarizəsini davam etdirdi və ölməz Molla Mustafa Barzaninin arzularını həyata keçirdi. Bu müqəddəs işdə onlara, kürd xalqına böyük müvəffəqiyyətlər arzulayıram.

Sağlıq olsun, qismət olsa o böyük şəxsiyyətin qəbrini ziyarət etməyə və Məsud Barzani cənablarını görmək, xatirələrimi onunla bölüşmək istəyirəm. Mən, bütün Kürdüstan xalqına səmimi salamlarımı göndərirəm.

Əmrəl Ləhrudi faramızda olmasa da xatirələri hər zaman bizimlədir.

**Müsaibəni apardılar:
Tahir SÜLEYMAN**

sözünün üstündə duran adam idi. İrandan gələn mühacirləri yerləşdirmək ona həvalə edilmişdi. Azərbaycanın 30 rayonunda mühacirlər yerləşdirilmişdir. Bu iş bilavasitə bir il çəkdi. 1959-cu ildə Azərbaycan Demokratik Fırqəsinin sədri seçildi, 1985-ci ilə qədər o vəzifədə qaldı, sonra dünyasını dəyişdi. Mən Gəncədə olduğum üçün Molla Mustafa Barzanini Bakıda görə bilmədim. Onu ancaq 1955-ci ildə Moskvada Partiya Məktəbində gördüm. Məni və Muxtar Dədəqani adında bir firqə kadrosunu firqə göndərmişdi, orada oxuyurdun. Məktəbimiz Minsk meydanına yaxın yerdə yerləşirdi. Biz məktəbin

isə ona görədir ki, burada ayaqlarım tutulmasın, dağlarda düşməne qarşı döyüşən zaman titrəməsin, qüvvədən düşməsin, möhkəm olsun. İkinci xatirəm odur ki, Minski küçəsində ona 6 otaqlı bir ev vermişdilər. Demək olar ki, o ev Molla Mustafa Barzaninin müsəfirxanası idi. Daşkənddən və başqa yerlərdən gələn peşmərqələr həmin o evdə yeyib-icər, deyib-gülər, yatardılar. Qruplar bir-birini əvəz edər. Molla Mustafa Barzani daimi onlarla birlikdə olardı. O, həyatını onlarsız təsəvvür etməzdi. Mən özüm də bir neçə dəfə o evə getmiş, onlarla birlikdə olmuşdum. Çox gözəl, hər

Qasiminin dövlət çevrilişindən sonra Bəsrədən böyük bir gəmi göndərdilər, İraqdan mühacir düşmüş peşmərqələri geri dəvət etdilər. Onlar gedən zaman evləndikləri qadınları da özəriylə bərabər apardılar.

–Hansı yol ilə getdilər?

–Onlar Qara dənizdən çıxdılar Aralıq dənizinə, oradan Oman dənizi ilə Bəsrə körfəzinə getdilər.

– O zaman İraq rəhbəri kim idi?

–Əbdülkərim Qasimi idi. O 1958-ci ildə Molla Mustafa Barzanini birbaşa İraqa dəvət etdi. Sovet hökuməti Molla Mustafa Barzaniyə xüsusi təyyarə verdi. O,

Mazlum Abdi: Başkan Barzani'ye güveniyorum

önem veriyor.”

Abdi, İran İslam Cumhuriyeti ile ilişkilerinin olmadığını belirterek, “İran’la açık veya gizli hiçbir ilişkimiz yoktur. Bize kendileriyle iletişime geçmemizi teklif etseler bile reddederiz. Çünkü İranlılar Suriye sorununun bir parçasıydı. İranlı gruplar dört yıl boyunca Deyrizor’da bize saldırmıştı. Elimizdeki İHA’ları kendimiz yapıyoruz. İran’dan herhangi bir füze almadık. Şu ana kadar 6 Türk uçağını düşürdük.” açıklamasında bulundu.

Yeni Suriye yönetiminin lideri Ahmed Şaraa’nın açıklamalarıyla ilgili olarak da Mazlum Abdi, “Ahmed Şaraa’nın açıklamaları olumludur, Sözlerinin gerçekleşmesini bekliyoruz.” dedi.

Kürt halkına karşı birçok ihlal yapıldığını belirten Abdi, “Biz Kürt olduğumuz halde kimliklerimizde Arap diye yazılıyor. Suriye Cumhuriyeti isminde ‘Arap’ kelimesinin yazılmasından yana değiliz.” ifadesini kullandı.

SDG Genel Komutanı Abdi, ABD güçlerinin Suriye’deki varlığıyla ilgili şunları söyledi:

“ABD güçlerinin Suriye’de kalmasını destekliyoruz. Amerikalıların SDG ile Türkiye arasındaki sorunları çözebileceğine inanıyoruz.”

Suriye Demokratik Güçleri (SDG) Genel Komutanı Mazlum Abdi, “Başkan Barzani’den Türkiye ile olan sorunlarımızın çözümü konusunda arabuluculuk yapmasını istedim.” dedi.

SDG Genel Komutanı Mazlum Abdi, 19 Ocak Pazar günü bir televizyon röportajında, ABD’nin yeni Başkanı Donald Trump’ın yemin törenine katılıp katılmayacağı sorusuna, “Mazlum Abdi adına pasaportum olmadığı için Donald Trump’ın yemin törenine katılmayacağım.” yanıtını verdi.

Başkan Mesud Barzani ile Erbil’de yaptığı görüşmeyle ilgili Mazlum Abdi, şunları kaydetti:

“Başkan Barzani ile görüşmemin amacı Türkiye’nin saldırılarını durdurulmaktır. Başkan Barzani’den Türkiye ile

olan sorunlarımızın çözümü konusunda arabuluculuk yapmasını istedim. Çünkü Kürdistan Bölgesi’nin, özellikle Başkan Barzani’nin Türkiye ile iyi ilişkileri var. Başkan Barzani görüşmelerin sürdürüleceğine söz verdi, kendisine güveniyorum. Ayrıca Başkan Barzani ile Suriye’deki olaylar ve Suriye Anayasasında Kürtlerin haklarının garanti altına alınmasını görüştük. Bu konu bütün Kürtler için, özellikle de Başkan Barzani için önemlidir. Kürdistan Bölgesi’nin bölgemizdeki siyasi güçler üzerinde etkisi var. Başkan Barzani, Kürtlerin tutumunun birleştirilmesinde rol oynayabilir. Görüşmemizde Kürtlerin Şam’a tek heyet olarak gitmesinin önemini ele aldık. Başkan Barzani ve Kürdistan Bölgesi bu konuya

Mesrur Barzani, 55’inci Dünya Ekonomik Forum’una katılmak için Davos’ta

Kürdistan Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başbakanı Mesrur Barzani, 20 Ocak’ta Davos’ta düzenlenecek

Dünya Ekonomik Forumu’na katılmak üzere İsviçre’ye gitti. Kürdistan Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başbakanı Mesrur Barzani, Kürdistan Bölgesi ile özellikle ekonomi, ticaret ve yatırım alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi olanaklarını görüşmek üzere İsviçre’ye gitti.

Dünya Ekonomik Forumu (DEF), 20-24 Ocak tarihleri arasında İsviçre’nin Davos-Klosters kentinde ‘Akıllı Çağ İçin İş Birliği’ teması altında 2025 Yıllık Toplantısı başlıyor. Etkinlik, 350 hükümet temsilcisi, 60 devlet ve hükümet başkanı da dahil olmak üzere 130’dan fazla ülkeden yaklaşık 3 bin lideri bir araya getirecek.

Ayrıca, geçen yıl Başbakan’ın tavsiyesi üzerine Davos’ta açılışı yapılan Kürdistan Evi, bu yıl da Kürdistan Bölgesi’nin tanıtımı amacıyla çok sayıda yatırımcı, kapitalist ve girişimcinin katılımıyla çeşitli etkinlikler düzenlenecek.

Başbakan’ın Davos Dünya Ekonomik Forumu’na katılımı, Kürdistan Bölgesi’nin uluslararası ve diplomatik düzeydeki konumunu güçlendirmek ve Kürdistan Bölgesi’nde yatırım ve ekonomik kalkınma sürecini teşvik etmek için sürdürdüğü sürekli çabalarının bir parçasıdır.

DEM Parti İmralı Heyetinden açıklama: “Görüşmeler samimi ve umut verici düzeyde olumlu geçmiştir”

DEM Parti İmralı Heyeti, görüşmelerine ilişkin yaptığı açıklamada “tüm görüşmeler samimi ve umut verici düzeyde olumlu geçmiştir. Sayın liderler ve heyetleri, ilkesel olarak barış sürecine desteklerini bildirmişlerdir. Bununla birlikte çeşitli hususlarda kaygı ve önerileri de olmuştur” ifadelerine yer verdi.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) milletvekilleri Sırrı Süreyya Önder ve Pervin Buldan, 28 Aralık’ta İmralı Cezaevi’nde PKK Lideri Abdullah Öcalan ile görüştü.

Sırrı Süreyya Önder ve Pervin Buldan ile yerine kayyım atanan Mardin Büyükşehir Belediye Eşbaşkanı Ahmet Türk’ten oluşan heyet, İmralı’daki görüşme sonrası Meclis’te temsiliyeti bulunan siyasi parti başkanları, cezaevindeki tutuklu siyasetçiler ile DEM Parti bileşenleri ve çeşitli çevrelerle bir dizi ziyaret gerçekleştirdi.

Görüşmelere ilişkin DEM Parti İmralı Heyeti açıklama yaptı.

Açıklamada şu ifadeler yer verildi: “28 Aralık 2024’te İmralı’da Sn. Abdullah Öcalan ile gerçekleştirdiğimiz görüşme sonrası, yine bu görüşmenin sonuçları ve kendisinin de istemi üzerine TBMM, siyasi partiler ve cezaevindeki siyasetçi arkadaşlarımızla bir dizi

görüşme gerçekleştirdik.

3 Ocak’ta TBMM Başkanı Sn. Numan Kurtulmuş’la başlayan ziyaret ve görüşmelerimiz Milliyetçi Hareket Partisi, Gelecek Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, Saadet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Deva Partisi ve Yeniden Refah Partisi başkan ve temsilcileriyle devam etti. 11-12 Ocak tarihlerinde de cezaevlerinde tutulan eski eş genel başkanlarımız ve siyasetçi arkadaşlarımız Sn. Figen Yüksekdağ, Sn. Selahattin Demirtaş, Sn. Leyla Güven ve Sn. Selçuk Mızraklı ile görüşmeler gerçekleştirdik.

Diyalog ve barış odaklı bu görüşmelerimiz ve fikir teatisi süreci, Eş Genel Başkanlarımız ve parti kurullarımız, parti bileşenimizi oluşturan siyasi parti ve oluşumlar, ittifak halinde olduğumuz siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşlarıyla da başlatılmış ve sürdürülmektedir. Öncelikle bizi nezaket ve

hüsnükabulle karşılayarak kıymetli görüş ve önerilerini paylaşan, kaygı ve eleştirilerini son derece yapıcı bir dille ifade eden tüm siyasi partilerimize ve sayın liderlerine en içten saygı ve teşekkürlerimizi sunmak isteriz.

“Görüşmeler samimi ve umut verici düzeyde olumlu geçmiştir”

Ziyaret gündemlerimizin ana eksenini, Sn. Öcalan ile yaptığımız görüşmenin sonuçlarının aktarımı ve ortaya çıkan yeni durumun karşılıklı olarak değerlendirilmesi oluşturmuştur. Bunlar da özetle, Kürt sorununa ve bundan kaynaklı çatışmalı sürece kalıcı çözüm bulmak için pozitif katkı sunma istek ve iradesine, Türk-Kürt kardeşliğinin güçlendirilmesinin tarihsel sorumluluğuna, Ortadoğu’da yaşanan köklü ve geri döndürülemez gelişmelerin yüklediği sorumluluğa, TBMM ve demokratik siyasetin sorunun önemli çözüm zeminini oluşturduğuna odaklanmıştır.

Hemen tüm görüşmeler samimi ve umut verici düzeyde olumlu geçmiştir. Sayın liderler ve heyetleri, ilkesel olarak barış sürecine desteklerini bildirmişlerdir. Bununla birlikte çeşitli hususlarda kaygı ve önerileri de olmuştur. Bunlar da temelde sürecin şeffaflığı ve TBMM bünyesinde yürütülmesi hususlarında toplanmaktadır. Bu görüşmeler süresince heyetimizin, kaygıları ve soru işaretlerini gidermeye dönük açıklamaları ve sunumları olmuştur.

“Kamuoyunun desteğinin sürmesi, en kıymetli yapı taşı olacaktır”

Görüşmelerden edindiğimiz izlenim, tüm siyasi partilerde Kürt sorunundan kaynaklı çatışmalı ve gerilimli süreci geride bırakma hususunda ortak bir arzu ve irade bulunduğu yönündedir. Bunu aşarak ülkemizdeki tüm etnik, dini ve mezhebi unsurların birlik ve kardeşliğini geliştirme herkesin yararına ve hayrına olduğu ise ortak fikirdir. Buna paralel bir husus da barış sürecinin genel demokratikleşmeye ve demokratik siyaset alanının genişlemesine vesile olması gerektiğidir.

Cezaevlerinde başkanlarımız ve arkadaşlarımızla yürüttüğümüz tartışmalarımız son derece olumlu sürmüştür. Sn.

Öcalan’ın ve DEM Parti’nin bu süreçte üstleneceği role dair açık desteklerini belirtmişler, siyasal ve toplumsal zeminin güçlendirilmesi yönünde üzerlerine düşen pozitif katkı sorumluluğunun gereklerini yerine getireceklerini ifade etmişlerdir.

Türkiye ve bölge için barış, demokrasi ve kardeşliğe odaklandığımız bu dönemde, yazılı ve görsel basında zaman zaman karşılaştığımız ayrıştırıcı ve önyargılı üslup ve bunun yarattığı spekülasyon alanı işimizi güçleştirmektedir. Bu süreçte dair herkesin, her toplumsal kesimin beklentileri ve ümitleri olduğu kadar kaygıları, hassasiyetleri ve soru işaretleri de vardır. Bunun bilincindeyiz. Hal böyle iken, kulaktan dolma dahi denilemeyecek uydurma söylemleri üretmek dolaşıma sokmak ve yer yer ahlaki sınırları dahi zorlayıcı gündemler oluşturmaya çalışmak, olsa olsa sonucu itibarıyla savaş çığırıklığına bağlanmaktadır.

Tüm iyi izlenimlerimizle birlikte en kısa zamanda Sn. Öcalan’a bir ziyaret gerçekleştirip sürecin sağlıklı yöntemlerle barışa ulaşması için hiçbir emeği esirgemeyeceğiz.

Kamuoyunun bu çabalarımıza verdiği desteğin sürdürülmesi, barışın ve çözümün inşasında en kıymetli yapı taşı olacaktır.

Erbil'de ikinci önemli görüşme: Mesrur Barzani ve Bafel Talabani hükümet kurma görüşmeleri için bir araya geldi

Kürdistan Bölgesi Başbakanı Mesrur Barzani ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB)

lideri Bafel Talabani, hükümet kurma görüşmelerini tartışmak üzere bugün bir araya geldi.

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Siyasi Büro Yürütme Komitesi üyesi Hoşyar Zebari'nin aktardığına göre, KYB ve KDP yetkilileri 20 Ekim 2024 seçimlerinden bu yana ilk kez bir araya geldi.

Hoşyar Zebari X platformundan yaptığı paylaşımında Barzani ile Talabani, "samimi ve yapıcı bir görüşme gerçekleştirdi ve bu görüşme bire bir yapıldı" dedi.

KDP'nin hükümet kurma müzakere heyetinin bir üyesi olan Zebari, Perşembe günü yapılan toplantının, "yeni Kürdistan Bölgesi Hükümeti'nin mümkün olan en kısa sürede kurulması amacıyla KDP-KYB arasındaki müzakere sürecine uygun olarak" gerçekleştirildiğini ekledi.

Hiçbir parti parlamentoda çoğunluk sağlayamadığı için, geçmişte olduğu gibi, bir koalisyon hükümetinin kurulması gerekiyor.

Kim kaç oy almıştı?

Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu, 30 Ekim 2024'te Kürdistan Parlamentosu seçimlerinin nihai sonuçlarını açıklamıştı. Buna göre, KDP birinci, KYB ikinci ve Yeni Nesil Hareketi ise üçüncü parti oldu.

Katılım oranının yüzde 72,6 olduğunu seçimde resmi sonuçlara göre Kürdistan Parlamentosunda partilerin sandalye dağılımı şöyle:

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) 39, Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) 23, Yeni Nesil Hareketi 15, Kürdistan İslami Birlik Partisi (Yekgirtu) 7, Kürdistan Adalet Toplumu Partisi (Komel) 3, Halwest (Duruş) Hareketi 4, Halk Cephesi 2, Goran 1 ve Kürdistan İttifakı Grubu 1 sandalye elde etti.

Seçimde Kürdistan Bölgesi genelinde; KDP 812 bin 794 oy, KYB 409 bin 548 oy, yeni Nesil 292 bin 032 oy, Yekgirtu 117 bin 444 oy, Komel 64 bin 874 oy, Helwest 56 bin 008 oy, Halk Cephesi 33 bin 466 oy, Kürdistan İttifakı 13 bin 254 oy ve Goran ise 11 bin 641 oy aldı.

Mazlum Kobani'den Başkan Barzani ile görüşmeye ilişkin açıklama: Kürtlerin tutumlarının bir olması gerektiği konusunda anlaşlık

DSG Genel Komutanı Mazlum Kobani, Başkan Mesud Barzani ile görüşmeye ilişkin açıklama yaptı. Açıklamada, "Suriye'deki değişim sürecini ele aldık ve birlikte Suriye'de Kürtlerin tutumlarının bir olması gerektiği ve Şam ile diyalogun Kürt halkının haklarını barışçıl bir şekilde koruması gerektiği konusunda anlaşlık" ifadelerine yer verildi.

Başkan Mesud Barzani ile Demokratik Suriye Güçleri (DSG) Genel Komutanı Mazlum Kobani, dün (16 Ocak) Erbil'de bir araya geldi.

Kobani, görüşmeye ilişkin bugün X hesabı üzerinden açıklamada bulundu.

Kürtçe yapılan açıklamada şu ifadeler yer verildi:

"Başkan Mesud Barzani ile görüşmemizden büyük memnuniyet duydum.

Suriye'deki değişim sürecini ele aldık ve birlikte Suriye'de Kürtlerin tutumlarının bir olması gerektiği ve Şam ile diyalogun Kürt halkının haklarını barışçıl bir şekilde koruması gerektiği konusunda anlaşlık.

Ayrıca Kürtlerin birliğine ve bölgede istikrarın korunmasının hepimizin görevi olduğuna vurgu yaptık. Birbirimize destek olacağız."

Başkan Barzani'nin Ofisi'nden açıklama

Görüşmeye ilişkin Başkan Barzani'nin Ofisi'nden açıklama yapılmıştı.

"Başkan Barzani, Demokratik Suriye Güçleri Komutanı'nı kabul etti" başlıklı açıklamada şu ifadeler yer verilmişti:

"Demokratik Suriye Güçleri (DSG) Genel Komutanı Mazlum Abdi, bu akşam (Perşembe) Selahaddin'de Başkan Mesud Barzani tarafından kabul edildi.

Toplantıda, Suriye'deki mevcut durum ve son güvenlik ile siyasi gelişmeler ele alındı. Ayrıca, şu anda Suriye'deki Kürt taraflarının yeni gelişmelerle ilgili nasıl bir tutum sergilemesi gerektiği ve Kürt

tarafları arasında ortak bir duruş sergileyerek nasıl bir tutum belirlenebileceği üzerine görüş alışverişinde bulunuldu.

Toplantıda ayrıca, Suriye'deki Kürt taraflarının, herhangi bir dış müdahale olmaksızın ve barışçıl yollarla kaderlerini belirlemeleri gerektiği, haklarını teminat altına almak amacıyla birleştirerek ortak bir duruş sergileyip, yeni Suriye yönetimleriyle anlaşmalar ve mutabakatlar sağlamaları gerektiği vurgulandı.

Kürt taraflarının barış ve istikrar unsuru olmaları, ayrıca Suriye'deki Kürt halkı ve diğer etnik grupların karşılaştığı trajedilerin bir daha yaşanmaması için çalışmalarını gerektiği ifade edildi."

PYD: Türk devletinin Minbiç saldırısında Genel Meclis üyemiz Menice Haydar Haco şehit düştü

PYD dün gece yarısı bir açıklama yaparak yöneticilerinden Mançiya Haco Haydar'ın, Tışrin Barajı yakınlarında Türk ordusunun

düzenlediği bombardımanda hayatını kaybettiğini bildirdi. PYD Menice Haydar'ın ailesine başsağlığı dileklerinde bulundu.

PYD açıklamasında Menice Haco'nun hem Genel Meclis üyesi olduğu hem de Qamişlo bürosunun Eş bBaşkanı olduğunu duyurdu. Manija Haco, Türkiye'ye yakın silahlı grupların saldırıları altında bulunan Tışrin Barajı yakınlarında dün düzenlenen saldırıda üç kişi ile beraber hayatını kaybetti. Türk devletinin dün Tışrin Barajı yakınlarında eylem yapan sivil halkı vurmuş ve saldırı sonucu 4 kişi hayatını kaybetmişti. Hayatını kaybeden diğer kişilerin isimleri şu ana değin verilmiş değil. Türk devleti ve desteklediği SMO güçleri Tışrin barajını ele geçirmek için günlerdir bölgede operasyonlar düzenliyor. Baraj çevresinde işgal saldınsını protesto eden guruplar iki kez hedeflendi.

Rojava'da kuşkuolu ölüm: ENKS üyesi kaçırıldıktan 5 gün sonra cenazesi bulundu

ENKS üyesi olduğu belirtilen İsmail Fetah'ın cansız bedeni Rojava'nın Dirbesiye kasabası yakınlarında bulundu.

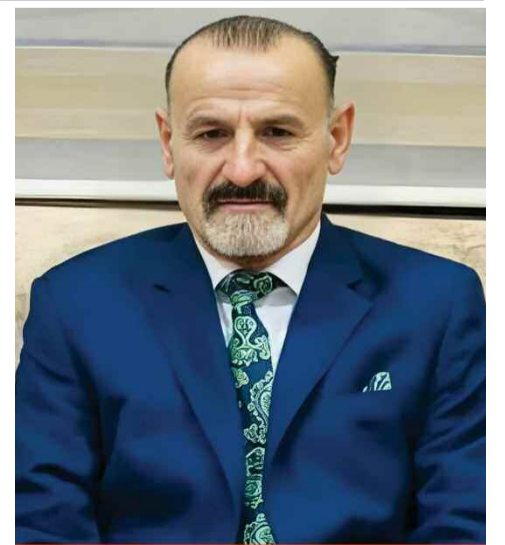
Geçtiğimiz Perşembe günü Girke Lege'den Qamişlo'ya dönmek için harekete geçtiği ve bir daha kendisinden haber alınamayan İsmail Fetah'ın bu gün cansız bedeni Dirbesiye kasabası yakınlarında bulundu. ENKS'nin kıdemli kadrolarından olan

Fetah'ın öldürülmesi kendisi ile beraber pek çok soru işareti getirdi.

ENKS yetkilileri Fetah'ın kaybolması sonrası Mazlum Abdi'nin ofisi ile iletişime geçtiklerini fakat Abdi'nin "Konu hakkında bilgimiz yok" mesajı gönderdiğini belirtiyorlar. ENKS yetkilisi Faysal Yusuf yaptığı açıklamada "Kaybolduktan sonra kamuoyunu bilgilendirmedik, hassa süreçte açıklama yapmadan müzakere ile kurtarmak

istedik" dedi.

Fetah'ın kaybolduğu istikamet ve cenazesi bulunan yer tümünden PYD ve YPG güçleri kontrolünde olan bir alan. Ve neredeyse yol boyunca her 10 km'de bir asayiş güçleri bulunuyor. Bu nedenle Fetah'ın nasıl Girke Lege'den Dirbesiye'ye götürüldüğü, nerede öldürüldüğü konusu kendisi ile beraber pek çok soru işaretini de beraber getiriyor.

KOMARA KURDISTANA MAHABADÊ BERÎYA 79 SALAN DI 22-01-1946-AN DA LI MAHABADÊ HATIBÛ DAMEZIRANDINÊ

Mahabat Kürd Respublikası 22 yanvar 1946-cı ildə yaranmışdı

Mahabat'da dini və siyasi möhtərəmliyi olan Qazî Məhəmməd, 21.01.1946 tarixində Mahabad ən böyük məscidində parlamento hazırlıq yığıncağını edər, 22.01.1946 tarixində Carcira meydanında Kürd respublikasını elan edir.

1944 "Komela Jiyana Kurd" adıyla qurulan

təşkilat, 1945-ci ildə Qadi Məhəmməd başçılığında "Kurdistan Demokrat Partiyasını" qurar. Mahabatda dini və siyasi möhtərəmliyi olan Kadi Məhəmməd, 21.01.1946 tarixində Mahabad ən böyük məscidində parlamento hazırlıq yığıncağını edər, 22.01.1946 tarixində Carcira meydanında Kürd respublikasını elan edir.

Bütün Kürd və tayfa qruplarının olduğu bu tarixi toplantıda, Kadi Məhəmməd Sovetlər Birliyinin maddi və mənəvi dəstəyinə toxundu kimi Azərbaycan xalqının dostlugunuda dilə gətirir. 11.02.1946 tarixində parlamentoda and içdikdən sonra vəzifəyə başlayır. 23.04.1946 da kürd və Azərbaycan hökumətləri arasında dostluq imzalanır. Gənc və dinamik olan kürd hökumətində kişilər iştirak aldıkları kimi qadınlarda yer alır.

Dövlət Başçılığını Qazi Məhəmməd və Müdafiə nazirliyini Molla Mustafa Bərzaninin yer aldığı respublika, 17 Yanvar 1947-ci ildə İran rejimi tərəfindən yıxıldı və 31 Mart 1947-ci ildə Qazi Məhəmməd edam edildi. Kürd Respublikasının yıxılmasıyla Molla Mustafa Bərzani qarşıdurmalardan sağ qalan peşmergeleriylə Sovetlər Birliyinə keçər.

Mahabad Respublikası dövründə "Ey Reqîp" adlı şeir kürdlərin milli marşı olaraq qəbul edildi.

Komara Kurdistanê berîya 78 salan di 22-01-1946-an de li Mahabadê hatdibû elam kirin. Serokê Komara Kurdistanê Qazî Muhamed, li Meydana Çarçirayê ya bajarê Mahabadê avakirina komarê, wek rojke pîroz ji gelên Kurdistanê û raya cîhanê re eşkere kir. Qazî Muhamed di gotara xwe de, destê dostaniyê dirêjî cîranên Kurdistanê kir. Lê avakirina Komara Kurdistanê, di çavên neyaran de, bû kelemekî girs û tûj.

Danasîna Komarê, di nav miletê Kurd de, kelcanek nedîfî afirand. Bi qasî hevkarîya kurdan bihêz kir, herweha hevkarîya nava Komara Ezarbeycan û Komara Kurdistanê jî bi hêz kir. Dewleta Tirk wek hercar vê derfeta Rojhelatê Kurdistanê, bi xeterî şirove kir û xwest bi destdirêjîyê, neyartîyê di nav hevkarîya kurd û ezarbeycanîyan de peyda bike. Jiyana Komarê kurt bû, lê di dîroka Kurdistanê de, bû destan û nimûneya serxwebûn û hevkarîya beşên Kurdistanê.

Tevaya dewletên cîhanê, bi derfet û momentên dîrokî ve hatine damezrandin. Komara Kurdistanê jî bi derfeta şerê cîhanê yê duwemîn ve xeyalên Kurdistanîyan li Rojhelatê Kurdistanê bi rastîyê wergerand. Di dema şerê cîhanê de, di

sala 1941an de Yekîtiya Sowyetan û Brîtanya Mezin, li ser dagîrkirin û parvekirina Îranê li hev kirin. Di nava demê de, kurdan li rojhelatê Kurdistanê vê derfeta bi kar anîn û dezgehên xwe yê neteweyî kirin yek. Komeleyê Jîneweyê Kurdistan û Cemîyeta Hêwî peymanê hevkarîyê ava kirin. Rewşa cîhanê, Îran û Kurdistanê rê ji yekîtiya kurdan re vekir. Bi encama hevkarîya nava hêzên kurdan, cara yekem PDKÎ hate avakirin. Avakirina PDKÎ, pêngaveke neteweyî bû ku di dîroka Kurdistanê de roleke sereke wergerîye.

Di wê heyamê de, li başûrê Kurdistanê, bi serokatîya Şêx Ehmedê Barzanî serhildan berdewam dikir. Derfeta Rojhelatê Kurdistanê, Barzanîyan ber bi xwe ve bir û di sala 1945an de serokê nemir Mustafa Barzanî jî bi pêşmergêyan xwe beşdarî nava Rojhelatê Kurdistanê bû. Barzanî, bi serokatîya Şêx Ehmed û Barzanîyê nemir ve ji bo xizmeta şoreşa Kurdistanê amade bûn.

Dewlet, bi gelemperî bi du derfetan dikarin bêne avakirin. Derfeta nav xweyî û ya jî derfetên derveyî. Rewşa Kurdistanê ya wê demê ya navxweyî, herçiqasî yekîtiyek sîyasî hati-

bû avakirin jî kelecana avakirina Komara Kurdistanê berfireh bû û alîkarîya pêşmergêyan Başûrê Kurdistanê, bi serokatîya Mustefa Barzanî girtibûn jî mixabin Komara Kurdistanê, ji derfeta avakirin û parastina dewletek serbixwe bêpar bû. Gelek eşîrên kurdan, dest ji pêgehên xwe û berjewendîyên xwe yê eşîrî bernedan û gelek ji wan neyartîya şoreşê kirin. Rewşenbîrî, xwendevanî li Kurdistanê jar û hejar bû. Kurd bi tevahî û bi rêk û pêk nehatibûn organîze kirin. Civat û neyartîya eşîrtî, astengên sereke bûn. Hestên neteweyî, ne di asta avakirina dewletek serbixwe de bûn.

Derfeta alîkarîya derve ku ew jî alîkarîya Sowyetê bû, ji bo avakirina Komara Kurdistanê sereke bû. Bi alîkarîya Sowyetê, du komardewlet li herêma di bin desthilatdarîya Sowyetê de bûn, hatin avakirin. Ew jî Komara Ezarbeycan (Hukûmeta Milî ya Ezerbeycanê) û Komara Kurdistanê bû. Vê rewşê, derfetek dîrokî pêşkêşî Rojhelatê Kurdistanê kir. Kurdan, bi serokatîya Qazî Muhamed vê derfeta dîrokî bi kar anîn û avakirina Komara Kurdistanê di 22-01-1946an de, li meydana Çarçira ya bajarê xoşewîst Mahabadê îlan kirin.

Serokê nemir Mustafa Barzanî, ji aliyê hukûmeta Kurdistanê, weke generalê şoreşê û serokê pêşmergêyan hate helbijartin. Barzanî, bi pêşmergêyan xwe, li welatê xwe û şoreşa Rojhelatê Kurdistanê xwedî derket û ji bo hevkarîya nav beşên Kurdistanê, nimûneyek balkêş û yekta pêşkêşî dîroka Kurdistanê kir.

Komara Kurdistanê, tenê 11 mehan jîya. Lê di vê dema kurt de, desthilatdarîya Komara Kurdistanê, ji bo tevgera neteweyî, tecrûbeyên bêhempa weke mîras li dû xwe hişt. Lê mixabin, tevgera rizgarîxwazîya neteweyî, ji tecrûbeyên Komara Kurdistanê zêde sûd wernegirt. Derfeta duwem, li Rojhelatê Kurdis-

tanê, bi şoreşa İslamî ve derket holê. Di demek kurt de, tevaya Rojhelatê Kurdistanê ket bin destên tevgera Kurd. Lê mixabin, rewşa navxweyî û ya cîhanî rê neda ku ev derfet jî bi avakirina statuyek neteweyî bi encam bibe. Tevgera Kurd, Wesîyeta Qazî Muhamed ji bîr kir û Ebdurrehman Qasimlo û piştî Dr. Sadik Şerefkendî û hevalên xwe ketin xefika neyaran û jiyana xwe ji dest dan. Mixabin ev derfet jî ji dest hate berdan.

Komara Kurdistanê, ji miletê Kurd re, Alaya Rengîn û Sirûda Netewî weke mîras hişt. Komara Kurdistanê, li mîrasa miletê Kurd, ji Împeratorîya Medan hetanî Komara Araratê, li remza neteweyî Alaya Kurdistanê xwedî derket û weke mîras radestî serokê Nemir Mustafa Barzanî kir. Avakirina artêşa neteweyî ya modern, avakirina dadgeh/dadwerî wek dezgeh, perwerdeya bi Kurdî, pêşkêşkirina derfetan ji bo keç û jinên kurdan û berhevkirina bacê ku wek bingeha aborîyê pêşkêş kir, çend nimûneyên girîng yê mîrasa Komara Kurdistanê ne. Lê mixabin ji bo berdewama Komarê û bicîkirina meramên miletê Kurd derfet nehatin dayîn û Komara Kurdistanê piştî 11 mehan hate rûxandin.

Piştî peymanê Yaltayê, Yekîtiya Sowyetan, li gor şertên peymanê, hêza xwe ji Kurdistanê û Ezarbeycanê paşde vekîşand. Desthilatdarîya Îranê, bi alîkarîya Brîtanyayê berê Ezarbeycan û paşê jî Kurdistan dagîr kirin û Komara Ezarbeycan û Komara Kurdistanê rûxandin. Qazî Muhamed û hevalên wî, li Meydana Çarçirayê ku cîyê îlankirina Komara Kurdistanê bû, ji aliyê dagîrkerên hov di 31-03-1947an de hatin darvekirin û beşdarî nav karwanê pakrewanên Kurdistanê bûn.

Ji tecrûbeyên Komara Kurdistanê sûd wergirtin, îro ji herdemê bêtir aktuel û girîng in. Îro wek derfeta şerê cîhanê yê duwemîn, rewşa cîhanê, hevkarî û helwesta hêzên navneteweyî, derfetên qirîng

pêşkêşî kurdan dikin û berjewendîyên hêzên navneteweyî û yê kurdan diguncin. Lê mixabin piştî desthilatdarîya li ser xaka xwe ya 30 salî hînê jî Başûrê Kurdistanê, ji artêşek hevbeş, aborîyek hevbeş, dadwerîyek hevbeş û perwerdeyek hevbeş bêpar e. Desthilatdarîya Rojavayê Kurdistanê, bi îdeolojîya bîyanî jahrdadayî bûye û vî beşê Kurdistanê ji kurdan xalî dike. Desthilatdarîyek totalîter ku dijî Alaya Kurdistanê û destkeftiyên kurdan tevdigere.

Bakur û Rojhelatê Kurdistanê, ji hevkarî û yekîtiyek neteweyî bêpar tevdigere. Bakurê Kurdistanê, bi îdeolojîya Turkîyeyîbûn û Tirkîtiyê ve dagîrkerî xurtir kirîye. Lê derfeta sêyem ya Rojhelatê Kurdistanê li ber derî ye. Desthilatdarîya İslamîya Şîîe, êdî di nav qeyrana sîyasî û aborî de, li cîhanê terora İslamîya sîyasî didomîne û tevaya hêzên demokratîk yê cîhanê, daye hember xwe. Bi darvekirin, asîmîlekirin, koçberkirinê ve dixwaze miletê Kurd û pêkhatiyên Îranî bédeng bikin. Lê berbanga dawîya jiyana rejîma İslamî ya dîktator û hov xuya dike. Ji bo bikaranîna vê derfetê pêwîst e ku tevgera Rojhelatê Kurdistanê xwe amade bike.

Kurd bi, derfetên navxweyî tenê nikarin welatekî serbixwe, miletekî azad û civatek demokratîk ava bikin. Ji bo bidestxistina van armancên pîroz alîkarîya derve bivê nevé ye. Lê alîkarîya derve jî divê bi hevkarîya navxweyî û yekîtiya neteweyî lihevkerî be. Em hêvîdarin ku Kurd van derfetan ji dest bernedin û bi karesetên nu ve rûbirû nemînin.

Rêberên Komara Kurdistanê, bi tecrûbeyên xwe, rêberên miletê me ne. Em minetarên pêşewa Qazî Muhamed û Serokê nemir Mustafa Barzanî ne. Ruhê wan şad bin. Serşorî û rûreşî para dagîrkeran be.

Bijî hevkarî û alîkarîya neteweyî, bijî Kurd û Kurdistan!

Tahir Silêman

Qazi Muhammed: "Artık düşmanlarınıza aldanmayın"

Bugün, yakın Kürt tarihinde önemli bir sayfa olan Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin 73.kuruluş yıldönümü.

Qadı Muhammet ve arkadaşları tarafından 22 Ocak 1946'da Doğu Kürdistan'ın Mahabat kentinin Çarçıra meydanında ilan edilen cumhuriyet'in ömrü kısa olsa da, Kürt halkının özgürlük mücadelesine büyük bir ivme kazandırmış, daha sonra ki görkemli mücadelelere zemin teşkil etmiştir.

Mahabat'ı işgal ederek Cumhuriyeti yıkan İran ordusu, 31 Mart 1947 tarihinde ilk Kürt Cumhurbaşkanı Qazi Muhammed'i, başbakan Hacı Baba Şeyh ve savunma bakanı Muhammed Hüseyinhan Seyfi Kadı'yı idam etti.

Kürtler bugünü Kürdistan şehitleri günü olarak anmaktadırlar.

Qazi Muhammed, Kürt cumhuriyetinin bayrağını, cumhuriyetin askeri güçlerinin komutanı Mela Mustafa Barzani'ye teslim etti.

HAK-PAR olarak, Qazi Muhammed ve arkadaşları şahsında, halkımızın haklı ve meşru özgürlük mücadelesinde yaşamlarını feda edenleri bir kez daha rahmetle anıyoruz.

Qazi Muhammed'in vasiyeti

Bağışlayan ve Yüce Allah'ın adıyla / Binavê Xwedayê Dilovan û Mihriban.

Ey Kürd halkı!

Değerli kardeşlerim!

Zulüm ve baskı gören halkım!

Ben ömrümün son saatlerini yaşıyorum. Allah aşkına artık birbirinize düşmanlık etmeyin, sırt sırta verin, zorba düşmana ve zalimlere karşı durun. Kendinizi düşmana bedava satmayın.

Kürt halkının düşmanları çoktur, zorba ve acımasızdırlar. Her halkın, ulusun başarı sembolü, birliktir, işbirliği ve dayanışmadır. Birliğini sağlamayan, uyumu olmayan her halk, her zaman düşmanın baskısına maruz kalır, ezilir. Kürtlerin, yeryüzünde yaşayan öteki halklardan eksik bir yanı yoktur. Hatta siz yiğitliğinizle, fedakârlığınızla, baskıdan kurtulan halklardan daha ileridesiniz. Düşman, işinin gerektiği kadarıyla sizi ister ve işi bittikten sonra size hiç acımaz, sizi hiç affetmez. Düşmanlarının baskısından kurtulan halklar da sizin gibiydiler, ama onlar kurtuluş için birliklerini sağlamışlardı. Yeryüzündeki tüm halklar gibi artık siz de ezilmeyin. Birlik olursanız, birbirinizi kıskanmazsanız, kendinizi düşmana satmazsanız, siz de kurtulursunuz.

Kardeşlerim,

Artık düşmanlarınıza aldanmayın, Kürtlerin düşmanları hangi ulustan ve guruptan

olurlarsa olsunlar, düşmanlarımızdır, merhametsizdirler, vicdansızdırlar, size acımazlar. Sizi birbirinize kırdırırlar, yalan dolanlarla, para-pulla sizi karşı karşıya getirirler. Kürt halkının düşmanları içinde en zalimi, en mel'unu, en Tanrı tanımazı, en acımasızı Acem (İran)'dır. (İran) Kürtlere yönelik her türlü suçu işlemekten geri kalmaz, tüm tarihi boyunca Kürtlere düşman olmuş, kin gütmüştür, gütmektedir. İsmail Ağa'yı (Simko), kardeşi Cevher Ağa'yı, Mengur'lu Hamza Ağa'yı ve daha nicelerini, Kuran'a yemin ederek kandırdılar, kallesçe öldürdüler. Onlar, Acemlerin kendilerine iyi davranılacağına dair Kuran üzerine ettiği yemine

ve Acemlerin söz vererek, hileyle kandırıp yakaladığı, öldürdüğü büyüklerimizi çok düşündüm. Onlar her zaman aklımdaydılar ve ben hiç bir zaman Acemlere güvenmedim. Ama onlar buraya (Mahabad) dönmeden önce, yolladıkları mektuplarla, elçi olarak gönderdiği ünlü Kürt ve Farslarla, Acem devletinin, Şah'ın kendisinin kötü amaçları olmadığına, Kürdistan'da bir tek damla kan akıtmayacaklarına dair söz verdiler. Onların verdikleri sözün neticesini şimdi siz kendi gözlemlerinizle görüyorsunuz. Eğer aşiret reislerinin ihaneti olmasaydı, onlar kendilerini Acem hükümetine satmasaydılar, bunlar da bizim ve Cumhuriyetimizin başına gelmezdi.

resülü, halkım ve vatanın huzuruna yüz akıyla çıkacak bir ölümü istedim. Bu, benim için bir zaferdir.

Sevdiklerim,

Kürdistan tüm Kürtlerin evidir. Her evde, ev sakinlerine bildikleri iş verilir. Artık ötekilerin kıskanma hakkı yoktur. Kürdistan da böylesi bir evdir. Eğer siz birisinin bu evde çalışabileceğini biliyorsanız, bırakın çalışsın.

Onun işine taş koymak olmaz artık. Sizden birisinin omuzlarında büyük sorumluluklar olmasından, yerine getireceği, sorumluluk duyacağı bilinenlerin payına büyük işler düşmesinden ve onun da bu işleri yapmasından üzüntü duymak olmaz. Emin ol ki Kürt kardeşin kindar düşmandan

inanın, iman edin, dini vecibeleri yerine getirmede güçlü olun.

2- Aranızdaki birlik ve uyumu koruyun, birbirinize kötülük yapmayın, özellikle sorumluluk ve hizmet alanında tamahkar olmayın.

3- Düşmanın sizi aldatması için, eğitim seviyenizi yükseltin.

4- Düşmana özellikle Aceme inananmayın. Çünkü Acem birkaç açıdan sizin düşmanınızdır. Dininizin, ülkenizin, halkınızın düşmanıdır. Tarih ispat etmiştir ki Kürtler aleyhine sürekli bahane aramıştır. En küçük suçlarda dahi Kürtleri öldürüyorlar, Kürtlere karşı her türlü suçu işlemekten geri kalmıyorlar.

5- Bu dünyada, birkaç günlük ve önemsiz bir yaşam uğruna kendinizi düşmana satmayın, çünkü düşman düşmandır, düşmana güvenilmez.

6- Birbirinize, siyasi, maddi, manevi ve namus alanlarında ihanet etmeyin. Çünkü hain, Allah'ın, insanların huzurunda suçludur, ihanet döner haini vurur.

7- Eğer sizden birisi, ihanet etmeden işini yapıyorsa, kendisine yardımcı olun, kıskançlık ve tamah için kendisine karşı durmayın, ya da Allah göstermesin onun hakkında yabancıların ajansı olmayın.

8- Bu vasiyetimde cami, hastane ve okullar hakkında yazdıklarımın yerine getirilmesini talep edin, bunlardan yararlanın.

9- Diğer halklar gibi baskı ve zulümden kurtulmak için mücadele etmekten geri durmayın. Dünya malı önemli değildir. Eğer vatanınız varsa, özgür ve serbestseniz, o zaman her şeyiniz var demektir, malınız, mülkünüz, devletinüz, ülkenüz, saygınlığınız da olacaktır.

10- Allah'a olan can borcu dışında, kimseye borcum olduğunu zannetmiyorum. Ama eğer az ya da çok, borçlu olduğum birisi çıkarsa, ben geriye çok mal-mülk bıraktım, gidip varislerimden borcunu istesin.

Birbirinizi tutmadığınız müddetçe başarılı olamazsınız. Birbirinize zulüm etmeyin. Çünkü Allah zalimleri çok erken yok eder. Zulüm ortadan kalkacak, bu Allah'ın sözüdür, Allah zalimden intikam alır.

Bu sözleri kulağınıza küpe edeceğinizi umud ediyorum. Allah sizi düşmanlarınız karşısında zaferle ulaştırsın.

Sadi'nin buyurduğu gibi:
Amacımız nasihat, yaptık.
Sizi Allah'a havale ettik, gidiyoruz.

Halkının ve vatanının hizmetçisi Qazî Mihemed.

Hak ve Özgürlükler Partisi
HAK-PAR Basın Bürosu

safça inandılar. Bugüne kadar olan tarih boyunca hiç kimse, Acemlerin sözlerine sadık kaldıklarını, Kürtlere verdikleri sözü tutup vaatlerini yerine getirdiklerini görmemiştir. Küçük bir kardeşiniz olarak size diyorum ki, Allah aşkına, birbirinizi tutun, birbirinize destek olun. Emin olun ki, eğer Acem size bal veriyorsa mutlaka içine zehir katmıştır. Acemlerin yalan vaatlerine, sözlerine kanmayın, eğer Kurana bin kez el basıp söz verse de amacı sizi kandırmaktır, hile yapmaktır. Ben ömrümün son saatlerini yaşıyorum. Diyorum ki size doğru yolu göstermek için elimden gelen her şeyi yaptım, canla başla mücadele ettim, bu uğurda gevşek davranmadım. Şimdi de size diyorum ki artık Acemlere inanın, onların Kuran'a el basarak verdikleri söze inanın. Size nasihat ediyorum ki yüce Allah aşkına vaatlere artık kanmayın. Çünkü onlar ne Allah'ı tanıyorlar, ne peygambere, ne kıyamet gününe, ne Allah huzurunda hesap vermeye inanıyorlar. Onların nezdinde, Müslümanda olsanız, Kürt olduğunuz için suçlusunuz, onların düşmanısınız, malınız onlara helaldir.

Benim verdiğim söz "Sizi kötü kalpli düşmanın eline bırakıp gitme" değildi. Ben geçmişimizi

Sizlere nasihatim, vasiyetim odur ki; çocuklarınızı okutun. Eğitim dışında, bizim diğer halklardan hiç bir eksikimiz yoktur. Halklar kervanından kopmamak için okuyun, okumak düşmana karşı en etkili silahtır.

Emin olun, bilin ki, eğer uyumunuz, birliğiniz, eğitiminiz iyiye, düşmana karşı zafer kazanırsınız. Benim, kardeşimin ve amcaoğullarımın öldürülmesi, gözünüzü korkutmasın. Amaçlarımıza ulaşana kadar daha bizim gibi birçok kişi, bu yolda öleceklerdir. Eminim ki bizden sonra da başka kişiler riyakârca aldatılarak ortadan kaldırılacaktır.

Eminim ki bizden sonra birçok kişi, bizden yetenekli ve bilinçli de olsalar, Acemlerin kurduğu tuzağa düşecekler. Ama umut ederim ki bizim ölmemiz, bağı yanık Kürtlere, ibret olur, ders alırlar.

Size bir diğer vasiyetim de şudur: Halkın mutluluğunu, iyiliğini isteyin. Halk sizin yardımcınız olursa, eminim ki siz de Allah'ın yardımıyla başarıya ulaşacaksınız. "Sen niye başarıya ulaşamadın" diyebilirsiniz. Cevap olarak diyorum ki, "Vallahi ben başarılı oldum. Ben halkın ve vatanın uğruna malımı, canımı veriyorum. Bundan daha büyük bir başarı, nimet olur mu?" İnanın ki ben her zaman Allah'ın, onun

daha iyidir. Eğer omuzlarımda büyük sorumluluk olmasaydı, ben bugün darağacı altında olmayacaktım. Birbirinize karşı tamahkar olmayın. Bizim emirlerimizi yerine getirmeyenler, sadece emirleri yerine getirmemekle kalmıyorlardı, bize tam bir düşman gibi davranıyorlardı. Şimdi onlar çocukları arasında ve derin uykudalar. Biz kendimizi halkın hizmetçisi olarak gördüğümüz için, halka hizmet ettiğimiz için darağacının altındayız ve ben son saatlerimi vasiyetimi yazarak geçiriyorum. Eğer omuzlarımda büyük bir sorumluluk olmasaydı, ben de çocuklarımda, derin uykuda olurum. Oysa ben şu anda ölümünden sonra yapmanız gerekenler konusunda nasihatlerimi yazıyorum. Ve eminim ki eğer sizden biri benim sorumluluğumu almış olsaydı, şimdi o darağacı altında olacaktı. Allah'ın rızasını almak için, halkının hizmetkârı olan bir Kürt olarak, omuzlarımdaki sorumluluk gereği aşağıdaki nasihatleri ediyorum. Umud ederim ki, şu andan itibaren dersler çıkarır, nasihatlerime uyarsınız, Allah'ın yardımıyla düşmana karşı zafer kazanırsınız.

1- Allah'a, peygambere (Allah'ın selamı üstüne olsun) ve Allah'ın yanında olan her şeye

Navdarekî Edebiyata Kurdî ya Sedsala 20-an

Eliyê Evdîrehman

Konferansa ku îro li Alma Ataya Qazaxistanê tê lidarxistin, civîneke navneteweyî ye û cara duyem e ku di vê derecê de ji bo nivîskar û rewşenbîrekî kurd re tê kirin. Cara yekemîn sala 2011an, dîsa li Alma Atayê ji bo 100 saliya Wezîrê Nadîrî bîranîn û konferansa seke wiha hatibû lidarxistin. Helbet ev kar bi alîkarî û piştvanîya Yekitiya Nivîskaran û Yekitiya Kurdên Qazaxistan - Berbangê- tê derbaskirin. Ji ber vê yekê jî zehf şa û serbilind im. Li ser navê rêxistina me ez hemû mêvan û tevgerên vê konferansê silav dikim.

Dost û hevalên hêja, xwişk û birayên ezîz!

Helbet her bendeyê ji bo mîletê me, çand, dîrok, huner û zimanê me ked û xebat daye, bûye serbilindiya gelê me. Di vê parê de rola nivîskar, helbestvan û rojnamevanên me gelekî bilind e. Lê hinek kes hene ku rol û girîngiya wan zêdetir e, ew çav û ronahiya gelê me ne, her ku diçe hub û hezkirina wan di dil û mejiyê me de zêdetir dibin. Eliyê Evdîrehmanê Momîn jî yek ji wan kesan e.

Eliyê Evdîrehman ew kes e ku heta dawîya jiyana xwe ji bo mîletê xwe, ji bo çanda xwe, ji bo zargotina gelê xwe çerçirî. Ked û emegeke wiha da ku ne tenê li Qefqasyayê û Sovyeta Berê, lê li seranserê Kurdistanê û li derveyî welat, di nav kurdên ku hinek bêhna kurdîyê ji wan tê de, bû delalekî ber dila.

Eliyê Evdîrehman her çiqas bi nivîsar, helbest, çîrok û romanên xwe bûye yek ji mîrxasên ziman û edebiyata me kurdan, ew her wiha di qada leşkeriyê de jî mîrxas û şoreşgerekî naskirî ye. Di wextê xwe de endamekî pêşeng ê Partiya Komûnîst û sosyalîzmîyê bûye.

Eliyê Evdîrehman 20ê meha 1ê (Çileyayê Paşîn), sala 1920î li gundekî Wanê ji dayik dibe. Kurê Evdîrehmanê Momîn û Emîneya Nebî Begê ye. Di 6 saliya xwe de, malbata wî tevî êl û eşîra giran a Birûkiyan ber bi wî alî Erezê ve tê sirgunkirin. Malbat pêşî li Nexçîvanê bi cih dibe, paşê derbasî Ermenistanê dibe. Dibistana Seretayî di 15 saliya xwe de li gundê Şewalikaya li ser sînorê Îdirê dixwîne.

Di Şerê Cîhanê Yê Duyemîn de li dijî faşizma alman şer kiriye. Beriya şer û piştî şer di Wezareta

Rewşenbîriyê de, li nehiyeya Basargeçerê wekî dersdar ango mamoste û serkarê perwerdeya nehiyê kar kiriye.

Gava sala 1955an Rojnameya Riya Teze cara duyemîn dest bi weşanê dike, Eliyê Evdîrehman jî yek ji wan navan e ku ked û emega xwe tevî karê rojnameyê dike. Di vê heyamê de li ser edebiyatê geş dibe û beriya salên 1960î berhemên xwe yên edebî dinivîse û çap dike.

Ji van berhemên wî "Morof" sala 1957an di nava Berevoka Nivîskarên Kurdên Sovyetê de tê weşandin. Berhema duduyan "Xatê Xanim" sala 1959an li Yêrevanê çap dibe. Romana wî ya ewilîn "Gundê Mîrxasan" sala 1968an li Yêrevanê ronkahiye dibîne. Li ser naveroka vê romanê, Erebê Şemo romana xwe ya ewilîn "Dimdimê" nivîsiye.

Kitêb, nivîs û helbestên Eliyê Evdîrehman li çend zimanan hatine wergerandin.

Em dikarin bibêjin ku ew ji helbestê derbasî nivîsandina çîrok û romanên bûye. Çimkî wî herdem digot: Ji bo derd û kulên mîletê xwe bibêjim helbest têra min nake, loma derbasî çîrok û romana bûme."

Romana wî ya duyemîn jî sala 1989an dîsa li Yêrevanê li kitêbxana kurdî zêde dibe. "Dê", "Hesreta Min" û "Gulistanê" sê kitêbên wî yên helbestan in ku mirov di wan de hesreta welatê bav û kalan, kurdîyê pak, bedewiya tebîetê, bengîtî û evîndariyê dibîne.

Eliyê Evdîrehman di heman roja hatiye dinyayê de ango 20ê meha 1ê, sala 1994an li Bakûya Azerbaycanê rehma Xwedê dike. Gora wî li Bakûyê ye.

Hosteyekî sêwirandinê

Têmayên sêwirandinê Eliyê Evdîrehman cuda cuda ne. Di berhemên wî de têmayên welat û welatperwerî, hezkirina rê-dîrb, deşt û newal, çiya û baniyên Kurdistanê bi awayeke zelal û berbiçav xuya dibe. Gava kurdek li binê dinyayê jî beşek ji helbest û nivîsarên wî dixwîne, xwe di nîveka welatê bav û kalan de dibîne, çawa ku li ber Çemê Erezê be, çawa ku li Zozanên Serhedê be, çawa ku li keviya Behra Wanê, Bircên Diyarbekirê, Mezelê Mem û Zînê û li ber Qesra Îsheq Paşa, li ber ziyareta Ehmedê Xanî be, dikeve nava ruhekî milethezî û welatperweriyê.

Ew di serpêhatî, çîrok, helbest û romanên xwe de hosteyekî sêwirandinê ye. Her beşeke ji nivîsarên wî, mîna şerîdeke filmê sînemayê ye. Teswîr û sêwirandinê wî mirovan şaş û metel dihêle. Ew ne ku tenê nivîskar û hosteyê xebirên bedewiyê ye, her wiha ew wênekêşekî jêhatî ye ku ji her firçelêdana wî, nexş û nîgar derdikevin. Her xwendevanekî wî, her wênekêşek gava nasiya xwe dide efirandinê wî, dikare ser hîma wan tabloyên hêja çêke. Ew di nivîsara xwe de bedewiya keça kurd, gundê kurda, tebîeta Kurdistanê, klasîkên

wêjeya kurdan, serok û rêberên gelê kurd ku serê xwe ji bo azadiya kurd û Kurdistanê dane, dostî, biratî û yekitiya gelan bi hosteyî tîne ziman û pênûseke adan diafirîne.

Di xwendina van berhemên de mirov pê dihesse ku ew kurekî deşt û zozana ye. Çima wisa dibêjim? Ji ber ku gotin û xebirên wî saxlem, dewlemend û kurdiya xas in. Mirov baş dibîne ku haya wî baş ji zargotina kurdî heye. Mirov baş dizane ku herdem wekî ber û pêşiyên xwe, li civata sazband û dengbêjan qesidiye û guhdariya wan kiriye.

Rehmetiyê Eliyê Evdîrehman herdem di nav nivîskar û rewşenbîrên welatê xwe de kesekî hezkirî bûye. Herdem fikir û ramanên xwe bi hev re guherandine û li ser xebatên hev kar kirine. Eliyê Evdîrehman jî li ser berhemên nivîskarên kurd kar kiriye, nivîskarên kurdan jî li ser berhemên wî kar kirine. Di nav van tîkîlî û nêzîktêdayînan de, tîkîliya wî bi Wezîrê Nadîrî, Nado Mexmûdov, Şamil Esgerov, Nadîr Nadîrov, Mihemedê Siloyê Bava, Wekîl Mistefayev, Erebê Şemo, Xelîlê Çaçan, Heciyê Cindî, Emînê Evdal, Casimê Celîl, Eskerê Boyik, Wezîrê Eşo, Emerîkê Serdar, Şekroyê Xudo û yên mayîn re heye ku mirov dikare bi rojan behsa van tîkîliyan bike.

Helbet tîkîliya wî û ciwanên wekî min gelekî baş bû. Ez herdem xwe wekî şagirtêkî wî dibînim. Ez di nava jiyana xwe de, pêşketina xwe de, kar û xebatên xwe de wî wekî mamosteyekî xwe dibînim.

Di efirandinê wî de şerên welatperweriyê

Di efirandinê Eliyê Evdîrehman de bi awayeke eyan û berbiçav mirov rastî şer û mîrxasiyên kurdan tê. Wî bi gotin û qelama xwe li dijî dagirkeriya li ser welatê xwe, serî hildaye, car hatiye bûye mertalek li dijî zilm û zoriya li ser mîlet û welatê xwe.

Eliyê Evdîrehman di hemû berhemên xwe de dide kifşê ku ew erf û edetên me û zargotina me baş bi kar tîne. Her çî kesê beşek ji xebatên wî bixwîne, wê bibîne ku ew di warê zargotinê de çiqas dewlemend e.

Eliyê Evdîrehman hem ji zargotinê îstîfade dikir, hem jî bixwe zargotinê çêdikir, ser de zêde dikir û belav dikir.

Eliyê Evdîrehman di nav çend rewşenbîr û nivîskarên kurdan de ye ku nav û dengê wî sînorên Qefqasan derbas kiriye û li seranserê dinyayê di nav kurdan de belav bûye. Piraniya berhemên wî yên li ber destên me, di nav otorîteyên ziman û edebiyata kurdî de bi pesindariyê ku heq kiriye tîne binavkirin.

Eliyê Evdîrehman li pey xwe gelek şagirt hiştin û di nav gelê xwe de bû find û çirayeke zindî ku îro jî şewq û şemala xwe winda nekiriye.

Kinyazê İbrahim Akademîsyen û Profesora Serokê Yekitiya Kurdên Qazaxistanê - Berbangê

Mesrûr Barzanî: Pîrozbahî li Donald Trump û gelê Amerîkayê kir

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi boneya destbikarbûna Donald

Trump wek 47emîn Serokê Amerîkayê, pîrozbahî li Donald Trump û gelê Amerîkayê kir. Serokwezîr Mesrûr Barzanî îro 20ê Çileyayê li platforma "X" peyameke pîrozbayî pêşkêşî Donald Trump û gelê Amerîkayê kir û got: "Ez pîrozbahiyê li Donald Trump û gelê Amerîkayê dikin, bi boneya destbikarbûna wî wek Serokê nû yê Amerîkayê."

Herwiha got: "Dostaniya di navbera Kurdistan û Amerîkayê de, dostaniyek stratejîk e û pêwendiya gelê me û hêzên me yên çekdar li gel Amerîkayê, dê bihêz bimîne."

Li avahiya Kongressê ya li Washingtonê, Donald Trump, îro wek 47emîn Serokê Amerîkayê sûnd xwar û li şûna Joe Biden dest bi kar kir.

Hatimogullari: Divê CHP pêşengiya pêvajoya aştîyê bike

Hevseroka DEM Partiyê Tulay Hatimogullariyê got ku êdî dora dewletê ye ji bo

çareserkirina pîrsgrêka Kurdan û divê CHP jî bi bernamayeke cidî pêşengiya vê pêvajoyê bike. Hevseroka DEM Partiyê Tulay Hatimogullari li ser pêşhatên dawî ji medyaya Tirkîyeyê re axivî.

Tulay Hatimogullari diyar kir ku di çareserkirina pîrsgrêkan Kurdan de êdî dora gavavêtinê ya dewletê ye û divê gavên berbiçav bînin avêtin.

Hatimogullari got: "Gava yekem rakirina tecrîda li ser birêz Ocalan e ku karibe bi awayekî tendurist beşdarî pêvajoyê bibe û pêwendiyên wî bi derve re çêbibin.

Her wiha piştî wê jî divê danîna qeyûman bê rawestandî û careke din şaredar biçin ser erka xwe. Ligel vê yekê divê pîrsgrêkên li girtîgehên bînin çareserkirin û derbarê girtiyên siyasî de gav bînin avêtin.

Bi taybetî ji bo girtiyên nexweş divê bilez hinek tişt bînin kirin." Hatimogullari li ser helwesta CHPê ya derbarê pêvajoyê de got:

"Çareserkirina pîrsa Kurd ne mijareke wiha ye ku ji aliyê partiyên siyasî ve ji bo hîlbijartînan bê bikaranîn.

Eger aştî pêk bê dê mixalefet jî qezenc bike û hemû civaka Tirkîyeyê jî.

Mixalefet divê destkeftiyên civaka Tirkîyeyê wekî yên xwe bibîne.

CHP divê bi plan û bernamayeke cidî pêşengiya vê pêvajoyê bike û bibe perçeyek ji pêvajoyê.

Ev dê bibe alîkariyek mezin ji bo demokratîkbûna Tirkîyeyê."

Hat zanîn ku şandeya DEM Partiyê ya Îmraliyê, ji bo hevdiyana li gel Rêberê PKKê Abdullah Ocalan îro serî li Wezareta Dadê ya Tirkîyeyê da.

Amerîka: Em ji civîna Mesûd Barzanî û Mezlûm Ebdî memnûn in

Depertmana Kar û Barên Rojhilata Nêzîk a Wezareta Karên Derve ya Amerîkayê got, "Amerî-

ka ji civîna Mesûd Barzanî û Mezlûm Ebdî memnûn e."

Serok Mesûd Barzanî û Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mazlûm Ebdî 16ê vê mehê li Hewlêrê li hev civiyan.

"Amerîka memnûn e"

Depertmana Kar û Barên Rojhilata Nêzîk a Wezareta Karên Derve ya Amerîkayê bi rêya hesabê xwe yê Xê li ser vê civînê daxuyaniyek da û got:

"Amerîka ji civîna di navbera Serokê Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) Mesûd Barzanî û Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mazlûm Ebdî ya 16ê Kanûna Paşîn memnûn e."

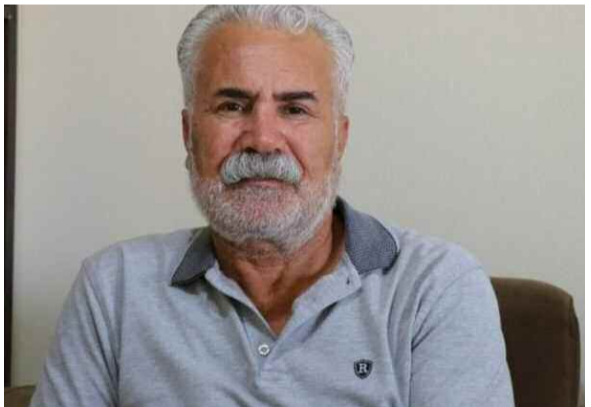
"Diyaloga di navbera Kurdan de dikare roleke girîng bilîze"

Di daxuyaniyê de qala girîngiya diyaloga di nav Kurdan de hat kirin û hat gotin:

"Diyaloga di navbera Kurdan de dikare roleke girîng di bipêşvebirina veguhastina siyasî ya lixwegir a li Sûriyeyê de bilîze."

PWK: Lîstikvanê kurd, Bavê Teyar, di êrîşa Dewleta Tirkîyeyê de şehîd ket!

Şanoger û lîstikvanê kurd Cûma Xelîl Îbrahîmê ku wekî Bavê Teyar tê naskirin, di

bombebarana Dewleta Tirkîyeyê de şehîd ket.

Dewleta Tirkîye dîsa bi dron, topbaran û balafirên şer Rojavayê Kurdistanê bombebaran dîke. Balafirên Dewleta Tirkîyeyê roja 18.01.2025ê, careke din, sivîlên ku ji bo çûbûn Bendava Tişrînê bombebaran kirin. Di encama bombebaranê de 4 sivîlan canê xwe ji dest dan û 15 sivîl jî birîndar bûn.

Şanoger û lîstikvanê kurd Cûma Xelîl Îbrahîmê ku wekî Bavê Teyar tê naskirin jî di vîdeoyê de birîndar bibû.

Tîmên tenduristiyê, Bavê Teyar û birîndarên din jî bo dermankirinê gîhandibûn nexweşxaneyê. Lê mixabin, Bavê Teyar îro li nexweşxaneyê şehîd ket.

Em van êrîşên Dewleta Tirkîyeyê şermezar dikin û carekê din bangî wê dikin ku dev ji van êrîşên xwe berdin!

Ruhê Bavê Teyar û hemû şehîdan şad, cîhê wan biheşt be.

Em ji malbata Bavê Teyar û hemû şehîdên di van êrîşan de canê xwe ji dest dane û ji gelê xwe re sersaxiyê, ji birîndaran re jî şîfaya xêrê dixwazin.

Îro rojek girîng û dîrokî ji bo me 22-ê çileyayê 1946-an, roja damezrandina dewleta Kurdî ya di bin serokatiya Qazî Muhamed a nemir e

Îro rojek girîng û dîrokî ji bo me 22-ê çileyayê 1946-an, roja damezrandina dewleta Kurdî ya di

bin serokatiya Qazî Muhamed a nemir e. Siyasetmedarê efsanewî û netirs, lawê gelê xwe hêja, xwe rêya hîlbijartî ji bo berjewendîya Kurdistanê serdest şopand. Mixabin, Qazî Muhamed tevî birayên xwe hatin darvekirin, dewleta bela we bû.

Em şehîdên xwe bi rêzdarî û xemgîniyê bi bîr tînin.

Lehengên mezin Qazî Muhamed û Mela Mistefa Barzanî bi herfên zêrin di dîroka kurdan de hatiye nivîsandin.

Di vîdeoyê de ez dixwazim behsa navdarek bikim: ez, wek neviyek, wek jinek kurd, bi bîr bînim.

Wezîrê Nadîrî hevkarê nemir Qazî Muhamed bû.

Ew nivîskar û helbestvan, zimanzan, mamoste û filologekî navdar bû. Ji bo gel, ev tenê aliyekî jiyana wî ye. Aliyek din jî heye - ev çalakiya wî ya siyasî ye. Wezîrê Nadîrî leşker bû. Di dema Şerê Cihanê 1941-1945 de, ew Fermandarê Navçeya Leşkerî ya Transcarpathian bû. Li gorî çîrokên

xizmên xwe, ji daneyên arşîvan ez dizanim, ku Major Wezîrê Nadîrî ji aliyê dewleta Sovyetê ve gelek caran şandine Îranê. Bi nasnavê Reşîf Bek, ew bi Kazî Muhamed re, bi Mela Mistefa Barzanî re hevdiştin pêk anî. Gelek daneyên girîng ên dîrokî ji hêla hukûmeta Sovyetê ve hatine dabêş kirin. Lê,

perdeyêke biçûk li ser rastiya dîrokî vekir. Ez fêhm dikim, ku dê pir zehmet be ku meriv wêneyek rast ji wan rojan bigire, lê ez bi rastî dixwazim rastiya û sedema kuştinê bizanim. Wezîrê Nadîrî lehengê serdema me ye, lehengê gelê xwe ye. Ez bextewar im, ku ji malbata min e.

ez dixwazim bibêjim ku bi bawerî tê zanîn, ku Wezîrê Nadîrî li Tehranê hatiye kuştin û piştî birin Gurcistanê. Cenazeyê siyasetmedarê ye navdar ji aliyê hevjiyana wî Nurê Polatova (filolog û mamosteyê mezin) û bapîrê min Elîyê Evdilrehman (nivîskar û helbestvanê navdar) bi trêne hat birin. Ji gotinên bapîrê min ez dizanim, ku versiyona qezayê hatiye îcadkirin û di encamê de Wezîrê Nadîrî mir. Xizmên miriyan jî ber sedemên ewlehiyê her dem ev versiyonê piştrast dikin. Guhertoya pêbawer ew kuştin e, ku hat veşartin. Îro min

Ez ji çîrokên xizma û hevalan, ji arşîvan gelek tiştan dizanim. Ez egelek spasdar bim ji hemû kesên ku dê alîkariya min bikin û messenger min ra binivîsin. Bi rêzdarî, Meyana Hesên Nadîrî.

P.S. çend dîmenên dîrokî; Wezîrê Nadîrî û navdarên kurd, Wezîrê Nadîrî û Qazî Muhamed, Mela Mistefa Barzanî, xûşka Wezîrê Nadîrî heskirî Balaxanim, xarzî ye Wezîrê Nadîrî (kurê xûşka wi) Kinyazê Îbrahîm Mîrzoyêv û prêzîdent Mehsûd Barzanî, Elîyê Evdilrehman, hevjiyana Wezîrê Nadîrî-Nûrê Polatova.

Nûnera Hikûmeta Herêma Kurdistanê beşdarî merasîma sîndxwarinê ya Donald Trump dibe

Heta niha hejmarek ji serkirde û nûnerên welatan bo beşdariya li merasîma sîndxwarinê ya Serokê hîlbijartî yê Amerîkayê Donald Trump giheştine Washingtonê. Biryar e Nûnera Hikûmeta Herêma Kurdistanê jî beşdarî merasîmê bibe.

Heta niha hejmarek ji serkirde û nûnerên welatan bo beşdariya li merasîma sîndxwarinê ya Serokê hîlbijartî yê Amerîkayê Donald Trump giheştine Washingtonê. Biryar e Nûnera Hikûmeta Herêma Kurdistanê jî

beşdarî merasîmê bibe.

Merasîmê dê roja 20ê Çileyayê li avahiya Capitol a Washingtonê tê lidarxistin. Di nav mêvanên vexwendî de, Nûnera Hikûmeta Herêma Kurdistanê li Amerîkayê Tirîfa Ezîz jî ji bo beşdarbûna merasîma sîndxwarinê 47emîn Serokê Amerîkayê hatiye vexwendin.

Tirîfa Ezîz jî ajansa Kurdistan24 re got: "Em li bendê ne ku li gel hikûmeta nû ya Amerîkayê kar ji bo bihêzkirina peywendiyên me yê herdemî ligel wî welatî bikin."

Bugün, Mahabad Kürdistan Cumhuriyeti'nin 79'ncü kuruluş yıl dönümü!

Mahabad Kürdistan Cumhuriyeti, 79 yıl önce bugün, 22 Ocak 1946'da Rojhilat'ın Mahabad kentindeki Çarçıra Mey-

dan'nda yapılan açıklama ile ilan edildi.

Bugün, 1946 yılında Doğu Kürdistan'ın Mahabad kentinde Qazî Mihemed tarafından kurulan ve 1947 yılından yıkılan Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 77'nci yıl dönümü.

Mahabad Kürt Cumhuriyeti, 22.01.1946'da Qazî Mihemed tarafından, 20 bine yakın kişinin katılımı ile Çarçıra Meydanı'nda ilan edilmiştir.

11 aylık kısa bir zamana rağmen Mahabad Kürt Cumhuriyeti Kürdistan tarihinde önemli bir kesiti oluşturuyor.

Kürt Cumhuriyeti, Çarçıra Meydanı'nda Kürdistan'ın dört

parçasından da temsilciler hazır bulunduğu bir anda ilan edildi.

1942 yılında Komala Jiawawewey Kürdistan (Kürdis-

tan'ın Dirilişi) kurulur. Komala, Doğu Kürdistan dışında Güney Kürdistan'da Musul, Kerkük, Erbil, Süleymaniye, Rewanduz ve Şaqlawa'da da faaliyet yürütmeye başlar.

Komala 1945 yılında Mahabad bölgesinde kendini resmen ilan eder. Mahabad bölgesinin sevilen kişiliklerinden Qazi (Kadı) Muhammed, Komala'nın üyeliğine kabul edilir. Süreç içerisinde, Qazi Muhamed, Komala'nın liderliğine seçilir. Qazi Muhammed, ilerleyen dönemlerde Kürdistan Demokrat Partisini kurar.

"Mahabad Kürt Cumhuriyeti kuruldu"

Kasım 1945'te Sovyetlerin teşvik ve desteğiyle İran'da önce Azerbaycan Hükümeti kuruldu. Çok geçmeden, 22 Ocak 1946'da Mahabad'da Çarçıra Meydanı'nda Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşu Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği garantörlüğünde ilan edildi. On üç üyeli Bakanlar Kurulu oluşturuldu. Qazi Mihamed Cumhurbaşkanı seçilir. Kürdistan Parlamentosu'nda ise 30 milletvekili seçilir.

Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin başkenti Mahabad kenti olarak belirlendi. Kürdistan Cumhuriyeti, 11 aylık ömrüne rağmen farklı alanlarda büyük kazanımlar elde ederek, Peşmerge ismi, Kürdistan bayrağı, milli marş Ey Reqîb gibi manevi değerleri, Kürdistan'ın dört parçasına miras olarak bıraktı. 20 bin Kürdistan temsilcisinin daha sonra Kürdistan gazetesinin 8'inci sayısında yayımlanan bildirisinde, Cumhuriyet yöneticilerinden şu taleplerde bulunuldu: Kürtlerin yaşadığı her yerde bağımsızlık ilan edilsin, Şura Meclisi seçimleri yapılsın, Kürdistan Ulusal Hükümeti, bakanlık ve gerekli kurumlar kurulsun, Kürdistan Ulusal Silahlı Kuvvetleri, komşu ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkiler kurulsun, Azerbaycan hükümetiyle güçlü ilişkiler kurulsun.

PeyamaKurd

Nûnerê ENKSê li Hevpeymaniya Niştîmaniya Sûriyê: Pêşmergeyên Roj dê cîhekî layîq di artêşa niştîmanî ya Sûriyê de bigre

Nûnerê Encûmena Niştîmaniya Kurd li desteya siyasî ya

xêrê ji bo wê dirêj kir. Herwaha zêdetir ji 250 hezar koçberên

Hevpeymaniya Niştîmaniya Sûriyê de radigehîne, Serok Barzanî ji destpêkê ve li gel şoreşa gelên Sûriyê rawestayê û destê alîkariyê ji bo opozîsyona Sûriyê dirêj kiriye. Derbarê hêza Pêşmergeyên Rojavayê Kurdistanê de jî got: "Pêşmergeyên Roj ew tekoşerin ku rejîma hilweşayî ya Sûriyê red kirine ku destê wan bikeve xwîna gelên Sûriyê, ji bo wê dê artêşa niştîmanî ya Sûriyê de cîh û pêgeha wan giring be."

Nûnerê ENKSê li desteya siyasî ya Hevpeymaniya Niştîmaniya Sûriyê Ebdula Serhan Kido îro 20.01.2025ê ragehand: "Serok Mesûd Barzanî li gel şoreşa gelên Sûriyê rawesta û piştewanî û alîkar bû û destê

Sûriyê li Herêma Kurdistanê xwe girtin û piştewaniya wan kir. Serok Barzanî peywendiyekî bihêz li gel hêzên çalak li Sûriyê û navçeyê û cîhanê heye û wek merciya kurd rol dibîne û dikare xalên hevbeş ên navbera Kurdistan û pêkhatyên din ên îdarya nû ya Sûriyê bicîh bike."

Herwaha got: "Pêşmergeyên Roj ew tekoşerin ku rejîma Sûriyê red kirine û şerê gelên Sûriyê nakin û destê xwe bi xwîna gelê Sûriyê red kirine ku sor bibe, ji bo wê jî di artêşa niştîmaniya Sûriyê de, ku naha hewl tê dayîn bê damezrandin, dê cîh û pêgeha wan giring be."

Kido got: Serok Barzanî ew şîyan heye ku li ser asta gelê kurd li Sûriyê û Tirkiye û Îranê

rol bibîne."

Navborî ji BasNewsê re ragehand: "Herêma Kurdistanê take beşa Kurdistanê ye bi fermî li destûra Iraqê û li civaka navnetewî jî bi fermî hatiye nas kirin. Serok Barzanî merciya siyasî ya Herêma Kurdistanê ye û rehenda niştîmanî li temamê beşên Kurdistanê de û li rehenda navçeyî û navnetewî jî heye."

Ebdula Serhan Kido diyar kir: "Serok Barzanî ji sala 2012ê ve hewla yekitiya navmala kurdên Sûriyê dide û heta naha jî berde wame. Di destpêşxeriyê herî dawiyê de jî nûnerê xwe ji bo Rojava şand, ji bo li gel ENKSê û HSDê bicive û ew jî ji bo yekitiyê hewl û daxwaza kurdên Sûriyê ye û beşdariya çalak di îdareya siyasî û leşkerî ya Sûriyê ya nû de hebe û ew pêngav jî ji aliyê gelê kurd ve pêşwaziyekî mezin lê hate kirin."

Kido got: "Hilweşîna rejîma Esed beşek giring bû di bendên şoreşa Sûriyê de û bendên din jî wek darêjandina destûra hevbeş û rêvebirina helbijartinekî azad û dabînkirina seqamgiriyê û xebat kirina ij bo bi bingehkirin û geşepêdanê ew jî erkên din ên giring in, ku temamê niştîmanperwerên Sûriyê bi temamî pêkhatyan ve li bendê ne û kurd jî wek erk û mafê xwe amadebûna wan tede hebe."

Mustafa Ozçelik: Hevdîtina rêzdar Mesrûr Barzanî û rêzdar Bafil Talabanî hevîyên gelê me geştir dike

Cîhgirê Serokê PDKyê û Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê rêzdar Mesrûr Barzanî û serokê YNKyê rêzdar

Bafil Talabanî roja 16.01.2025ê li Hewlêrê hevdîtinek pêk anîne.

Cîhgirê Serokê PDKyê û Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê rêzdar Mesrûr Barzanî û serokê YNKyê rêzdar Bafil Talabanî roja 16.01.2025ê li Hewlêrê hevdîtinek pêk anîne.

Li gorî agahdarîyên ku ji raya giştî re hatine belav kirin, ev hevdîtîn, beşeke ji hevdîtîna di navbera PDK û YNKyê yên ji bo ava kirina hikûmeta nû ya Herêma Kurdistanê bûye. Gelê Kurdistanê li her çar perçeyên Kurdistanê jî di demeke gelekî hesab de derbas dibe. Pêşhatyên li Rojhilata Nêzîk û Rojhilata Navîn, ji bo gelê Kurdistanê, gelek rîsk û xeterîyan jî gelek firsend û şansan jî di nava xwe de di hewîne.

Di rewş û pêvajoyeke weha hesab û dîrokî de, pêwîstî, rol û girîngîya hikûmeteke yekgirtî ya li Herêma Federe ya Başûrê Kurdistanê zêdetir derdikeve pêş.

Em hevî dikin ku hevdîtina rêzdar Mesrûr Barzanî û rêzdar Bafil Talabanî, li ser bernameyê neteweyî, niştîmanî, bi beşdariya PDK, YNK û partiyên din ên Başûrê Kurdistanê, bibe destpêka ava kirina hikûmeteke nû, ku yek kirina hemû dezgehên Herêma Kurdistanê ji xwe re bike armanc û di peywendiyên li gel Bexdayê û hemû dewletên cîhanê de yekrêzî û yekhelwestîya gelê me yê Başûrê Kurdistanê temsîl bike.

Hevdîtina rêzdar Mesrûr Barzanî û rêzdar Bafil Talabanî ji bo pêşrojeke xweş, hevîyên gelê me geştir dike.

Mustafa Ozçelik

Serokê Giştî yê Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK)

Ozçelik: Hevdîtina Rêzdar Serok Mesûd Barzanî û Rêzdar Mezlûm Ebdî Gaveke Pîroz e

Serokê PWKê Mustafa Ozçelik: Hevdîtina Rêzdar Serok Mesûd Barzanî û Rêzdar Mezlûm Ebdî Gaveke Pîroz e.

Serokê Giştî yê Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK) Mustafa Ozçelik, derbarê hevdîtina Serok Mesûd Barzanî û Fermanarê Giştî yê HSDê Mezlûm Ebdî ya li Hewlêrê de daxuyaniyek da. Serokê PWKê Ozçelik got ku, ev hevdîtîn dê hevîyên ku kurd li ser daxwazên xwe yên neteweyî û demokratîk bi yekrêzî bi Şamê û hemû aliyên peywendîdar re bikevin diyalogê, xurt bike.

Daxuyaniya Mustafa Ozçelik wiha ye: "Rêzdar Serok Mesûd Barzanî û Fermanarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) rêzdar Mezlûm Ebdî roja 16.01.2025ê li Hewlêrê, ji bo yekrêzîya kurdên Rojavayê Kurdistanê hevdîtinek pêk anîne.

Ev hevdîtîn pîroz e û hevîyên ku kurd li ser daxwazên xwe yên neteweyî, demokratîk bi yekrêzî bi Şamê û bi hemû aliyên peywendîdar re bibin mixetab xurtir dike.

Em piştigirîya hewlên Rêzdar Serok Mesûd Barzanî yên ji bo yekrêzîya kurdên Rojavayê Kurdistanê û piştigirîya helwesta erênî ya rêzdar Mezlûm Ebdî ya di vê derbarê de dikin."

Hoşyar Zêbarî: Destpêşxeriya Serok Barzanî ji bo yekrêziya Kurdî û alîkariya Sûriyeyê ye

Hoşyar Zêbarî radighîne, Destpêşxeriya Serok Barzanî ya şandina nûnerê xwe bo Rojavayê Kur-

distanê, ji bo yekrêziya Kurdî li Sûriyeyê ye. Endamê Desteya Kargêrî ya Polîtîburoya PDKê Hoşyar Zêbarî li ser civîna Nûnerê Serok Barzanî bi berpîrsên HSD û ENKSê re ragehand, destpêşxeriya Serok Barzanî, hewla yekrêzkirina Kurdan ji bo danûstandinan ligel desthilata nû ya Sûriyeyê ye.

Zêbarî tekez jî kir, destpêşxeriya Serok Barzanî, pêşketineke din e ji bo alîkariya Sûriyeyê di qonaxa veguhêz de, ta ku ber bi aramî û pêkvejiyanê ve biçê.

Nûnerê Serok Barzanî, Dr. Hemîd Derbendî duh 13ê Çileyê serdana Rojavayê Kurdistanê kir û bi awayekî cuda ligel Fermandarê Giştî yê HSDê Mezlûm Ebdî û Serokê ENKSê Mihemed Îsmail re civiya û peyama yekrêziyê ya Serok Barzanî gihand her du aliyên sereke yê Rojavayê Kurdistanê.

Navenda Ragihandinê ya HSDê belav kir, di civîna Dr. Hemîd Derbendî û Mezlûm Ebdî de, tekezî li ser girîngiya yekrêziya Kurdî li hemberî zehmetiyên ku li Sûriyeyê hene, hatiye kirin.

Ji aliyê xwe ve jî Berdevkê ENKSê Feysel Yûsif ji K24ê re got: "Em bi hêvî ne ku encama hatina Nûnerê Serok Barzanî bo Rojavayê Kurdistanê di rojên gelekî nêzîk de diyar bibin û em lihev bikin, ji ber ku pêştir me li ser nêrîna siyasî ya hevbeş û Lêvegera Kurdî ya Bilind lihev kiriye."

Li ser Ekrem Îmamoglu dest bi lêpîrsînê hat kirin

Li ser Serokê Şaredariya Bajarê Mezin a Stenbolê Ekrem Îmamoglu dest bi lêpîrsînê hat kirin.

Serdozgeriya Komarê ya Stenbolê ragihand ku

lêpîrsînê ji ber axaftina ku îro kiriye dest pê kiriye. Serdozgeriya Komarê ya Stenbolê diyar kir ku axaftinê Îmamoglu yê derbarê Serdozgerê Komarê yê Stenbolê Akin Gurlek û malbata wî rengê gefxwarinê didin û lêpîrsîna resen dest pê kiriye.

Îmamoglu çi gotibû?

Ekrem Îmamoglu îro di panela bi navê "Hiqûqa Modern û Siyasîbûna Dadgehê" de axaftinek kir û got: "Heman aqil behsa heybetê dike.

Bi awayekî bêperwa parve dikin ku çawa birêvebirin û darizandin tevlihev bûne û fermanan ji kê distînin, hakimên hemû hûrgiliyan in û di tûrikê wan de ne (Erdogan gotibû tivirên gir hîn di tûrik de ne), delîleke ji vê şênbertir jî nabe."

"Armanca te ew e ku tu çavê gel bitirsîni"

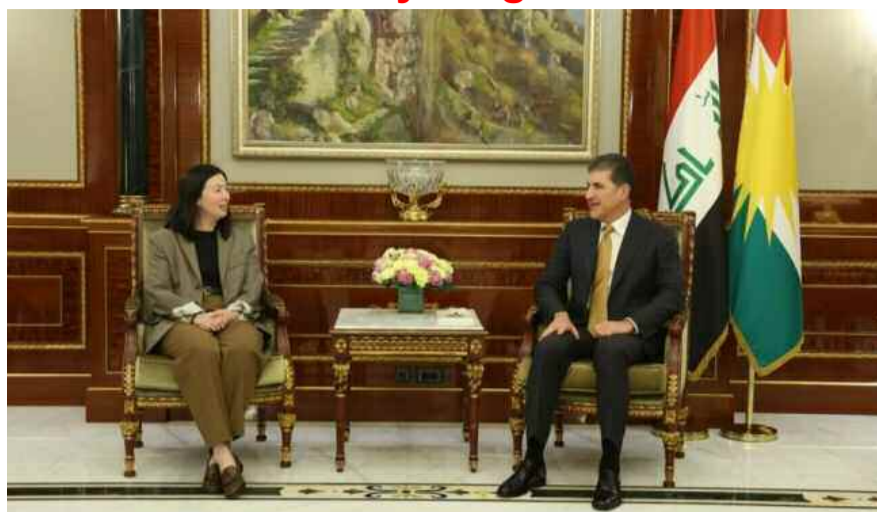
Îmamoglu bangî Serdozgerê Komarê yê Stenbolê Akin Gurlek kir û got: "Tu ji bo îfadeyê bangî Cem Aydin dikî. Êrişî mala wî dikî. Armanca te ew e ku tu çavê gel bitirsîni.

Ez ji te re dibêjim Serdozger. Em dê wî aqilê ku te îdare dike ji hişê wî miletî derxin da ku kesek li deriyê zarokên te nexê."

Nêçîrvan Barzanî û şandeye Amerîkî tekezî li ser çareserkirina kêşeyên Hewlêr û Bexdayê li gor destûrê dikin

Serokê Herêma Kurdistanê û Cîgira Alîkarê Wezîrê Derve yê Amerîkayê yê karûbarên Rojhilata Navîn, tekezî li ser çareserkirina kêşeyên di navbera Hewlêr û Bexdayê de li gor destûr, yasa û rêkeftinê dikin. Serokatiya Herêma Kurdistanê di daxuyaniyekê de ragihand, Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî îro 15.01.2025an li Hewlêrê, pêşwazî li Cîgira Alîkarê Wezîrê Derve yê Amerîkayê yê karûbarên Rojhilata Navîn Victoria Taylor û şanda pê re kir.

Di civînê de peywendiyên Amerîkayê bi Iraq û Herêma Kurdistanê re, peywendiyên Hewlêr û Bexdayê, hewlên pêkanîna kabîneya nû ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê, rewşa siyasî ya Iraqê û pêşhatên dawî yê navçeyê

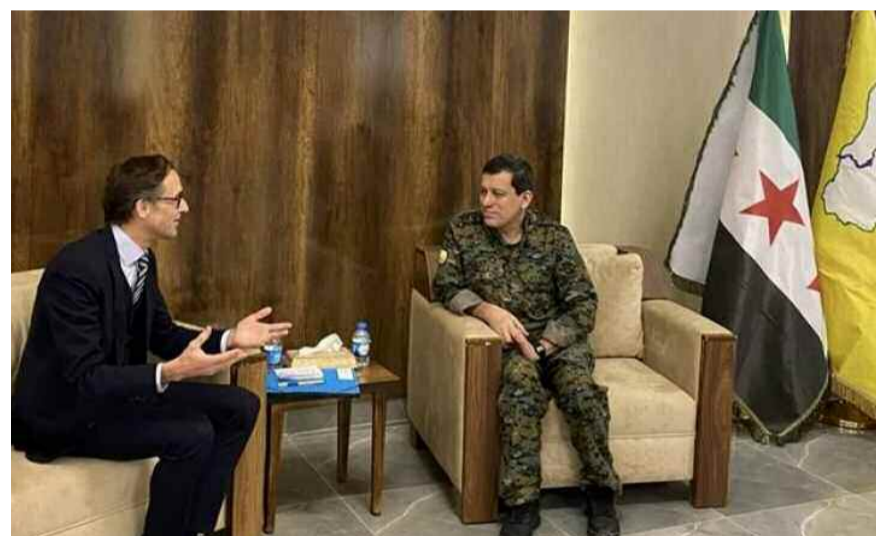

hatin gotûbêjkirin û herwesa di hevdîtînê da, li ser guhertin û pêşketinên li Sûriyê danustandina bîr û ramanan kirin."

Her du alî li ser girîngiya çareserkirina pîrsgirêkên di navbera

Hewlêr û Bexdayê da li gor destûr, yasa û rêkeftinê hemfikir bûn û tekez li ser parastina aramî û seqamgîriya navçeyê û nebeşdarbûna Iraqê di alozî û pevçûnên Rojhilata Navîn de kirin.

Mezlûm Ebdî: Helwesta Almanyayê cihê pêşwazî û rêzgirtineke mezin e

Fermandarê Giştî yê HSDyê Mezlûm Ebdî got, "Helwesta Almanyayê ya piştgir ji gelê Sûriyeyê re, ji bo azadî, demokrasî û wekhevîyê cihê pêşwazî û rêzgirtineke mezin e.

Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeyê Demokratîk (HSD) General Mezlûm Ebdî û Gerîndeyê Ofîsa Afrîkaya Bakur û Rojhilata Navîn a Wezareta Karên Derve ya Almanyayê Tobias Tunkel civiyan.

Parastina gelê Kurd û têkoşîna li hemberî DAIŞ du mijarên sereke bûn.

Mezlûm Ebdî, li ser hesabê xwe ya Xê peyamek belav kir û tê de destxweşiyê li helwest û rola Almanayayê kir.

"Min bi dilxweşî Tobias Tunkel pêşwazî kir"

"Min bi dilxweşiyê mezin Gerîndeyê Ofîsa Afrîkaya Bakur û Rojhilata Navîn a Wezareta Karên Derve ya Almanyayê Tobias Tunkel

pêşwazî kir.

Helwesta Almanyayê ya piştgir ji gelê Sûriyeyê re, ji bo avakirina dewleta wî gelfî, li ser bingeha azadî, demokrasî û wekhevîyê, herwiha li ser bingeha pêwîstiya beşdarbûna hemû Sûriyeyîyan, bi hemû pêkhateyên xwe, di birêvebirina welatê xwe de, cihê pêşwazî û rêzgirtineke mezin e.

Her wiha ez rola Almanyayê ya piştgirîkirina hêzên me ji bo têkoşîna li dijî terorîzm û tundreviyê û avakirina paşerojê geş ji bo hemû Sûriyeyîyan bilind dinirxînim."

"Mafên Kurdan dikarin bîr parastin"

Li aliyê din, Tobias Tunkel jî li ser hesabê xwe yê Xê da zanîn ku ew bi Mezlûm Ebdî re li ser mijarên pêwendiyên HSDyê yê bi HTŞyê re û xebatên hevbeş ên berdewam ên li dijî DAIŞê axivîne.

Tunkel her wiha tekez kir ku maf û berjewendiyên Kurdên Rojavayê Kurdistanê di diyaloga bi Şamê re dikarin bi awayekî herî baş bîr parastin.

DEM Partiyê ji bo hevdîtina bi Ocalan re serlêdan kir

Heyeta DEM Partiyê ji bo hevdîtina bi Abdullah Ocalan re serî li Wezareta Dadê ya Tirkiyeyê da.

Li gorî agahiyên Rûdawê, Pervîn Buldan û Sirri Sureyya Onder serlêdan kiriye û heke qebûl bibe dê 2 kes herin Îmraliyê.

Serokê MHPyê Devlet Bahçelî 22yê Çiriyayê Pêşîn a 2024an ji bo Abdullah Ocalan banga hevdîtina kir.

Pişt re şandeya DEM Partiyê çû Îmraliyê û bi Ocalan re hevdîtina kir û nîqaşên li ser "pêvajoya nû" gur bûn.

Şandeya DEM Partiyê gotibû ku ew dê piştî hevdîtina bi partiyên siyasî re ji bo bo hevdîtina duyem a bi Ocalan re serlêdanê bikin.

Şandeya ku ya ji Pervîn Buldan

û Sirri Sureyya Onder pê dihat 28ê Kanûna Pêşîn a 2024an li Girtîgeha Îmraliyê bi Abdullah Ocalan re civiyabû.

Şandeya DEM Partiyê ya ji ku Pervîn Buldan, Sirri Sureyya Onder û Ahmet Turk pêk dihat piştî

hevdîtina li Îmraliyê bi gelek partiyên siyasî re jî civiyabû.

Şandeya di çarçoveya bernameya xwe de çûbû cem hevserokên berê yê HDPyê Selahattin Demirtaş û Fîgen Yüksekdağ jî ku niha girtî ne.

Baregeha Barzanî li ser civîna Serok Barzanî û Mezlûm Ebdî daxuyanî da

Serok Mesûd Barzanî û Fermandarê Giştî yê HSDyê Mezlûm Ebdî li Hewlêrê civiyan. Barege-

ha Barzanî li ser civîna Serok Barzanî û Mezlûm Ebdî daxuyaniyek belav kir.

Baregeha Barzanî di daxuyaniya xwe de ragihand ku îro Serok Barzanî li Pîrmamê Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mezlûm Ebdî pêşwazî kir û wan behsa yekrêzî û çarenivîsa gelê Kurd li Sûriye û Rojavayê Kurdistanê kir.

Baregeha Barzanî di daxuyaniya xwe de got: "Di vê hevdiştinê de rewşa Sûriyeyê û pêşhatên dawî yên ewlehî û siyasî yên Sûriyeyê û her wiha çarçoveya giştî ya tîkiliyên aliyên Kurdî bi rewşa nû ya Sûriyeyê re û çawaniya helwesteke hevbeş a aliyên Kurdî yên Sûriyeyê hatin nixandî."

Baregeha Barzanî her wiha anî ziman: "Di vê hevdiştinê de hat tekezîkirin ku pêwîst e aliyên Kurdî yên Sûriyeyê bêyî destwerdana ti aliyên û bi rêbazên aştiyane biryara çarenivîsa xwe bidin û ji bo misogerkirina mafên xwe bi yekrêzî û helwesteke hevbeş bi desthilatdarên nû yên Sûriyeyê re bigihêjin tîgihîştinê û rêkeftinê."

Divê faktora aştiyê û aramiyê bin û rê li ber dubarebûna wan nexweşiyên ku bi ser gelê Kurd û pêkhatiyên din ên Sûriyeyê de hatine bigirin."

Endamê Boruya Siyasî ya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) Hoşyar Zêbarî li ser hesabê xwe yê Xê ragihandibû ku Serok Mesûd Barzanî û Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mezlûm Ebdî civiyane.

Bi biryara dadgehê 6 rojnameger hatin girtin

Bi biryara Dadgeha Stenbolê 6 rojnamegerên ku hatibûn desteser kirin bi hînceta "endamtiya

rêxistinê" hatin girtin.

Polîsan serê sibeha 17ê Kanûna Paşîn a 2025an di çarçoveya lêpîrsîna Serdozgeriya Komarê ya Stenbolê de li Stenbol, Wan û Mêrsînê bi ser hinek malan de girtibû. Di encamê de rojnameger Necla Demir, Rahime Karvar, Ahmet Guneş, Welat Ekîn, Vedat Oruç û Reyhan Hacıoğlu hatibûn desteser kirin. Polîsan di çarçoveya heman lêpîrsînê de li navçeya Beyoğluyê ya Stenbolê bi ser navendên Marti Produksiyon û Guncel Produksiyonê de girt û dest danî ser kompîter û hard dîskên her du ajansan. Li gorî Ajansa Mezopotamyayê, piştî karûbarên lêpîrsînê hêzên ewlehiyê rojnameger Necla Demir, Rahime Karvar, Ahmet Guneş û Welat Ekin birin Dadgeha Çaglayanê ya Stenbolê.

Her wiha Reyhan Hacıoğlu ya di encama heman lêpîrsînê de li Wanê hatibû desteser kirin û Vedat Oruç ê ku li Mêrsînê hatibû desteser kirin bi rêya sîstema SEGBÎSê beşdarî dozê bûn.

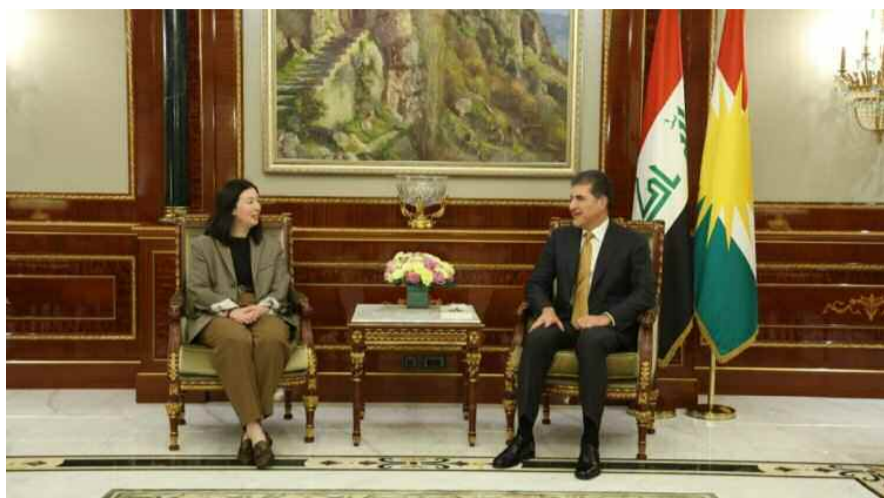
Dadgeha Stenbolê bi hînceta "endamtiya rêxistinê" derbarê her 6 rojnamegeran de biryara girtinê da û ew şandin girtîgehê. Di dozê de nûçe û bernamêyên ku rojnamegeran çêkirine jî wekî tawan hatine hesibandî.

Nêçîrvan Barzanî û şandeke Amerîkî tekezî li ser çareserkirina kêşeyên Hewlêr û Bexdayê li gor destûrê dîkin

Serokê Herêma Kurdistanê û Cîgira Alîkarê Wezîrê Derve yê Amerîkayê yê karûbarên Rojhilata Navîn, tekezî li ser çareserkirina kêşeyên di navbera Hewlêr û Bexdayê de li gor destûr, yasa û rêkeftinan dîkin.

Serokatiya Herêma Kurdistanê di daxuyaniyekê de ragihand, Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî îro 15.01.2025an li Hewlêrê, pêşwazî li Cîgira Alîkarê Wezîrê Derve yê Amerîkayê yê karûbarên Rojhilata Navîn Victoria Taylor û şanda pê re kir.

Di civînê de peywendiyên Amerîkayê bi Iraq û Herêma Kurdistanê re, peywendiyên Hewlêr û Bexdayê, hewlên pêkanîna kabîneya nû ya Hikûmeta Herêma

Kurdistanê, rewşa siyasî ya Iraqê û pêşhatên dawî yên navçeyê hatin gotûbêj kirin û herwesa di hevdiştinê da, li ser guhertin û pêşketinên li Sûriyê danustandina bîr û ramanan kirin."

Her du alî li ser girîngiya çare-

serkirina pirsgrêkên di navbera Hewlêr û Bexdayê da li gor destûr, yasa û rêkeftinan hemfikir bûn û tekez li ser parastina aramî û seqamgîriya navçeyê û nebeşdarbûna Iraqê di alozî û pevçûnên Rojhilata Navîn de kirin.

Mezlûm Ebdî: Serok Barzanî dikare rolê xwe di yekkirina helwesta Kurdan de bibîne

Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) dibêje, "Min daxwaz ji Serok Barzanî kir ku arêşeya me bi Tirkîyeyê re bidawî bîne." Amajeyê jî dide, "Serok Barzanî dikare rolê xwe di hevgirtina helwesta Kurdan de bibîne." Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mezlûm Ebdî duh (Yekşem, 19.01.2025) di çavpêkeftineke tilevizyonî de got, "Min pasport bi navê Mezlûm Ebdî nîne, lewma ez nikarim tevî ahenga destpêkirina karî ya Donald Trump bibim."

Mezlûm Ebdî li ser gomana wê yekê ku peywendî bi Îranê re hebe got, "Me çî peywendiyên eşkere û veşartî û bi Îranê re nînin. Eger daxwaza peywendiyên jî ji me bikin, em red dîkin ji ber ku Îranî pareke arêşeya Sûriyeyê bûn. Komên Îranê li Dêrazorê çar salan êrîş kir ser me."

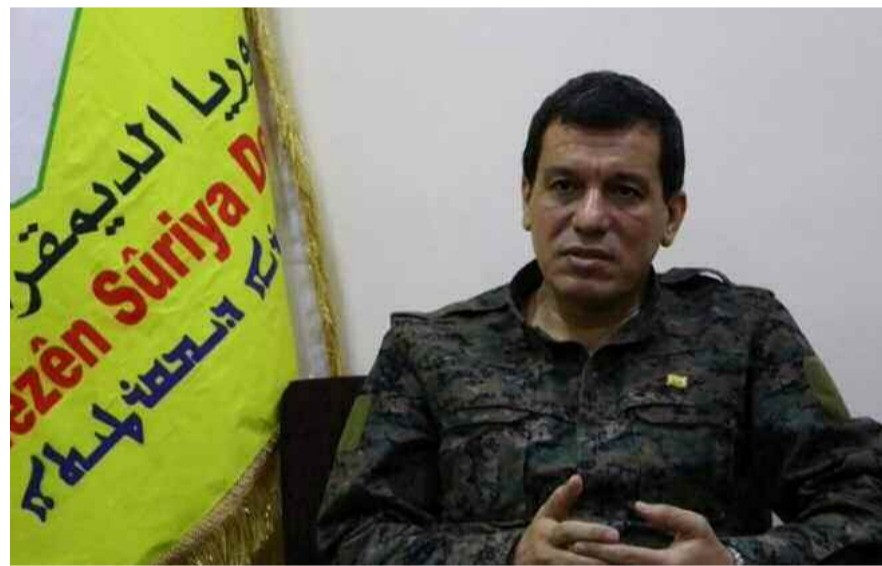
Navbirî di derheqa wan dronan de yên ku Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) hene de got, "Em bi xwe dronan çê dîkin û hemî destçêkiriyên me ne, me çî moşek ji Îranê wernegirtine û niha çekên dijî dronan çê dîkin. Me heta niha şeş balafirên Tirkîyeyê êxistine."

Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) di derheqa daxuyaniyên Fermandarê Giştî yê Îdareya Nû ya Sûriyeyê Ehmed Şera de jî got, "Daxuyaniyên Ehmed Şera erênî ne, em li benda bicihanîna gotinên wî ne."

Mezlûm Ebdî di derheq hevdiştinê xwe û Serok Barzanî de got, "Hevdiştinê min bi Serok Barzanî re pêxemetî rawestandîna êrîşên Tirkîyeyê bû, min

daxwaz ji Serok Barzanî kir ku navbeynkariyê ji bo rawestandî-

aliyê desthilata nû ya Sûriyeyê ve got, "Me biryara danedesta

na êrîşên Tirkîyeyê bike. Herwesa ev serdana min ji bo cem Seroka Barzanî peywendî bi rûdanên Sûriyeyê û gerentîkirina mafên Kurdan di destûrê Sûriyeyê de jî heye. Ev mijar ji bo hemî Kurdan û berf hemiyan ji bo Serok Barzanî giring e."

Navbirî herwesa got, "Herêma Kurdistanê bandor li ser hêzên siyasî yên devera me heye, Serok Barzanî dikare rolê xwe di hevgirtina helwesta Kurdan de bibîne. Me di civîna xwe de behsa girîngiya yekdengiya Kurdan kir ji bo ku em bi yek şandê biçin Şamê. Serok Barzanî û Herêma Kurdistanê girîngiyê didin vê mijarê."

Fermandarê Giştî yê HSDê ron jî kir, "Min daxwaz ji Serok Barzanî kir ku arêşeya me bi Tirkîyeyê re çare bike ji ber ku Herêma Kurdistanê û xasma jî Serok Barzanî peywendiyên baş bi Tirkîyeyê re hene." Herwesa got, "Serok Barzanî soz da ku li ser danustandinan berdewam be û min bawerî pê heye."

Mezlûm Ebdî li ser biryara danedestkirina çekê koman ji

çekan nedaye belkî me gotiye, em li paşerojê dibin pareke artêşa bê ya Sûriyeyê. Me pêştir ev gotin kirine, niha jî em hilgirên eynî pirojeyê ne. Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) xwediyên gelek ezmûnan in û dikarin rolekî mezin di artêşa bê de bibînin."

Navbirî Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) tekez jî kir, "Gelek zêdegavî li beranberî gelê Kurd hatine kirin, itîraf pê nehatiye kirin, em Kurd in û li ser nasnameyên me nivîsiye Ereb. Em bi wê yekê re ne ku paşgirê Ereb ji Komara Sûriyeyê bê v ekin, divê mafên Kurdan di destûrî de bînin gerentîkirin, di ziman û xwebirêvebirin û tevaya pirsan de."

Fermandarê Giştî yê HSDê di derheqa civîna xwe ya bi Ehmed Şera re jî got, "Ehmed Şera pêşengî kir û bi zimanê Kurdî çend gotin kirin." Herwesa got, "Em bi mana hêzên Amerîkayê li Sûriyeyê re ne, em wesa difikirin ku Amerîkayî dikarin qeyrana Tirkîyeyê bidawî bînin."

Salih Muslim: Hevdîtina Serok Barzanî û Mezlûm Ebdî ji bo gelê Kurd pir girîng e

Salih Muslim hevdîtina Serok Barzanî û Fermandarê Giştî yê HSDê Mezlûm Ebdî bi giring

binav dike û dibêje: "Ji bo çareseriyê pirsgerêkên heyfî û yekitiyê Kurdan, divê gav bidomin." Endamê Encûmena Serokatiya PYDê Salih Muslim ji medyaya nêzîkî DEM Partiyê re axivî û got: "hevdîtina birêz Mezlûm Ebdî û Mesûd Barzanî ji bo gelê Kurd pir girîng e. Ji bo çareseriyê pirsgerêkên heyfî û yekitiyê Kurdan, divê gav bidomin. Di hevdîtîna de li ser pirsgerêkên Kurdan axaftin hatin kirin û biryar hat dayin ku rêyên diyalogê vekirî bin."

Li ser êrişên Tirkiyeyê yê li ser Minbic û Bendava Tîşrînê de, Muslim got: "Li dijî êrişan, em li welatên Ewropayê jî hevdîtîna dîplomatîk dikin. Em li bendê ne ku Amerîka jî têkildarî êrişan daxuyaniyê bide. Em li bendê ne ku Trump ji bo agirbesta berê hatiye îmzekirin, dîsa bikeve meriyetê daxuyaniyê bide. Lê em ji bo her tiştekî xwe amade dikin."

Herwiha got: "Tirkiyeyê piştî ku HTŞ'ê rêberiya Şamê bi dest xistî, êrişên xwe zêde kirine. Dixwaze herêmên Kurdan dagir bike. Ji bo derbasî Herêma Firatê bibe, dixwaze Bendava Tîşrînê û pira Qereqozaqê kontrol bike. Lê heta niha biser neketiye."

Muslim li ser hevdîtîna bi Rêberê PKK'ê Abdullah Ocalan re jî got: "Tirkiye pirsgerêka xwe ya bi Kurdan re çareser nake û bingeha pirsgerêkên îro jî ev e. Heke bi rêya diyalogê çareser bike, dê êrişên ser me jî bi dawî bibin."

Endamê Encûmena Serokatiya PYDê got jî: "Çareseriyê bi rêya diyalogê dê ji bo her kesî baş bibe. Gelê Kurd li Rojhilata Navîn niha pêşengiyê demokrasîyê dike. Divê her kes xwedî li pêvajoyê derkeve."

SOHR: 27 TIRÊN alîkariyê gihîştin Rojavayê Kurdistanê

Çavdêriya Mafên Mirovan a Sûriyê (SOHR) ragihand ku Hevpeymaniya Navdewletî kar-

waneke ji 27 barhilgiran pêk tê ya alîkariyê lojîstîk û tenduristiyê şand Rojavayê Kurdistanê.

SOHRê diyar kir ku Hevpeymaniya Navdewletî ji bo pêşî li tirsê vegera DAIŞê bigre hevkarî û alîkariya bo hêzên Rojavayê Kurdistanê berdewam dike.

Hate ragihandin ku herî dawî bi 27 barhilgirên madeyên lojîstîk û tenduristî bo baregeha Qesrik ya rojavayê Hesekê hatiye şandin.

Li aliyê din jî SOHRê diyar kiriye ku çekdarên DAIŞê li ser rêya ba Siwer û Ezba yê Dêrazorê êrişî otomobileke HSDê kirine û di encamê de 2 endamên HSDê birîndar bûne. SOHRê daye zanîn, DAIŞê ji destpêka îsal ve 5 êriş li navçeyên HSDê pêk anîne û 5 endamên HSDê can dane.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê û Şahê Urdinê civiyan

Tekez li ser giringiya mukomkirina peywendiyên dostane yê Urdin û Herêma Kurdistanê hat kirin

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Şahê Şanişîna Urdinê danûstandin li ser pêşxistina alîkarî û hevahengiyên navbera Urdinê û Herêma Kurdistanê û derfetên berfêhkirinê di warên cuda cuda de kirin, herwesa Şahê Urdinê silav û rêz û hurmetên xwe ji bo cenabê Serok Barzanî diyar kirin.

Nivîsîngeha Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî duh (Yekşem, 19.01.2025) di ragehandinekê de parve kir, "Serokwezîrê Herêma Kurdistanê bi serdaneke fermî gehişt Emana paytexta Şanişîna Urdinê û bi Şahê Şanişîna Urdinê Rêzdar Şah Ebdilayê Duyê re civiya."

Di wê ragehandinê de hatiye, "Di civîna Serokwezîr Mesrûr Barzanî û Şahê Urdinê de danûstandin li ser pêşxistina alîkarî û hevahengiyên navbera Urdin û Herêma Kurdistanê û derfetên berfêhkirinê di warên cuda

cuda de hatin kirin, herwesa Şahê Şanişîna Urdinê Rêzdar Şah Ebdilayê Duyê silav û rêz û hurmetên xwe ji bo cenabê Serok Mesûd Barzanî diyar kirin."

Di wê ragehandinê de amaje jî hatiye dan, "Her du aliyên tekez li ser mukomkirina peywendiyên dostane yê Urdinê bi Herêma Kurdistanê û Îraqê re di hemî waran de kirin."

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê bizavên Şanişîna Haşimî ya Urdinê bi

rêberîtiya Rêzdar Şah Ebdilayê Duyê ji bo bicihanîna aşî û seqamgiriyê li Rojhilata Navîn bilind nixandin.

Li ser rewşa Sûriyeyê jî di wê ragehandinê de hatiye, "Her du aliyên tekez kiriye ku ewlehî û seqamgiriya Sûriyeyê ji bo seqamgiriya deverê gelek girîng e, herwesa tekez li ser giringiya berdewambûna lihevkerina agirbestê li kertê Zezzeyê û peydakirina aşîyeye tevger li seranserî deverê hat kirin."

Serokatiya Herêma Kurdistanê li ser reforma Pêşmergeyan bi şandeyeke Amerîkayê re civiya

Serokatiya Herêma Kurdistanê bi şandeyeke hevbeş a leşkerî û dîplomatîk a Amerîkayê re li ser reform û rêxistina hêzên Pêşmergeyan civîneke berfireh li dar xist. Serokatiya Herêma Kurdistanê li ser civîna bi şandeya Amerîkayê re daxuyaniyek belav kir. Serokatiya Herêma Kurdistanê ragihand ku heyeta Herêma Kurdistanê ji berpirsyar û rayedarên Serokatiya Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Herêma Kurdistanê pêk hatiye û Fermandarê Hêzên Hevpeymaniyê yê li Îraq û Sûriyeyê General Kevin Leahy jî serokatiya şandeya Amerîkayê kiriye.

Li gorî daxuyaniya Serokatiya Herêma Kurdistanê, di mijara reform û rêxistina hêzên Pêşmergeyan de, digel pêşkêşkirina gavên dawî yê pêvajoyê, girîngiya pêvajoyê û xebata ji bo çareserkirina pirsgerêk û astengiyên li pêşîya wê hatin dubarekirin.

Serokatiya Herêma Kurdistanê ev yek ragihand "Derbarê cîbicîkirina qonaxên bê de, tekezî li ser hevkarî û alîkariya hevbeş ên di navbera her du aliyên de ji bo serkeftina pêvajoyê hat kirin.

Rewşa giştî ya bûyeran jî mijareke din a gotûbêjê civîne bû.

Hişyariya Hevpeymaniya Navneteweyî

Hevpeymaniya Navneteweyî çend caran hişyarî daye Hikûmeta Herêma Kurdistanê ku eger reforma di nav hêzên Pêşmergeyan de neyê kirin, dê alîkariyên xwe rawestînin.

Hêzên Amerîkayê bi rêya şewirmendî, rahênan û bihêzkirinê

Pêşmergeyan û Pentagonê protokola têgihîştinê ya di navbera xwe de ji bo 4

alîkariya Pêşmergeyan dike û mehane nêzîkî 20 heta 25 milyon dolar ji bo mûçeyê lîwayên hevbeş terxan dike.

20ê Tebaxa 2023yan, Fermandarê Giştî yê Hêzên Hevpeymaniya Navneteweyî Matthew McFarlane, di konferanseke rojnamegeriyê de li Hewlêrê got, wekî pabendîya bi Bîranîna Têgihîştinê ya di navbera Wezareta Pêşmergeya û Pentagonê de, pêwîst e gavên reformê di Wezareta Pêşmergeyan de bînin bilez kirin.

Ji bo vê jî, gava yekem hebûna "îradeya siyasî" ya serkirdeyên Herêma Kurdistanê ye ji bo diyarkirina wezîrekî ji bo Pêşmergeyan.

Îlona 2022yan, Wezareta

salên din nû kir.

Li gorî rêkeftinê, divê Hikûmeta Herêma Kurdistanê di warê rêxistin û darayiya Pêşmergeyan de çaksaziyan bike û li hemberî wê yekê, Amerîka dê berdewam be li ser piştgirîkirina Pêşmergeya ji aliyê darayî û leşkerî ve.

Her wiha 20ê Nîsana 2024an Emîndarê Giştî yê Wezareta Pêşmergeyan Lîwa Rûkîn Bextiyar Mihemed li Silêmaniyê derbarê çaksaziyan de ji Rûdawê re got:

"Bernameya çaksaziyên Wezareta Pêşmergeyan berdewam e û her çî qasî astengî li pêşîya wê hebin û bi hêdfî tê kirin jî lê pêşveçûn di pêvajoyê de heye."

Hestiyên 155 Kurdan ji gorekê hatin derxistin: Rejîma Beasê ew kuştibûn

Li bajarê Musenayê yê li başûrê Îraqê hestiyên 155 Kurdan ku Rejîma Beasê ew kuştibûn ji goreke bikom hatin derxistin. Weqfa Şehîdan a Îraqê ragihand ku ev hestî bi piranî yê jin û zarokan in.

Rayedarên weqfê destnîşan kir ku li wê herêmê 7 gorên din ên bikom hatine dîtin û xebatên kolana wan didomin.

Endama Komîteya Şehîd û Qurbanên Enfalê û Girtiyên Siyasî ya Parlamentoya Îraqê Çiro Heme Şerîf ji Rûdawê re got ku Weqfa Şehîdan derbarê gorên bikom de heta niha topan ti agahî nedane wan.

Rejîma Beasê ya Sedam Husên sala 1986an dest bi êrişên Enfalê kir. Rejîma Sedem di nava du salan de zêdetirî 182 hezar Kurdan kuştin û li Herêma Kurdistanê 4 hezar û 500 gund xeraxopan kirin.

Piraniya qurbanîyan birin girtîgehên li başûrê Îraqê û li wan deran kuştin û di gorên bikom de veşartin.

22yê Kanûna Pêşîn jî bi rêya wêneyên peykê li Tel Şêxayê çend gorên din ên bikom hatibûn dîtin. Dadgeha Bilind a Îraqê sala 2008an Enfal wekî sûcê li dijî mirovahiyê qebûl kir.

Lê tevî wê biryarê jî birîndar û xizmen kuştîyan heta niha tezmînatên xwe wernegirtine.

WASİYETA SEROKKOMARÊ DEWLETA KOMARA KURDISTANÊ PÊŞEWA QAZÎ MIHEMED

Bi navê Xwedêyê mezin û dilovan.
Ey gelê kurd û birayên min ên hêja!

Birayên min î qehrwarî û gelê min î zorlêkirî!

Va ye ez di gavên herî dawîn ên jiyana xwe de me, ji bo xatirê Xwedê êdî dijminayiya hev nekin û piştî xwe bidin hev. Li hember dijminê zordest û zalim derkevin, xwe belaş nefiroşin dijminan.

Dijmin her û her dixwaze ku tenê karê xwe bi we pêk bîne û qed bi we re merhemetê naket; di her firsendekê de qed li we nabihure.

Dijminê gelê Kurd pir in, zordest û bê şêfquet in.

Sembola serkeftina her gel û netewekê hevgirtin û yekbûn e, pişt-giriyayî gel a giştî ye.

Her gelê ku yekîtiyê û tebayiya wî nebe; ewê hertim di bin destê dijmin de be. Tu tiştê we, gelê Kurd, ji gelên li ser rûyê vê erdê ne kêmtir e. Belkî hûn, bi mîranî, egîdî û hêjatiya xwe, ji gelên ku rizgar bûne li pêştir in jî. Gelên ku ji destê dijminên xwe yên zordest rizgar bûne; mîna we ne. Lêbelê yekîtiya yên ku xwe rizgar kirine hebûye, bila hûn jî mîna hemû gelên li ser rûyê erdê îdî bindest nebin. Bi yekîtiyê, nekirina hesûdiya hev û xwenefrotina dijminan hûn dikarin rizgar bibin.

Birayên min! Îdî bi dijminan neyên xapandin, dijminên Kurdan ji kîjan reng, destek û neteweyê dibin bila bibin, her dijmin in. Bê merhemet in, bê wijdan in û rehmetê bi we nakin. Dê we bi hev bidin kuştin, dê we li hemberî hev hev çavsor bikin û bi derew û xapandinê we bînin beramberî hev.

Ji tevî dijminên Kurdan, dijminê herî zalimtir, mel'ûn, Xwedênenas û bêmerhemet Ecem in. Destê xwe ji tu sûcên li dijî gelê Kurd venaqşîne. Di dirêjîya dîrokê de bi gelê Kurd re xerez û kîna vî gelfî ya kevnar hebûye û heye jî.

Temaşa bikin, binêrin gelek zilamên we yên mezin, ji Smaîl Axayê Şikak bigire hetanî Cewher Axayê birê wî û Hemze Axayê Mengur û çend û çendî zilamên din xapandin, aram kirin, xelq ji pişt wan vekirin û gelekî bi nemedî ew kuştin. Ew tev bi sond û Qur'anê xapandin ku Xwedêgiravî daxwaza Eceman ya xêrê bi wan re heye û dê qencyê bi wan bikin. Feqet ev kes xweş bawer kirine û bi sond û sozên Eceman hatine xapandin. Lêbelê hetanî niha di dirêjîya dîrokê de kesî nedîtiye tenê carekê jî Ecem li sond û sozên xwe xwedî derketibin û ehdên dane Kurdan pêk anîbin. Tevde derew û xapandin bûye. Ca vaye ez wekî birayekî we yê biçûk, di rêya Xwedê de, ji bo xatirê Xwedê ji we re dibêjim hev bigirin û tu carî piştî hev bernedin. Piştî bin ger ecem hingiv bide we, diyar e jar xistiyê. Bi sond û sozên derewên Eceman nexapin. Ger hezar carî jî dest li Qur'ana Pîroz bixin û soz bidin we, daxwaza wan tenê xapandina we ye, ji bo hîlekê li we bikin.

Va ye ez di demên dawî yên jiyana xwe de me. Ji we re dibêjim û ji bo xatirê Xwedayê mazin ez şîretê li we dikim ku ya ji destê min hat bi serî can û tekoşîn, bi şîret û nîşandana rêya rast; min ji we re xemsaî nekiriye. Niha jî di vê dem û rewşê de dîsa ji we re dibêjim ku îdî bi Eceman nexapin û ji sond, destlêxistina Quranê û ehd û peymanên wan bawer nekin. Ji ber ku ne Xwedê dinasin û ne jî ji Xwedê, Pêxember, roja qiyametê û hîsab û kîtaban bawer dikin. Li cem wan bi tenê ji ber ku hûn Kurd in, bila hûn Misilman jî bin, hun sûcdar û mehkûm in. Hûn ji wan re dujmin in, ser û mal û canê we ji wan re helal e û weke xezayê qebûl dikin.

Soza min ne ew bû ez herim û we di destê van dijminên dilreş de bihêlim. Min pir caran jî paşeroj û şexsiyetên me yên mezin tefekkur dikir. Ên ku Eceman bi xapandin, sond, derew û hîle ew girtine û kuştine.

Ew tev li bîra min bûn û tu carî jî min ji Eceman bawer nekiriye. Lêbelê beriya ku vegerin vir, çendî caran gotin û rasparin bi name û bi şandina kesên navdar ên Kurd û Faris, bi dayîna soz û ehdên yekcar pir û mezin ku daxwaza xêrê ya dewleta Ecem û Şah bi xwe jî heye û ne amade ne ku bi tenê dilopeke xwîne jî li Kurdistanê birijê. Niha hûn bi çavê serê xwe encama sozên wan dibînin. Ger mezinên hoz û eşîrên me îxanet nekira û xwe nefirota hukûmeta ecem, weha nedihate serê me û we û Komara me jî.

Şîret û wesiyeta min ew e bila zaroyên we bixwînin. Ji ber ku tu tiştê me ji yê gelên din ne kêmtir e, bi tenê xwendin nebe. Bixwînin, ji bo ku hûn ji karwanê gelan paşve nemînin û her xwendin çeka kujek a dijminan e.

Piştî bin û bizanin ger tebayî, yekbûn û xwandina we baş be, hûnê pir baş bi ser dijminê xwe jî bikevin. Çênabe bi kuştina min û bi kuştina bira û pismamên min çavê we bitirse. Hetanî hûn bigihîjin hêvî û meramên xwe; divê hê jî pir kesên din yên mîna me xwe di vê rêyê de gorî bikin.

Piştî im, piştî me pir kesên din jî her dê bi xapandin û durûtiyê ji holê werin rakirin.

Piştî im ku pir kesên din dê piştî me jî bikevin xapandina Eceman de; dê ji me zanatir û hêjatir jî bin, lêbelê hêvîdar im kuştina me ji dil-

sozên gelê Kurd re bibe pend û îbret.

Wesiyeteke min a din jî ji we re ew e ku her çiyê we ji bo serfiraziya gel kir bixwazin ku alîkarê we gel be. Piştî im ku dê Xwedayê mezin we serfiraz dike û dê arîkariya we bike. Heye ku hûn bêjin; lê çima ez bi ser neketim?!

Di bersivê de dibêjim: Bi Xwedê kim, ez ser ketime! Çi nîmet û serketin ji wê yekê mezintir e ku va ye ez niha di rêya gel û welatê xwe de, serê xwe, malê xwe û canê xwe didim. Bawer bin min pir ji dil dixwest ger ez mirim bi mergekî bimirim ku di hizûra Xwedê û resûlê Xwedê û gel û welatê xwe de rûsor bim, ji min re ev serketin e.

Xweşdiviyên min! Kurdistan mala her Kurdekî ye. Her wekî ku di malê de, endamên malê her kî çî karî dizane wî dispêrin wî. Îdî mafê tu kesî tune ku hesûdiyê jê bike. Kurdistan jî her ew mal e. Ger we zanî ku kesek li vê malê dikare karekî bike, dev jê berdîn bila bike.

Êdî çênabe hûn keviran deynin ser rêya wî û çênabe ku dilê we ji ber ku berpirsariyên mezin di destê yekî ji we de hene biêşe. Ger karên mezin ketin ser milê yekî û ew kar bi rê ve bir, welê diyar e jê dizane û berpirsariyên wî yên mezin jî li hember wî erkî hene. Piştî be birayê te yê Kurd her ji dujminê dil bi kîna baştir e û ger berpirsariyên mezin li ser milê min nebûna, niha ez di bin sêdarê de ranediwestiyam. Lewra çênabe hûn bi hev re temahkar bin. Ên ku fermanên me pêk neanîn, ne tenê ferman pêkneanîn, tam dijmintiya me kirin. Ji ber ku me xwe wek xizmetkarê gelê xwe qebûl dikir, niha ew di nava mal û zarokên xwe de, di nava xewa şîrî de ne. Lêbelê vaye li ser navê xizmeta gel di bin sêdarê de me û vaye ez demên dawî yên jiyana xwe bi vê wesiyetnamê derbaz dikim. Ca ger berpirsariyên mezin di stûyê min de nebûna, ez jî dê niha di nava zarok û zêçên xwe de di xewa şîrî de bûma. Ez niha ji bo piştî çûyîna xwe jî şîretê li we dikim, ew jî yek ji berpirsariyên di stûyê min de ye. Piştî im ger yekî din ji we berpirsariyên min bigirtana stûyê xwe, niha ewê li şûna min di bin sêdarê de bûya. Ji bo razîbûna Xwedê û li gor berpirsariya di stûyê xwe de mîna Kurdekî xizmetkarê gel û di rêya çakiyê de, min ev şîret li we kirin. Hêvîdar im ji niha pê ve hûn pendan

jê wergirin û durist guhdariya şîretên min bikin.

Bi hêviya Xwedayê mezin we bi ser dijminên we bixe.

1. Baweriya we bi Xwedê, bi tiştên ji cem Xwedê tîn û hezkirina Xwedê û Pêxember (silavên Xwedê lê bin) hebe, di pêkanîna wezîfeyên dîni de xurt bin.

2. Yekîtiyê û tebayiya di nava xwe de biparêzin. Karên neqenc li hember hev nekin û temah nebin. Bi taybetî jî di berpirsariyê û xizmetê de.

3. Bi xwendin, zanist û pîleya zanariyê xwe bi pêş ve bibin. Ji bo dijmin we kêmtir bixapîne.

4. Ji dijminan bawer nekin. Bi taybetî jî dijminên ecem. Ji ber bi çend awa û rêyan Ecem dijminên we ne, dujminê gel û welat û dîne we ne. Dîrokê tesbît kiriye ku her daîm ji Kurdan aciz in. Bi kêmtirîn sûcî we dikujin û ji tu sûcên der heqê Kurdan de destê xwe nagirin.

5. Ji bo hin rojên jiyana bêqîmet a vê dinê, xwe nefiroşin dijminan. Ji ber dijmin dijmin e û ne cihê pêbawer-bûnê ye.

6. Îxanetê li hev nekin. Ne îxaneta siyasî, ne giyanî, ne malî û ne jî ya namûsî. Ji ber îxanetkar li cem Xwedê û mirovan jî sivik û sûçbar e. Îxanet li îxanetkar vedigere.

7. Ger yekî ji we bikaribe karên xwe bê îxanet pêk bîne, jê re alîkariyê bikin. Ne ji ber temahî û bexîliyê li dijî wî derkevin, yan jî Xwedê neke li ser wî bibin sîxurên biyaniyan.

8. Cihên ku min di wesiyetnameyê de ji mizgeft û nexweşxane û dibistanan re nivîsandiye, hûn tev daxwaz bikin ku pêk werin û mefa jê bigirin.

9. Hûn ji xebat û hewl û tekoşîne ranewestin. Ji bo mîna hemû gelên din ji bin destê dijminan rizgar bibin. Malê dinê ne tiştê e. Ger welatê we hebe û serbestiya we hebe, wî çaxî her tiştê we heye. Hem mal, hem serwet, hem dewlet, hem rûmet û hem dê niştimanê we jî hebe.

10. Ez ne bawer im heqê Xwedê nebe û heqên din li ser min hebin. Lêbelê ger kesekî welê dît ku kêman yan jî pir tiştê wî li cem min e, min malekî pir hiştiye, bila here ji warisên min bixwaze û wergire.

Hetanî hûn hev negirin, hûnê bi ser nekevin. Zilm û zorê li hev mekin. Ji ber ku Xwedê zalim pir zû ji holê radike û wî nebûdî dike. Ew soza Xwedê ya bê kêmasî û zêde ye. Zalim, têk diçe û nebûdî dibe. Xwedê tola zilmê jî hiltîne.

Hêvîdar im ku hûn van gotinan têxin guhê xwe û Xwedê li hemberî dijminan we bi ser bixe. Weke Se'dî kerem kiriye:

Muradê ma nesîhet bûd û guftîm
Hewalet ba Xuda kerdîm û reftîm
Ango: Mirazê me şîret bû û me kir,
me hûn spartin Xwedê û em çûn.

Xizmetkarê gel û welat
Qazi Mihemed
(ji arşivên fermî yên Îranê hatiye bidestxistin)

ROMANA KURDÎ Û ELÎYÊ EVDİLREHMAN

Nivîskar û helbestvan Eliyê Evdirrehman "Şer li çîya"

Naveroka vê romana Elîyê Evdirrehmanê qedirbilind, rûpêleke ji tekoşîna neteweya Kurd ya dijî kirinên dewleta dagirkera Roma Reş e. Naveroka vê romana Elîyê Evdirrehmanê qedirbilind, rûpêleke ji tekoşîna neteweya Kurd ya dijî kirinên dewleta dagirkera Roma Reş e. Bûyer di salên 1920-1930î de qewimî ye. Roman li ser hîmê bîranînên tevûyî yê şerê Şêx Evdîbarîye Şêxbava û Hêmidê Elî, her weha jî bi hesabîdana çavkanîyên dîrokînasîyê û dukûmentên arşîvê hatîye nivîsandin. Nivîskar nav nexş û nîgarên bedewîyê de ruhê serpêhatîya dîrokîyê re girêdayî ma ye. Di romanê de teqleke berbiçav hatîye danîn li ser hêz û bawerîya pismamîya Kurdan û Ermenîyan ya ku ji mêj ve pêk hatîye. Di nivîsekî ku min di www.kurdistanpost.ru de ev peyvû pirs weke gotîyar li hev rêz bibû ku;

"Roman asîmana ziman e.

Roman hûnera wêjeyê ya ku xwe gihandîya asta herî bilind e.

Roman hişmendîya jîyanê ye! Zimanê ku xwe gihandîbe qada romanê, êdî dijî qedexeyîyê xwedî çek û hêzdar e.

Roman ji bo zimanekî û neteweyekî hîmê herî grane û hîç nayê tewandinî.

Roman jî bo zimanekî dîtir were wergêrandinî êdî dibe wêjeya cihanê!

Ziman bi şeweya romanê derket qada bilin û ji zimanên dîtir roman wergerandin Kurdî.

Êdî bi zimanê romanê dikare xwe ji karakterên jîhanê re bi zimanê xwe kom-pore bike.

Roman û wêjeya xas ya cihanê bi zimanê xwe sud bitsine û ji wêjeya cihanê re danûstandî dibe.

Îro û bi van berhemên kurdî yê roman û ber bi çav kî dakare bibêje "romana Kurdî nîn é!?" Edebîyata kurdî nîn e! Ev kesê ku nekare bibêje romana kurdî nîn e, çawa dikare bibêje "zimanê kurdî ne ziman e!?" Ev kesê ku nekare bibêje "ziman û romana kurdî nîn e", çawa dikare bibêje "neteweya kurd nîn e!?" Ev kesê ku nekare bibêje "ziman û romana kurdî nîn e", çawa dikare bibêje "neteweya kurd nîn e!" Ev kesê ku nekare bibêje "ziman û romana kurdî, neteweya kurd û Kurdistan nîn e" çawa dikare bibêje "mafê Ruda yê siyasî weke self determînasyon nîn e!?"

Heyanî dema salên 1980yî, hêjmarên romana kurdî bi dîyalekta kurmançî belko ji tilîyên bêçîyan derbasî nebibûn. Cara yekemîn Erebe Şemo di sala 1934an de li Ermenîstana dema Sovyetê bi navê "Şivanê Kurd" starta romana Kurdî da. Lê paş vê behremê him bi hêjmarî him jî weke novelên têr û tijî gor pêwîstî û daxwazîya wêjeya neteweya kurd berhem nehatin afirandin. Roman bi pêşketîna zimanî ve girê-

dayî ye. Ango roman zimanî, ziman jî romanê bi pêş dixî e. Ji bo wê standardîzebûna zimanê neteweyî, gor berhemên weke novel/roman ve girêdayî ye. Daku di nava berhemên wêjeyî de roman, herî zêdetirîn zimanî bi pêşve dixîne. Ziman, gor berzbûna berhemên weke romanê berz e. Li, Sovyeta berê, bi taybetî jî li Erîvanê, bi saya nivîs û romana kurdî, her çiqasî kêmasîyê xwe hebin jî, ji bo pêşketîna zimanê kurdî roleke mezin lîstîye. Lê mix-abîn ji sedema ideolojîyek hişk û ji qutkirina têkilîyên derve, paş sala 1946î virvetir nebikaranîna tipên latînî û berhemên ku bi tipên kirîlî dihatin afirandin, mecal nedidan ku xwendevanên kurd yê seranserê cihanê û bi taybetî Kurdistanê xwe bigihîne van berhemên wêjeyî û bi taybetî novelan! Wer xuyaye ku di vê rojê û paşerojê de tipa alfabeyê ya latînî ji bo kurdan dibe tîpek sereke û şîrîg. Ev berhemên ku bi kirîlî û erebî hatine nivîsîn daku transkîrîbê latînî bibin û ji bo standardîzekerîna ziman, alfabê û hewildana yekgirtina neteweyî, wateyek û xizmeteke giring be. Kurdê Sovyeta berê, nivîskarê pir alîyî û jîr Elîyê Evdirrehman ev romana ku mijara xwe ji serhildana Kurdis-

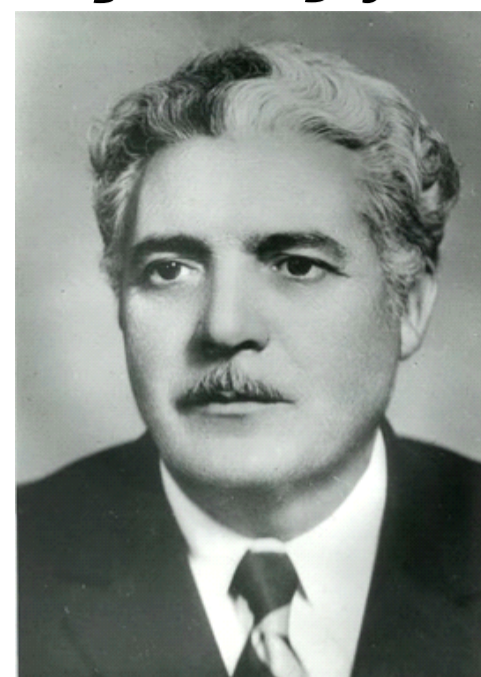
tanê ya ji salên

1920-1930î standîye û navê wê "Şer Li Çîya" ye, daku bi tipên kirîlî hatîye nivîsînî, bi wê helwêstê ji alîyê Hejarê Şamil ve tiranskîrîpî latînî bû ye. Di heman demê de berhema Ela'adîn Secadî "Rîşteyê Mîrwarî" jî ji alîyê Weşanên Pêrî ve ji tipên Erebi transkîrîpî latînî dibe weke dîyalekta soranî de hatîye weşandinî. Dema paş damezrandina Sovyetê, Kurda weke; Erebe Şemo û behremên wî bi nave "Şivanê Kurd", "Dimdim", "Berbang", "Jîyana Bextewar" roman nivîsîne û çap kirin e. Elîyê Evdirrehman "Gundê merxasa", "Şer Çîya da" û gelekî din, Hecîyê Cindî "Hawar", Şehîdê Îbo "Kurdê Rewî" berhemên roman yê pêşin in. Paşê jî Wezirê Eşo, Ehmedê Hepo, Leşkerê Boyik di qada edebîyatê de bi rumetî derketine holê. Romana Kurdî li Sovyetê bi zêdetirîn şeweya xwe weke dîrokî, kronolojîkî, dukumanterî, otobîyografîkî bi hesreta welatêvînyek payebilind daye nivîsînî. Romana Kurdî, ralîteyêke ku weke roman gelekî di tesira edebîyata Rûs û Sovyetê de jî ma ye. Lê ji alîyê naverokê de bi rik folklorî kurdî bi aşkerayî xwe tê de nîşanî daye. Ev kitêba "Şer Li Çîya" minakek ji romana Kurdê Sovyetê ya balkêş e. Li vira em pêwîstîya kiritîkkirina kitêbê ji alîyê tarz, uslub, edebî û estetîkê ve nabînin. Ev nîrx mafê we xwendevan û edebîyatnasan e. Lê me pêwîstî dît û xwest ku em helwêsta metodolojîya romanê ya dîrokê, transkîrîpsîyona ji kirîlî bo latînî, guherînên ku me di kitêbê de pêk anîn e bi kurtasî agahî kirî ye.

Berî her tiştî vê romanê mijara xwe ji serhildana azadîya Kurdistanê ya Çîyayê

Agirîyê ya salên 1926-30yî standîye. Lê weke lêkolîn ne, zêdetirîn bi fantezîyên xwe yê hissi yê edebî hûnandî ye. Xwestîye ku bizava azadîxwaz ya Kurdistanê û fedayîyên kurd yê weke Şêx Zayîr bide nasîn, ne gor realîte belko piranî li ser daxwaza xwe angoyê kehremanê ku di dilê nivîskarê birêz Eli Evdirrehmanî de ye tasvir kirî ye. Ev jî metodekî nivîskarîyê ye û divê ev metoda wî jî hewceyî şîrovekirinê ye, belku dewlemendîya hissên nivîskar angoyê Elîyê Evdirrehmanî ye. Di romanê de cîh bî cîh tesira helwêsta asoya dîrokê weke idolojî ya qalibên Sovyetê jî bi cîh bû ye. Ji wê bonê rexneyên xweser Yê li ser kîretên sovyetê berbiçav nîn e. Ku heman demê de alîkarîya Tirk, Îran û Sovyetê li dijî Kurda ye ku heman demê de Kurdistanê sor hilweşandin..

Giringîya romanê ji alîyê tarîxîve ev e ku di salên 1926-30yî de serhildana Kurdistanîyan ku li herêma serhedê destpêkirîbû, bi zindî berbiçav kirîye. Daku bizava niştîmanperver û azadîxwaz ya gelê kurd ji wan pêkanînan weke minakîyan bistîne û diroka xwe li ser van serpêhatîyan rawerde bike rewşa wê rojê

çend helbestê wî di sala 1932ya de, di rojnameya "Rîya Teze" de hatine weşandinê. Di sala 1941 û 1942yan de fena gelek hemwelatîyê Sovyetê, perwerdeyîya çek bi karanîne dibîne. Paşê bi rêzedilî diçe şer û di nava desteya partîzanîye de weke "Kovpak" û "Karasîyê" de efsereyê dike. Di desteya radyoyê de kar dike. Her weha malbata xwe cî dihêle û diçe şerê dijî faşîzmê.

Di nava desteya partîzanîya şerê giran de ji Ukraynayê, Bêlorûsîyayê heta sînorê Almanîyayê weke gelekî kurda li cure cure herêman daxilî şer dibe û çalakîyên serkeftî bi kar dixîne... Elîyê Evdirrehman; paş şerê cihanê yê duyemîn vedigere gundê xwe û di Îlona 1945î de li Înstîtûya Êrêvanê ya dewletê de di dibistana pêdagogîyê de beşa Zanyarîya Navneteweyî de dest bi teza xwe ya bilind dike. Teza xwe li Azerbaycanê tê qebûlkirinê û ev di sala 1949yî de li bajarê Bekûyê doktora xwe tamam dike. Sala xwendinê ya 1949-1950yî de di nehîya Basarkêçera Ermenîstanê de dibistana gundê Çaxîrlûyê de dersên navneteweyîyê dide û weke rêvebir jî dixebite. Di dawîya heman salê de wî weke serwêrê para civaknasîyê ya Sovyeta Nehîyêye de dixebite. Di sala 1953ya de diçe bajarê Êrêvanê; di Wezaretê Perwerdeyî ya Ermenîstanê de dibe mufettiş. Paşê jî di rojname ya "Rîya Teze" de dibe nivîskarekî profesyonel û kar dike. Elîyê Evdirrehman, di sala 1959yî de bu berendamê Yekîtiya Rojnamevanîya YKSS. Di sala 1960î de jî bû endamê Yekîtiya Nivîskarên YKSSyê. Sala 1955î, dibe sala destpêka afirandina berhemên Elîyê Evdirrehmanê pêşin. Hema wê salê de gelek maqale, serpêhatî û wergerandin ji zimanê Azerîkî û yê dinê ji bo rojnameya "Rîya Teze" tene nivîs û çapkirinê. Wusa jî di Rodîyoya Êrêvanê Beşa Kurdî de tene pêşkêşkirinî. Berhemên Elîyê Evdirrehman: "Morof" (Helbest-1957), "Xatê Xanima Dêrsimê" (Roman-1959) "Hişyarbûn" (helbest-1959) "Afrandina Nivîskarê Kurdê Sovyetê" (serhatî-1961) "Du Dilê Hezkîrî" (Pexşan-1961) Paş wan salan ev herî zêdetirîn li ser afirandina kitêbên hînkariyê ji bo zimanê Kurdî berhem diafrîne. "Dê" (Pexşan-1965), "Gundê Mêrxasan" (Roman -1968), "Gulstan" (Helbest- 1974), "Îhtîram" (Azerîkî / helbest -1975. Welger: Şamil Esgerov), "Bîranîn û Serpêhatî" (1979), "Hesreta Min" (Roman-1983). Ev romana Elîyê Evdirrehman ya "Şer Li Çîya / Şêx Zahîr (1980)" di nav wêjeya me de nexşeyekî afirandina nû ye û wê di nava xwendevanan de şadbûnekî mezin pêşva xistîye.

Hejarê Şamil,
Amadekir Lêkolîner, helbestvan û
nivîskarê navdar

Umît Ozdag hat desteserkirin

Serokê Giştî yê Partiya Zaferê Umît Ozdag li Enqereya paytexta Tirkîyeyê hat desteserkirin.

Serokê Giştî yê Partiya Zaferê Umît Ozdag ku li ser heqaretkirina li Serokkomarê Tirkîyeyê lêpîrsîn li dijî wî hatibû vekirin, li Enqereyê hat desteserkirin.

Serokê Giştî yê Partiya Zaferê Umît Ozdag ku bi gotin û helwesta xwe ya nijadperest tê naskirin.

Birêvebiriya Parêzgeha Stenbolê ya Partiya Zaferê jî nûçeya desteserkirinê piştrast kir.

Roja duşemê li dijî Ozdag bi tohmata heqaretkirina li serokkomar lêpîrsîn hatibû destpêkirin.

Di daxuyaniya Serdozgeriya Komarê ya Stenbolê de hat ragihandin ku ev lêpîrsîn ji ber gotinên ku Ozdag roja berê derheqê Serokkomarê Tirkîyeyê Recep Tayyip Erdogan de anîbûn zimên hatiye destpêkirin.

Serdozgeriyê di daxuyaniya xwe de destnîşan kir ku gotinên Ozdag heqaret û gef in.

Ozdag çi gotibû?

Ozdag di Civîna Şewirmendiya Serokên Parêzgehan a Partiya Zaferê de ku roja 19ê Kanûna Paşîn li Antalyayê pêk hatibû wiha gotibû: "Ez piştrast im ku, zerera ku Erdogan û AKPyê daye mîletê Tirk û dewleta Tirk ti Şerê Xaçparêzan ê di 1000 salên dawî de pêk hatiye nedaye. Ti Şerê Xaçparêzan nikaribûye sixûran têxe nav dewleta Tirk."

Ozdag îdia kir ku di serdema Erdogan de beşeke mezin a mîletê Tirk "ji ber kesên ku bi navê Xwedê xelkê dixapînin ji dîne xwe sar bûne" û got ku di serdema Erdogan de "rêjeya deîst û ateîstan ji sedî 16 derbas kiriye."

Ozdag her wiha ev gotin jî bi kar anîbûn: "Erdogan bi belavkirina dewleta mîletê Tirk di nav terîqet û cemaetan de, bi hevparîna dewletê bi kesên ku şirkê tînin, zere dide baweriya mîletê Tirk û bi derbaskirina bi milyonan penaber û koçberên neyasayî ji bo nav Anatolyayê, çanda mîletê Tirk têk dibe. Ya ku çêdibe di rastiye de faşîzmeke AKPyê ye."

HAK-PAR: Di 79emîn salvegera ragihandina wê de Komara Mehabadê ronahî dide me

Îro 79emîn salvegera ragihandina Komara Kurdistanê, Mehabadê ye ku di 22ê Çileyaya sala 1946an de hatibû damezrandin.

Komara Kurdistanê ya ku ji aliyê Qazî Mihemed ve li meydana Çarçira bi teşwîq û piştigiriya Yekîtiya Sovyetan hatibû ragihandin, mîraseke mezin ji têkoşîna azadiya gelê Kurd re hişt. Ew di sala 1947an de ji aliyê rejîma Şahê Îranê ve hat hilweşandin.

Rejîma Şah ku di 31ê Adara 1947an de li Meydana Çarçirayê Serokê Kurdistanê Qazî Mihemed, Serokwezîr Hecî Baba Şêx û Wezîrê Parastinê Mihemed Husên Xan Seyfî Qadî îdam kir, demek dirêj dom nekir û nekarî di zilma xwe de xeniqîne.

Rejîma meleyan ya paşverû û antî-kurd ku îro rojhatê Kurdistanê di bin esaretê de digire, wê nikaribe temenê xwe dirêj bike, ew jî wek rejîma Şah di xwîna ku dirijîne de bixeniqe.

Rejîmên mêtinkar nekarîna têkoşîna azadiyê ya gelê Kurd tasfiye bikin. Şerê azadiya Kurdistanê berdeyam dîke û bê guman wê serkeftinê bi dest bixe.

Agirê azadiyê ku şehîdên Komara Kurdistanê bi hembêzkirina nîrxên bêhejmar, bi taybetî Ala Rengîn ku îro li Başûrê Kurdistanê bi azadî li ba dibe bi sirûda neteweyî ya Kurd "Ey Raqîp" ve, her dem geş bibe.

Amerîka: Em dixwazin li Herêma Kurdistanê hikûmeteke piralî ava bibe

Berdevkê Wezaretê Karên Derve ya Amerîkayê Matthew Miller ragihand ku ew hemû aliyên han didin ku li Herêma Kurdistanê hikûmeta piralî ava bikin.

Alîkara Wezîrê Karên Derve ya Amerîkayê ya Karûbarên Rohilata Navîn Victoria Taylor doh hat Hewlêrê.

Berdevkê Wezaretê Karên Derve ya Amerîkayê Matthew Miller got:

"Alîkara Wezîrê Karên Derve ya Amerîkayê ya Karûbarên Rohilata Navîn Victoria Taylor di çarçoveya guftûgoyên dîplomatîk de ji bo aramî û ewlehiya Herêma Kurdistanê li Hewlêrê ye."

Matthew Miller derbarê avakirina hikûmeta nû ya Herêma Kurdistanê de ji Bêpîrsê Ofîsa Rûdawê ya Washingtonê Diyar Kurde re got:

"Em hemû aliyên siyasî ji bo avakirina hikûmetê han didin û em piştigiriya avakirina hikûmeteke piralî dikin."

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî, doh bi Victoria Taylorê û şandeya pê re civiya û wan rewşa siyasî û pêşhatên dawî nîrxandin.

Serokatiya Herêma Kurdistanê ragihand ku di hevdîtinê de, pêwendiyên Amerîkayê yên bi Îraq û Herêma Kurdistanê re, pêwendiyên Hewlêr-Bexdayê, xebatên berdeyam ên ji bo pêkanîna kabîneya nû ya Herêma Kurdistanê, rewşa siyasî ya niha ya Îraqê

û pêşhatên herêmê hatine gotûbêj kirin.

"Taylor ji bo aramî û ewlehiya

Destbikarbûna hikûmeta nû de rê ji hikûmet û parlamentoya Herêma Kurdistanê re veke ku di mafên

Herêma Kurdistanê li Hewlêrê ye"

Matthew Miller pîrsa Nuçegihane Rudawê Diyar Kurde ya "Victoria Taylor li Herêma Kurdistanê bi rayedarên Kurd civiya, armanca vê serdanê çi ye?" wiha bersivand:

"Ez dikarim ji te re bibêjim ku Victoria Taylor di çarçoveya guftûgoyên dîplomatîk ên ji bo aramî û ewlehiya Herêma Kurdistanê de li wir bû."

"Destbikarbûna hikûmeta nû de rê ji parlamentoyê re veke"

Miller li ser pîrsa "Derbarê gotûbêjên têkildarî pêkanîna hikûmeta nû ti daxuyên we hene?" jî wiha got:

"Em aliyên siyasî han didin ku piştigiriyê bidin pêkanîna hikûmeteke piralî û û bilez.

mirovana, geşepêdana aborî û bihêzkirina Herêma Kurdistanê de kar bikin wekî beşeke ji Îraqeke aram û serwer."

"Em hewl didin Bexda û Hewlêr bigihêjin rêkeftinekê"

Berdevkê Wezaretê Karên Derve ya Amerîkayê pîrsa "Hûn li ser wan pîrsgirêkên van demên dawî yên di navbera Hewlêr û Bexdayê de yên derbarê petrol û budceyê çi dibêjin?" wiha bersivand:

"Me hewl da ku hikûmeta Îraqê û hikûmeta Herêma Kurdistanê bigihêjin rêkeftineke berdeyam a li ser budceyê û hilberîna petrolê ya li Herêma Kurdistanê berdeyam bike.

Me di vê hefteyê de pêdeçûna budceyê dît û em dixwazin ew bilez were pejirandin."

Mezlûm Ebdî bi Kurilla re civiya: 'Ji bo rewşa Sûriyeyê girîng bû'

Fermendarê Giştî yê HSDyê Mezlûm Ebdî û Fermendarê CENTCOMê Michael Erik Kurilla civiyan.

Fermendarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) ragihand ku ew bi fermendarên Fermendarîya Navendî ya Hêzên Amerîkayê (CENTCOM) û du hêzên din ên bi Hevpeymanîya Navneteweyî ya li dijî DAIŞê re civiyaye û wan rewşa Sûriyeyê nîrxandiye.

Di parvekirineke xwe ya li ser tora civakî ya Xê de Fermendarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mezlûm Ebdî got:

"Em bi Fermendarê CENTCOMê General Michael Erik Kurilla, Fermendarê Operasyona Biryara Pola General Kevin Leahy û Fermendarê Operasyonên Hevbeş ên Şamê General Michael Brooks re civiyan."

Fermendarê Giştî yê HSDyê anî ziman:

"Civîn ji bo nîrxandina rewşa niha ya Sûriyeyê û operasyonên hevbeş ên li dijî DAIŞê girîng bû."

Nêzîkî 2 hezar leşkerên Amerîkayê li Sûriye û Rojavayê Kurdistanê hene û piraniya wan li

rîna hevpeymanîyê û rola girîng a Amerîkayê ya di bidestxistina agirbesteke mayînde li bakurrojhi-

herêmên di bin kontrola HSDyê de ne.

Pentagon, HSDyê wekî hevpeymanê xwe yê sereke yê şerê li dijî DAIŞê dizane lê piştî rûxîna rejîma Beşar Esed rastî êrişên komên çekdar ên Sûriyeyê yên nêzîkî Tirkîyeya endamê NATOyê tê.

Mezlûm Ebdî da zanîn:

"Me tekezî li ser girîngiya xurtki-

latê Sûriyeyê û misogerkirina ewlehî û aramiyê li seranserê welêt kir."

Amerîka hewl dide rê li ber êrişên Tirkîyeyê yên li herêmên di bin kontrola HSDyê de bigire.

Bêpîrsên Amerîkayê hişyarî didin ku êrişên berdeyam ên komên çekdar li herêmên HSDyê, de bibe sedema lawazkirina hewlên şerê li dijî vejîna DAIŞê.

Президент Курдистана и консул Палестины обсудили прекращение огня в Газе

19 января президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани принял генерального консула

Палестины в Эрбиле Назми Хазури для обсуждения перемирия в Газе.

В ходе встречи стороны обсудили последние региональные события, включая прекращение огня в Газе, которое вступило в силу сегодня утром. Барзани выразил свою благодарность консулу Палестины за его усилия по укреплению отношений между Палестиной и Курдистаном, пожелав ему "успехов в его будущих обязанностях". Со своей стороны, Хазури поблагодарил Барзани и соответствующие органы за их поддержку в проведении его миссии, подчеркнув "приверженность Палестины укреплению связей с регионом".

"Альянс Аль-Азм" призывает к действиям в связи с потерей экспорта нефти в размере 18 млрд долларов США

20 января глава "Альянса Аль-Азм" Мутанна аль-Самарраи призвал парламент Ирака срочно

принять поправки к бюджету для решения проблемы экономических потерь в размере 18 млрд долларов США, вызванных приостановкой экспорта нефти из Курдистана.

"Нефтяной сектор является основой экономики Ирака", — заявил Аль-Самарраи, предупредив, что "продолжающаяся остановка экспорта, а также частичная приостановка поставок нефти из Киркука обошлись стране более чем в 18 млрд долларов США за последние месяцы".

Он объяснил остановку экспорта "техническими проблемами", связанными с затратами на добычу и транспортировку, а также непогашенными платежами международным нефтяным компаниям, работающим в Курдистане.

Аль-Самарраи подчеркнул разницу в себестоимости добычи, отметив, что "нефтяные месторождения Басры в среднем стоят 6 долларов за баррель, тогда как некоторые месторождения в Курдистане превышают 20 долларов за баррель". "Стоимость добычи в 16 долларов, указанная в предлагаемой поправке к бюджету, является лишь предварительной цифрой, подлежащей рассмотрению консультативными органами и Федеральным советом высшего аудита". Лидер "Аль-Азм" подчеркнул срочность принятия поправки для стабилизации экономики Ирака, решения проблемы бюджетного дефицита и обеспечения соблюдения положений о доходах от нефти.

Экспорт нефти управляется Государственной организацией по сбыту нефти ("SOMO") в соответствии с конституционными положениями и постановлениями Федерального верховного суда.

Аль-Самарраи завершил выступление, призвав законодателей и лидеров коалиции поддержать поправку к закону о бюджете, подчеркнув, что немедленные действия необходимы для сохранения экономической стабильности Ирака.

После приостановки экспорта нефти из Курдистана 24 марта 2023 года федеральное министерство нефти компенсировало дефицит в размере 400 000 баррелей в день за счет увеличения экспорта из южных провинций для поддержания квоты добычи ОПЕК для Ирака.

Премьер-министр Барзани и лидер ПСК встретились для переговоров о формировании правительства

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани, который также является вице-президентом "Демократической партии Курдистана" (ДПК), и президент партии "Патриотический союз Курдистана" (ПСК) Бафель Талабани 16 января встретились в Эрбиле, чтобы обсудить текущие усилия по формированию следующего кабинета министров.

По словам высокопоставленного чиновника ДПК Хошияра Зибари, их встреча, первая после выборов 20 октября, была охарактеризована как "откровенная и конструктивная".

Проведенная в формате один на один встреча отражает значительный шаг в продвижении переговоров между двумя правящими курдскими политическими партиями. Зибари отметил в сообщении на X, что обсуждения "соответствуют процессу переговоров между ДПК и ПСК о скорейшем формировании нового правительства КРГ".

На прошлой неделе делегации ДПК и ПСК провели трехдневные переговоры в Эрбиле, сосредоточившись на разделении руководящих ролей в будущем кабинете министров. Целью переговоров было окончательное согласование структуры правящей коалиции, что

было необходимым шагом, учитывая, что ни одна партия не получи-

ла кампанию с резкой критикой нынешнего кабинета Барзани,

ла большинства в 100-местном законодательном органе на выборах в октябре. ДПК получила 39 мест, а ПСК — 23.

Несмотря на соперничество, ДПК и ПСК исторически делили власть в правительстве Курдистана с момента его создания в 1990-х годах. Встреча в четверг подчеркивает готовность сторон к сотрудничеству в условиях меняющегося политического ландшафта.

Выборы 20 октября, состоявшиеся после значительных задержек, показали, что ДПК укрепила свои позиции в качестве ведущей политической силы в Курдистане. ПСК, которая проводила

стала второй по величине партией. Хотя оппозиционные партии выдвинули обвинения в фальсификации выборов, основные политические блоки приняли более кооперативный тон после голосования.

Пока ДПК и ПСК работают над завершением коалиционного соглашения, основное внимание по-прежнему уделяется решению критических проблем управления, включая экономические реформы, безопасность и предоставление государственных услуг. Обе партии выразили свою приверженность ускорению формирования правительства, способного решать насущные проблемы региона.

Иракский парламент вносит поправки в бюджет расходов на добычу нефти в Курдистане

Финансовый комитет парламента Ирака проголосовал за вне- сение поправок в бюджет на 2025

выполнили решения, изложенные в поправке.

Поправка к статье 12 устанав-

на добычу и транспортировку нефти в течение 60-дневного периода. Ожидается, что аудит установит фактические затраты и будет способствовать прозрачности в управлении нефтяными ресурсами.

"Эта поправка послужит отправной точкой для создания правовой базы между КРГ и федеральным правительством в управлении нефтяными ресурсами", — подчеркнул Атвани.

Этот шаг последовал за приостановкой экспорта нефти из Курдистана в Турцию 25 марта 2023 года. Остановка вызвала значительные экономические последствия, и эксперты оценивают убытки для экономики Ирака в 20 миллиардов долларов.

Халил Доски, другой член Финансового комитета, ранее заявил, что голосование по стоимости экспорта нефти из Курдистана имеет решающее значение для возобновления экспорта. Соглашение между Эрбилем и Багдадом подчеркивает усилия по разрешению давних споров о распределении доходов от нефти и эксплуатационных расходах.

Ожидается, что по мере продвижения поправки она проложит путь к улучшению сотрудничества и экономической стабильности в богатом нефтью регионе.

год, увеличив расходы, выделяемые на добычу и транспортировку нефти в регионе Курдистан.

Решение, принятое на заседании под председательством председателя финансового комитета Атвана Атвани в воскресенье, 19 января, знаменует собой значительное развитие отношений в финансовом и нефтяном секторе между Региональным правительством Курдистана (КРГ) и федеральным правительством.

"Мы достигли финальной стадии, и статья 12 была проголосована", — объявил Атвани. Он добавил, что министерства финансов и природных ресурсов

ливают стоимость добычи и транспортировки нефти в размере 16 долларов за баррель на начальном этапе. Нармин Маруф, член комитета, подтвердила одобрение комитетом законопроекта о поправках к бюджету, в частности статьи 12/2/с, которая фокусируется на экспорте нефти. Она указала, что изменения, как ожидается, будут способствовать возобновлению экспорта нефти из Курдистана.

Ключевым компонентом поправки является включение беспристрастной международной консалтинговой фирмы, которой поручено провести аудит затрат

ПОЭТ ЧЕСТНОСТИ, СПРАВЕДЛИВОСТИ И ГУМАННОСТИ

Посвящаю 105-летию великого курдского поэта, писателя XX века Алие Абдрахмана (1920-1994 гг.).

20 января 2025 г., г. Алматы.

Осмысление творений и идей великана народной поэзии несет в себе осмысление целой эпохи.

В прошлом столетии, наряду с другими курдскими поэтами, в СССР жил и творил гениальный мыслитель того времени Алие Абдрахман, чей 105-летний юбилей отмечается сегодня.

Прожитый Алие Абдрахманом век был одним из сложнейших периодов в истории курдского народа. Именно в это время начинает распадаться тысячелетиями сложившийся кочевой образ жизни курдского народа. На глазах у мыслителя менялись веками господствовавшие политические системы, произошли две жесточайшие, кровопролитные мировые войны. Поэт стал свидетелем Второй Мировой войны, а также участником Великой Отечественной войны.

Поэт стремился произнести то, что хотел сказать весь народ. Слова поэта несут глубокий смысл. Они - свидетельство того, что он острее других ощущал радости и горести народа, тех событий, которые он возвеличивал или обличал. Поэт лучше других понимал думы и чаяния своего народа. Он жил жизнью своего народа. Невзгоды и беды народа он воспринимал как свои собственные.

Мы должны помнить уроки Алие Абдрахмана. Никому из простых смертных не удалось обойти жизненные невзгоды, избежать громов и молний бытия.

В таких грозных ситуациях не раз бывал и поэт. Однако, обладая высочайшей честью, совестью, гуманностью, он встал на тернистый путь споров и столкновений, в которых не осмелились участвовать другие поэты и писатели того времени. Поэт мог противостоять многочисленной рати своих соперников, своим несгибаемым духом. Свидетелем его наследия является сама история. В жесточайших поэтических схватках в спор вступала вся мощь разума поэта.

Алие Абдрахману были чужды слабодушие и лесть. Таковы особые черты его поэтической природы, странной из страсти и бесстрашия. Вся его поэзия - это сгусток высокого поэтического дара и мощи. Слова посвящены своему

народу, тоске по родине и его свободе. Это и есть черты, присущие истинно высокому таланту.

Поэт лучше кого-либо из современников понимал суть произошедшего в то время и характер нового общества. Поддержка слабых и неимущих, призыв к справедливости - это его жизненная канва, своеобразный маяк поэзии Алие Абдрахмана, не дающий сойти и сегодня с избранного пути.

Поэт беспощадно разил своим поэтическим клинком тех, кто сеет раздор среди народа. Отчеканенными и блестящими были его мысли, гражданская позиция, социальная нацеленность, когда он выступал в поэтическом состязании курдской литературы в постсо-

ветском пространстве в те далекие 50-е гг.

В них выражено столь нужное нам сегодня миропонимание поэта. Это неподвластно времени и излучает особый смысл. Оно звучит как высокий завет всем нам ныне живущим. Оно как никогда актуально сегодня, поскольку является главной ценностью народного достояния. У прошедшего испытания временем курдского народа богатая и сложная история.

Осмысление ее помогает всем живущим во всех четырех частях родины и за ее пределами узнать глубинные корни нашего единства. При этом, только должным образом оценив прошлое, мы способны наглядно представить будущее. На сегодняшний день, на наше поколение возложены особо сложные задачи: сохранить для наших детей достояние прошлого, укрепить наши национальные обычаи и традиции, поднять качество жизни народа на новый уровень, соответствующий требованиям современного общества. Для этого каждый из нас обязан глубже осознавать свою ответственность за будущее народа. Это было заветной мечтой нашего великого поэта Алие Абдрахмана!!!

На ниве литературной школы поэзии, поэт прошел свой нелегкий почти полувековой путь без усталости. Поэт оставил после себя огромное литературное и поэтическое наследие в виде одиннадцати научно-литературных трудов истории курдского народа. Одним из уникальных трудов поэта является роман «Война в горах» (Шех зайир).

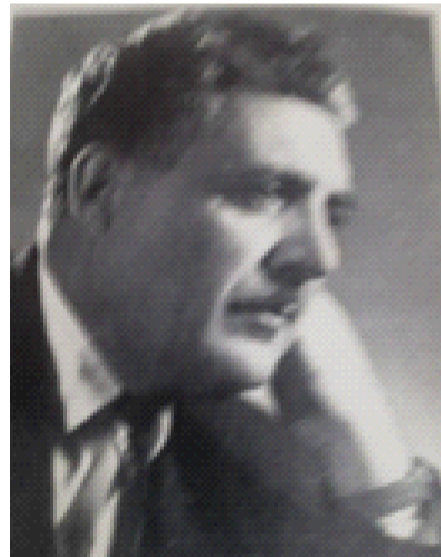
Поэзия Алие Абдрахмана - неиссякаемый родник, дающий бодрость жаждущему путнику. Стоит только почувствовать его живительную прохладу, и вы обретете новые силы.

Разумеется, Алие Абдрахман был сыном своего народа, но он доказал, что также является сыном своего народа.

Сегодняшнее торжество - признак того, как высоко чтит народ творчество Алие Абдрахмана, его неоценимый вклад в становление курдского национального самосознания, укрепление межнационального согласия, духовного единения нашего народа. Беспредельная любовь и признательность родной земле - чувствуется в каждой строке поэта, в его стихах и поэмах.

Судьба подарила Алие Абдрахману долгую, плодотворную и славную жизнь. Он не дожил до своего семидесятилетия всего год. В 1994 году, на 74 году жизни поэт навсегда покинул этот мир.

Истинно, таким человеком был Алие Абдрахман. Благодаря тому, что он сумел рассмотреть сплетение народных судеб, воспеть свет и проклясть тени этой многоликовой жизни. Ему выпала огромная честь быть названным гениальным поэтом народа. А это - самая высокая

оценка, которой только может удостоиться творец поэзии.

На последок предоставляю Вам один из стихов поэта под названием «Weten», Ереван 1983 год.

Weten
Weten deye,
Rewşa me ye.
Ezi şame,
Kîre weme.
Hemu dema,
Ezi kawim,
Pîşt-hevalîm,
Xwedan warîm.
Tam extiyarîm,
Bextewarîm.
Bî hegigi,
Tev bîrê me,
Ez uzveki,
We malê me-
Ciyê azayê
Bext u şayê...
Bajarê Êrêvanê 1975 salê.

С глубокими и искренними воспоминаниями, поэт-публицист курдского народа Исмаилов Маджит Худеда «REDKI»

Г. Алматы, Казахстан

Президент Нечирван Барзани поздравил Трампа с инаугурацией

20 января президент Курдистана Нечирван Барзани поздравил президента США

Дональда Трампа с официальным вступлением в должность после принятия присяги.

Барзани заявил на X: "От имени Курдистана Ирака я поздравляю президента Дональда Трампа с его инаугурацией в качестве 47-го президента Соединенных Штатов". "Мы высоко ценим наше прочное партнерство с США и надеемся на тесное сотрудничество для продвижения мира, стабильности и общих ценностей", добавил он.

В понедельник Дональд Трамп был приведен к присяге в качестве 47-го президента Соединенных Штатов, приняв ее в Капитолии в Вашингтоне.

Регион Курдистан представит отчет о прогрессе в области прав человека на обзоре ООН

Региональное правительство Курдистана (КРГ) примет участие в составе делегации Ирака

в 48-м Универсальном периодическом обзоре (УПО) по правам человека в Женеве.

Координатор Курдистана по международной защите Диндар Зибари объявил, что 48-я сессия УПО пройдет с 25 по 31 января в штаб-квартире Организации Объединенных Наций в Женеве.

В сессии примут участие представители более 100 стран, члены Совета по правам человека и организации гражданского общества, занимающиеся правами человека.

"В ходе обсуждений будут освещены шаги, предпринятые КРГ за последние четыре года для выполнения международных обязательств, связанных с принципами прав человека, и прогресс, достигнутый в этой области", сообщил Зибари. "Представители государств, Совет по правам человека и другие международные организации рассмотрят выполнение рекомендаций УПО в рамках четвертого цикла в регионе Курдистан, оценивая, насколько хорошо институты региона придерживаются этих международных принципов". Зибари выделил УПО как особый механизм Совета по правам человека, обязывающий каждое государство-член ООН проходить экспертную оценку своей деятельности в области прав человека каждые четыре-пять лет.

"УПО дает каждому государству ценную возможность представить всеобъемлющий отчет о шагах, предпринятых им для улучшения ситуации с правами человека в пределах своих границ и устранения препятствий, которые мешают полному осуществлению этих прав", — заявил координатор.

Он также отметил: "Государства получают индивидуальные рекомендации от государств-членов ООН, основанные на вкладах различных заинтересованных сторон и предсессионных отчетах, что способствует постоянному совершенствованию их практики в области прав человека".

ДИПЛОМАТ

№ 03 (611) 15 - 21 январь 2025-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Масуд Барзани встретился с командующим СДС в Эрбиле

16 января курдский Сири. лидер Масуд Барзани, глава "Сирийские курдские пар-

"Демократической партии Курдистана" (ДПК), встретился с Мазлумом Абди, командующим "Сирийскими демократическими силами" (СДС), в Эрбиле, столице Иракского Курдистана, что стало "значительным шагом" к укреплению курдского единства и решению политического будущего Сирии.

Высокопоставленный член ДПК Хошияр Зибари объявил о встрече на своей странице в X, назвав ее "значительным достижением" для укрепления курдского сотрудничества и прокладывания пути к "плавному политическому переходу" в Сирии под новым руководством.

Как сообщает агентство "BasNews", обсуждения были сосредоточены на единстве сирийских курдских партий и их роли в управлении продолжающимся политическим переходом страны. Во время встречи Барзани подчеркнул важность сотрудничества между сирийскими курдскими фракциями для обеспечения прав курдов. Он призвал их избегать внешнего вмешательства и работать над мирными решениями, которые способствуют стабильности

тии должны объединиться и занять общую позицию, чтобы гарантировать свои права и предотвратить дальнейшие трагедии", — цитирует Барзани его офис.

Встреча была организована Соединенными Штатами, и Абди прибыл в Эрбил на американском вертолете. Источники сообщили, что во время своего визита командующий СДС также беседовал с президентом Курдистана Нечирваном Барзани.

Диалог основывается на многолетних усилиях Масуда Барзани по посредничеству между курдскими правящими и оппозиционными партиями в Сирии. Несмотря на крах Дохукского соглашения 2015 года — соглашения о разделе власти между "Партией Демократического Союза" (PYD) и "Курдским национальным советом" (ENKS) — Барзани продолжает выступать за курдское единство как краеугольный камень мира и стабильности в регионе.

Визит Абди проходит в критический момент, когда Сирия переживает переходный период после падения режима Башара Асада 8 декабря. Встреча отражает более широкий импульс по согласованию курдских стратегий с меняющимся

политическим ландшафтом Сирии.

Ранее сегодня глава отдела внешних связей Регионального правительства Курдистана (КРГ) Сафин Дизайи подчеркнул прямое влияние меняющейся ситуации в Сирии как на Ирак, так и на Курдистан.

"Мы надеемся на восстановление стабильности, процветания и безопасности в Сирии", — сказал Дизайи в интервью "Shafaq News". "Мы особенно обеспокоены курдским вопросом в Сирии, поскольку курдам там не предоставлены даже основные права гражданства".

Представитель КРГ сообщил, что "специальный посланник лидера Масуда Барзани был отправлен в Сирию для взаимодействия с местными властями, и мы с нетерпением ждем дальнейшего сотрудничества между заинтересованными сторонами".

Кроме того, иранские СМИ сообщили, что президент Курдистана Нечирван Барзани вскоре посетит Дамаск для посредничества в переговорах между сирийскими курдами и сирийским правительством.

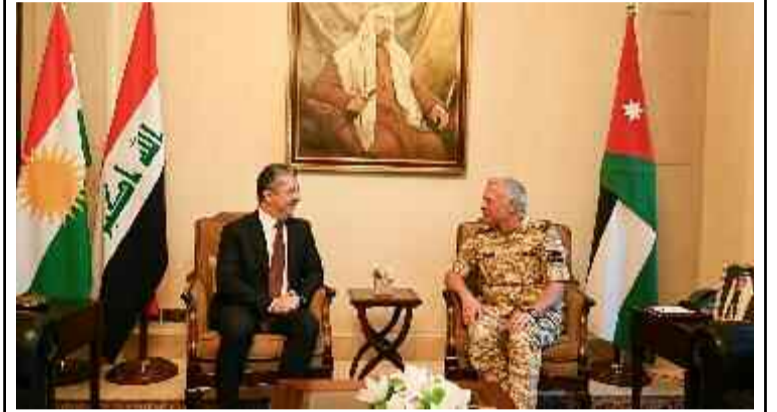
В настоящее время в Ираке находятся около 280 000 сирийских беженцев, большинство из которых проживает в регионе Курдистан. По оценкам, 122 000 беженцев проживают в провинции Эрбил, включая город и близлежащие лагеря.

Имея более 100 километров общих границ, курдский регион Ирака опасается новой волны массового перемещения, подобной той, что была в 2013 году, когда сотни тысяч сирийских курдов бежали в Иракский Курдистан.

Премьер-министр Барзани посетил Оман и Абу-Даби, а также примет участие во Всемирном экономическом форуме в Давосе

Премьер-министр Курдистана Масур Барзани посетит ежегодную встречу Всемирного экономического форума (ВЭФ) в Давосе, которая пройдет с 20 по 24 января.

Как сообщил заместитель начальника штаба премьер-министра заявил Азиз Ахмад, Барзани побывал с визитом в Объединенных арабских эмиратах (ОАЭ) и Иордании, а также возглавит значительную делегацию местного бизнеса на ВЭФ на следующей неделе.

По словам Ахмада, все переговоры Барзани сосредоточены на Сирии, региональных событиях и укреплении связей между Курдистаном и его ближневосточными партнерами. 19 января премьер-министр Курдистана встретился с королем Иордании Абдаллой II в Аммане, чтобы обсудить укрепление двусторонних отношений и решение ключевых региональных проблем.

Лидеры обсудили возможности укрепления сотрудничества между Иорданией и Курдистаном в различных секторах. Они подчеркнули важность укрепления дружеских отношений между Иорданией, Курдистаном и Ираком для поддержки взаимного роста и стабильности.

Согласно заявлению офиса премьер-министра Барзани, король Абдалла II передал свои приветствия президенту "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масуду Барзани, подчеркнув давние связи между Иорданией и Курдистаном. Со своей стороны, курдский лидер высоко оценил усилия Иордании под руководством короля Абдаллы по содействию миру и стабильности на Ближнем Востоке.

Стороны подчеркнули острую необходимость безопасности и стабильности в Сирии как краеугольного камня более широкой региональной стабильности. Также обсуждалась важность поддержания режима прекращения огня в секторе Газа и продвижения инициатив по достижению прочного мира во всем регионе.

Также в воскресенье премьер-министр Курдистана встретился с президентом ОАЭ Мохаммедом бин Заидом Аль Нахайяном во дворце Аль Шати в Абу-Даби. По данным "Emirates News Agency", в ходе встречи они обсудили различные аспекты отношений между Объединенными Арабскими Эмиратами и Республикой Ирак в целом и Курдистаном в частности. "Они изучили пути расширения сотрудничества на благо обеих стран и достижения их целей развития и процветания. Лидеры двух стран также обменялись мнениями по ряду вопросов и тем, представляющих взаимный интерес", сообщило агентство.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soçaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500